ده‌زگای ڕۆشنبیری و بلاوکردنه‌وه‌ی کوردی
سه‌ره‌کی ئه‌نجومه‌نی کارگێڕی و سه‌رنووسه‌ر
مصلح مصطفی جه‌لالی

سالی ١٩٧٠ دامه‌زراوه

هاوکاری
التضامن

ڕۆژنامه‌یه‌کی هه‌فتانه‌یه

• پێنج شه‌ممه ١٩٨٤/٦/٢١ ژماره ٧٤٣ • ٨ لاپه‌ڕه • به ٥٠ فلسه • الخميس ١٩٨٤/٦/٢١ العـدد ٧٤٣ •

له‌م ژماره‌یه‌دا
● دوو هۆنراوه له‌یادی ١٩ی حوزه‌یراندا ل ٥
● پیاوانی ئاینی سلێمانی بۆ هاوکاری ده‌دوێن ل ٦

سه‌رکرده: عیراقیه‌کان لووتکه‌ی سه‌ربه‌رزی به‌رناده‌ن

سه‌ره‌کی فه‌رمانده صدام حسین مه‌دالیای ئازایه‌تی به ده‌سته‌یه‌ك جه‌نگاوه‌ری پاڵه‌وان ده‌به‌خشێ

ئه‌وه‌نده چه‌ك و زه‌خیره‌مان هه‌یه ڕووبار و که‌ناره‌کانی دوژمنی پێ نوقم ده‌که‌ین

به‌هێزترین له‌وکۆسپانه‌ی دووچاریان ده‌بین

به‌ڕێز سه‌ره‌کی فه‌رمانده‌موهیب روکن صدام حسین فه‌رمانده‌ی گشتی هێزه‌چه‌کداره‌کان دووپاتی کرده‌وه که عیراقیه‌کان دوای ئه‌وه‌ی هه‌موو پێداویسته‌کانی سه‌ربه‌رزی و سه‌ربه‌ستی خۆیان سه‌نده‌وه، لوتکه‌ی ئه‌و سه‌رکه‌وتنه جێناهێڵن و له‌سه‌ری چوار شه‌قی داده‌نیشن ..

به‌ڕێزی پێی‌ڕی به‌یانی له کاتی به‌خشینی مه‌دالیای ئازایه‌تی به‌ده‌سته‌یه‌ك ئه‌فسه‌ر و جه‌نگاوه‌ری پاڵه‌وانمان و ته‌یه‌کی به نرخی‌دا ئه‌مه ده‌قه که‌یه‌تی :

ئه‌و چیرۆکانه‌ی هه‌ڵتان گرتوون، ئه‌و چیرۆکانه‌ی تیایاندا ژیاون، زۆرن، هه‌موویان چیرۆکی سه‌ربه‌رزی و به‌غیره‌تی و نیروباوه‌ڕن و بڕێین له ڕوونکردنه‌وه‌ی ڕاسته‌قینه‌ی داستانی سوارچاکان .. شه‌ڕیش وه‌ك ده‌نزانن له هه‌موو لایه‌نه‌کانیا ده‌ژین زۆر گرانی تیایه .. پیاوان ده‌بینی له نێوان وه‌ختێك و وه‌ختێکی تردا جارێ پێ‌ده‌که‌نێ و جاری تر هه‌یه [illegible] ئه‌و جه‌نگه‌وه تیایدا ده‌ژین .. به‌لام دوا ڕاستی که پێی ده‌گه‌ن توانای به‌دی هێنانی ئه‌نجامی هه‌یه که ورزو پێ‌داگرتنی پیاوانێکه له کاتێکی دیاری کراودا یان چه‌ند سه‌عاتێکی دیاری کراودا. که وزه‌و توانای ئامیری وه‌حده‌یه‌ك له‌ق بوو له‌سه‌ربه‌تی چاوه‌ڕێی ئه‌نجامی باش نه‌کات، هه‌روه‌هاش به نیسبه‌ت ئامیری وه‌حده لقیه‌کانه‌وه‌و ئامیری ته‌شکیلاته‌کان .. به‌لام سوپاس بۆ خوا ڕۆژگاری درێژو ڕه‌وره‌وی جه‌نگ زێڕی پاك کرده‌وه‌و پله‌ی ئه‌وه‌ی به (٢٤) مسقال و ئه‌وی تر به (٢٣) مسقال و ئه‌ویان به (٢٢) مسقال و ئه‌وه به (٢٠) مسقال و ئه‌ویان به (١٨) مسقال دیاری کرد ... به‌لام پیاوانمان هه‌ن به پێوانه‌ی پله‌ی ووره هه‌موویان زێڕن به‌و شاره‌زاییه‌ی به‌خوێن ئاودراوه بۆ به‌رگری له عیراق و سه‌لماندنی بیروباوه‌ڕی نه‌ته‌وه له سه‌رده‌مێکدا ئه‌وانه‌ی زۆر تیا نیه که بیروباوه‌ڕی نه‌ته‌وه ده‌سه‌لمێنن به‌خوێن ئاودرابێ و له لوتکه‌ی کۆله‌که‌ی ئالادا بشه‌کێته‌وه .

بڕوانه ل ٢

جه‌نگاوه‌ره‌کانی عیراق مه‌ردانه به‌رگری له سنوور ده‌که‌ن

جه‌نگاوه‌ره‌کانی سوپای عیراقی دلێر به‌رده‌وامن له به‌ره‌نگاربوونه‌وه‌ی مه‌ردانه‌ی ده‌ستدرێژیه نارەواکانی ڕژێمی ئێرانی داخ له‌دڵ و زیانی سه‌روماڵی زۆر به دوژمن ده‌گه‌یه‌نن .

به‌پێی به‌یاننامه‌کانی هه‌فته‌ی ڕابووردووی سه‌رکردایه‌تی گشتی هێزه چه‌کداره‌کانمان، له هه‌موو به‌ره‌کانی جه‌نگ، به‌وریایی به‌ره‌نگای هه‌ر جموجوڵی له لایه‌ن هێزه‌کانی دوژمنه‌وه ڕووی دابێ کراوه .

تۆپه‌کانمان به‌توندی سه‌نگه‌ر و مۆڵگاکانی دوژمنیان به‌تایبه‌تی له‌که‌رته‌کانی ڕۆژهه‌ڵاتی به‌سره‌و دیجله‌و میسان تۆپ باران کردووه‌و چه‌ندان سه‌نگه‌ریان به‌سه‌ر سه‌ربازه‌کانی دوژمندا روخاندوه .

له که‌رتی باکووریش، چه‌ند جارتی ده‌وریه‌کانی دوژمن خه‌ریك بوون له سه‌نگه‌ره‌کانی پێشه‌وه‌مان نزیك ببنه‌وه به‌لام جه‌نگاوه‌ره دلێره‌کانمان ئازایانه لێیان هاتوونه‌ته ده‌ست و ئه‌وانه‌ی کوژراون و کوژراون و ئه‌وانی تریان به‌سه‌ر شۆری ڕایان کردوه .

له ناوچه‌ی ڕۆژهه‌ڵاتی به‌سره دوو به‌له‌می دوژمن نوقم کراوه که ویستیویانه له هێزه‌کانمان نزیك بکه‌ونه‌وه، له‌م هه‌فته‌یه‌دا چه‌ندان سه‌نگه‌ر و بنکه‌و مۆڵگای دوژمن که جموجوڵی گومان لێکراویان به‌رامبه‌ر به هێزه‌کانمان. تیاکراوه ویران کراون و به‌سه‌ر هێزه‌کانی دوژمندا روخێنراون .

له ته‌وریز : هاوار به روخاندنی خومه‌ینی ده‌که‌ن

سه‌رچاوه‌یه‌کی به‌رهه‌ڵستکاران له ئێرانه‌وه رای گه‌یاندوه که شاری ته‌وریزی پایته‌ختی هه‌ریمی ئاذربایجان له که‌ف و کوڵدایه‌و خۆی بۆ ڕاپه‌رینی گه‌وره ئاماده ئه‌کات .

ئه‌و هه‌واڵه ده‌ڵی خه‌ڵکی به‌ئاشکرا له‌سه‌ر شه‌قامه‌کانی ئه‌و شاره هاوار به روخاندنی خومه‌ینی جادووگه‌ر ده‌که‌ن و داوای وه‌ستاندنی شه‌ڕ و داوای سه‌ربه‌ستی و دیموکراتی ده‌که‌ن .

■ خۆپیشـاندان ■

دوێنی هێزه به‌رهه‌ڵستکاره‌کانی ئێران له پاریس خۆپیشاندانێکی گه‌وره‌یان سازکرد له‌یادی سێ‌هه‌م ساڵه‌ی ئه‌و خوێن ڕشتنه‌ی تاقمه‌که‌ی خومه‌ینی له تاران دژی هاووڵاتیه خۆپیشانده‌ره‌کان کردیان و داوای روخاندنی خومه‌ینی‌یان کردبوو .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه خۆپیشاندانی به‌و جۆره زۆر شاری تری وڵاتانی ئه‌ورووپای گرته‌وه .

به‌کورتـی

پاریس :
له‌م هه‌فته‌یه‌دا زنجیره‌یه‌ك ته‌قینه‌وه له خوارووی دوورگه‌ی کۆستاریکای فه‌ره‌نسی ڕووی داوه‌و زیانی ماددی زۆری گه‌یاندوه .

نیودلهی :
له چوارچێوه‌ی ڕاونان و گرتنی سیکه‌کاندا ١٧ که‌س گیراوه‌و ئه‌م ژماره‌یه چه‌ك و جبه‌خانه‌یه‌کی زۆرو زه‌یه‌نده‌یان لای خۆیان شاردبووه‌وه .

جده :
بانقی گه‌شه‌پێدانی ئیسلامی ٢٠ ملیون دۆلاری باربوو بۆ یارمه‌تی بازرگانی ده‌ره‌وه‌ی سیرالیون به‌خشیوه به پێ ڕێکه‌وتنێ که له‌گه‌ل ئه‌و وڵاته‌دا به‌ستراوه

مه‌درید :
سه‌ره‌کی ئه‌رکانی هێزی ده‌ریایی به‌ریتانی ئادمیرال جۆن فلدهوس به سه‌ردانێکی ره‌سمی بۆ ئیسپانیا گه‌یشتوه‌ته مه‌درید .

سه‌یرکردنی ده‌ستپێشخه‌ری‌یه فه‌له‌ستینی‌یه‌که بۆ ڕاوه‌ستاندنی شه‌ڕ

ریاض : ڕۆژنامه‌ی (عکاظ)ی سعودی بلاوی‌کرده‌وه که وا لیژنه‌ی کۆششی خێرخوازی ئیسلامی به دوورو درێژی سه‌یری ئه‌و ده‌ستپێشخه‌ری‌یه فه‌له‌ستینی‌یه ده‌کا بۆ ڕاوه‌ستاندنی شه‌ڕ که یه‌کێ له پێشنیاره‌کانی برێتی‌یه له دانانی هێزێکی ئیسلامی له‌سه‌ر سنووری هه‌ردوو وڵات .

ڕۆژنامه‌که وتی وا بڕیاره پێشه‌وای ئه‌و وڵاتانه‌ی ئه‌ندامی لیژنه‌که‌ن له‌م ده‌ستپێشخه‌ری‌یه بکۆڵنه‌وه‌و ره‌نگه شتی وای لێ زیادبکه‌ن هه‌ردوو لا پێی ڕازی بن .

■ سێ بومه له‌رزه له ئیتالیا ■

ناوچه‌ی خوارووی ئیتالیا سێ بومه له‌رزه‌ی به‌هێزی تیا ڕووداوه‌و تائیستا نه‌زانراوه که ئه‌نجامی له‌رووی زیانی مادی و به‌شه‌ریه‌وه چه‌نده بووه .

هێزی بومه له‌رزه‌کان ٣ر٣ پله بوه به‌پێی پێوانه‌ی ڕێخته‌رو ئه‌م بومه له‌رزانه له ناوچه‌ی کلابریای خوارووی ئیتالیا بوون .

دانانی ١٠ ئه‌ندام له ئه‌نجوومه‌نی گه‌لی میسر

سه‌ره‌کی میسر حوسنی موباره‌ك بریارێکی ده‌رکردوه به‌دانانی ده ئه‌ندام له ئه‌نجوومه‌نی نوێی گه‌ل له‌وانه یه‌کێکیان ابراهیم شکری پێشه‌وای حزبی کارگێری به‌رهه‌ڵستکاره‌و به‌مه‌ش ژماره‌ی ئه‌ندامانی ئه‌نجومه‌نی گه‌ل ده‌گاته ٤٥٨ ئه‌ندام .

ئه‌ندامه‌کانی تر پێنجیان له ناسراوانی میسرن و سیانیان له حزبی کارگێرو یه‌کێك له حزبی نیشتمانی دیموکراتی .

له سێداره‌دانی نوێ له ئێرانا

له‌نده‌ن : ڕێکخراوه‌ی موجاهیدینی خه‌لق بلاوی کرده‌وه که وا ڕژێمی خومه‌ینی له‌م دوو هه‌فته‌یه‌ی ڕابوردوودا یازده گیراوی سیاسی له سێداره داوه له به‌ندیخانه‌ی ڕه‌شتدا له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌رهه‌ڵستی ڕژێمیان کردووه .

هه‌روه‌ها ڕێکخراوه‌که له‌و به‌یاننامه‌یه‌یدا که له پاریس بلاوی‌کرده‌وه وتی دادگا ساخته‌کانی ڕژێمی خومه‌ینی حوکمی خنکاندنی سێ که‌سیان داوه له ڕه‌شتدا له‌به‌ر به‌رهه‌ڵستیکردنی ڕژێم له‌مانه دوانیان منالن و ناویان عیسی موسه‌وی (١٣ ساڵان) و سیماك محمد تابه (١٤ ساڵان) .

هه‌ر له هه‌مان بواردا ڕێکخراوی موجاهیدین وتی ڕژێمی خومه‌ینی له یه‌کی حوزه‌یراندا ئه‌ندامی ڕێکخراو ئه‌ندازیار محسن ئازادی‌ی له سێداره دا له به‌ندیخانه‌ی ته‌بریزدا پاش ئه‌وه‌ی یه‌کێ له دادگاکانی خومه‌ینی حوکمی بیست ساڵی به‌سه‌ردا دابوو، هه‌روه‌ها ده که‌سی تریشی له گیراوه سیاسی‌یه‌کان له‌گه‌لا خنکاند .

سه‌رچاوه‌یه‌کی سعودی : هیچ بێگانه‌یه‌ك له چه‌کی ئاسمانیه‌مانا نیه .

ریاض : سه‌رچاوه‌یه‌کی سعودی ئه‌و هه‌واڵه‌ی به درۆ خسته‌وه که ڕۆژنامه‌ی دێرشپیگل‌ی ئه‌ڵمانیایی بلاوی‌کردبوه‌وه که وا فڕۆکه‌وانێکی ئه‌مه‌ریکایی به‌شداری‌کردووه له‌و به‌گژاچوونه ئاسمانی‌یه‌دا که له نێوان سعودیه‌و ئێراندا ڕوویداو فڕۆکه‌یه‌کی ئێرانی تیا خرایه خواره‌وه .

سه‌رچاوه سعودی‌یه‌که وتی وڵاتی شانشینی سعودیی هه‌رکاتێ پێویستی بێ داوای یارمه‌تی بێگانه ده‌کا

دوژمنی زایۆنی دان به هاوکاری له‌گه‌ڵ خومه‌ینی‌یا ده‌نێ

خاکی داگیرکراو : ڕادیۆی زایۆنی دوژمن دانی به‌وه‌دا نا که ئێران و (ئیسرائیل) له ساڵی ١٩٨١دا به‌هۆی باڵیۆزخانه‌ی سویسراوه له پاریس به‌یه‌ك گه‌یشتوون بۆ ئه‌وه‌ی هه‌وڵیان‌بکه‌ن به یه‌ك و ئه‌و ڕێکه‌وتنه سوپاییانه بووژێننه‌وه که‌له چه‌رخی شادا له نێوانیاندا کراوه .

شایانی باسه وه‌زاره‌تی ده‌ره‌وه‌ی سویسرا له‌م دوایه‌دا بلاوی کرده‌وه که وا ئیسته لێکۆڵینه‌وه‌یه‌ك ده‌کرێ ده‌رباره‌ی ئه‌و پێوه‌ندی‌یانه‌ی له‌نێوان نوێنه‌رانی ئێران و زایۆنی‌دا کراوه له باڵیۆزخانه‌ی سویسرادا له پاریس بۆ ئه‌وه‌ی ئێران چه‌کی (ئیسرائیل)ی بکڕێ .

ڕۆژی دووشه‌مه‌ی ڕابوردوویش ده‌مڕاستی حکوومه‌تی زایۆنی میشیل نیر دانی به‌وه‌دا نا که هه‌ندێ پێوه‌ندی له نێوان (ئیسرائیل) و ئێرانا کراوه له باڵیۆزخانه‌ی سویسرادا له ساڵی ١٩٨١ دا .

ڕۆژنامه‌ی (داڤار)ی زایۆنیش به ده‌م هه‌ندێ سه‌رچاوه‌ی (ئیسرائیل)ی‌یه‌وه وتی ئه‌م به‌یه‌ك‌گه‌یشتنه به شێوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی له‌باره‌ی پاراستن و چاککردنه‌وه‌ی مه‌کینه‌ی فڕۆکه جه‌نگی‌یه‌کانی ئێرانه‌وه کراوه بۆ ئه‌وه‌ی که شاره‌زایانی زایۆنی بنێررێن بۆ ئێران .

ئه‌وه‌ی شایانی باسه گۆڤاری (لۆکنار ئه‌نشینیه)ی فه‌ره‌نسایی ئه‌وه‌ی دووپات کردبووه‌وه که هه‌ندێ کاربه‌ده‌ستی ڕژێمی خومه‌ینی و بازرگانانی چه‌ك له مه‌ڵبه‌ندی باڵیۆزخانه‌ی سویسرادا له پاریس چه‌ند کۆبوونه‌وه‌یه‌کیان کردوه بۆ ئه‌وه‌ی چه‌ك و یه‌ده‌کی فڕۆکه بۆ ئێران مسۆگه‌ربکه‌ن.

گۆڤاره‌که وتی ئه‌م پێوه‌ندی‌یانه له ١٩٨١ه‌وه ده‌ستی پێ‌کردووه‌و تا ئیستایش هه‌ر به‌رده‌وامه‌و قه‌واره‌ی زایۆنی جۆره‌ها چه‌ك و پێویستی سوپایی و یه‌ده‌کی فڕۆکه ده‌دا به ئێران

سوپای هیندی به‌رده‌وامه له راونانی سیخه یاخی بووه‌کان

نیودێلهی : سوپای‌هیندی به‌رده‌وامه له گه‌ڕان به‌شوێنی سیخه‌یاخی‌بووه‌کاندا پاش ئه‌و بانگه‌وازه‌ی که سه‌ره‌کی هیندزایل سینگ ئاراسته‌ی هه‌موو خه‌ڵکی هیندی کرد که ٧٠٠ ملیۆنن بۆ پاراستنی یه‌کێتی‌ی نیشتمانی .

ڕادیۆی حکومه‌ت بلاوی کرده‌وه که وا پاککردنه‌وه له ویلایه‌تی په‌نجابدا به‌رده‌وامه‌و ئه‌و هێرشانه‌ی له سه‌ره‌تای ئه‌م هه‌فته‌یه‌دا بران بوونه هۆی گرتنی ٩٠ که‌سی ترو دۆزینه‌وه‌ی هه‌ندێ بنکه‌ی نهێنی‌ی چه‌ك.

سه‌ره‌کی هیند بانگه‌وازه‌که‌ی له ئێستگه‌وه بلاوکرده‌وه‌و له هه‌مان کاتدا هه‌زاره‌ها هیندی سیخ خه‌ریکی نوێژی ئاشتی‌یانه بوون له هه‌موولایه‌کی وڵاتدا دژی ئه‌و قه‌سانجانه‌یه‌ی که له په‌رستگای ئاڵتوونیندا کرد له ئه‌مریتسار له ڕۆژی شه‌شی حوزه‌یراندا .

سینگ وتی ئازارم زیاتره چونکه من نوێنه‌ری هه‌مووی نه‌ته‌وه‌م .

Institut Kurde de Paris

وتەکەی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین لە کاتی بەخشینی مەدالیای ئازایەتی بە دەستەیەک جەنگاوەری پاڵەوان

پیرۆزبایی لەوانەی خاك وئابڕویان پاراست

Institut Kurde de Paris

ئێوه له پێشەوەی پیاوانی نەتەوەوەن

ئێوه ئەی پیاوان ، له پێشەوەی پیاوانی نەتەوەوەن‌و بێگومان ئێوه هەست دەکەن ئێمه هەمیشه دەخوازین‌و بەهیواین له ناو رۆڵەکانی نەتەوەدا ئەو هەڵو زروفه پرەخسێ که ماوەی بە ئێوەدا ، تا کەسانێ هەبن چاکتر له من‌و له ئێوه ، ئەمه خۆ به بچوك گرتن نیەو کەم کردنەوەی نیه لەو جۆره قوربانیەی عیراقیەکان داویانه بەڵکو پتەوکردنی بەستراوە بەروانینمانەوە بۆ تەبیعەتی بیروباوەڕی ئەو جۆره باوەڕی ئیمانمان پێیەتی .

ئەڵێم هیوادارم ئەگەر هەموو عەرەبێ له هەر کوێەك بـ له ئێمه باشتر بێ بەڵام حەقیقەتی بەردەست که ... باوەڕەدام هەموو ...ەبێکی دڵسۆز ئاسانی پێوه دەکات بەبێ‌ئەوەی پێی‌تەنگاوبن ، پیاوانی مەردی عیراق له پێشەوەی ئەوانەوەن که بەرگریان له بیروباوەڕی نەتەوەو شەرەف‌و باوەری‌کردوه ، بەرگریەکی سەخت له رۆژگاری گران‌و قوربانی دانی دەستکراوه که ئەمڕۆ دەستەیەك له هاوڕێ‌کانتان باسی لایەنێکیان کرد .

بێگومان ئەم جۆره پیاوانە رۆژگار لە یەك شێوەدا هەمیشه دووبارەی ناکاتەوە چونکه ئەو بنەڕەته ئەو حاڵەتەکەی تیایدا پێ‌دەگات ئەو رۆژگارەگرانەیە که عیراقی بەر له شوڕش پیا رۆشت‌و رۆژگاری دوای شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ی تەمووز به تێکەڵ بوون لەگەڵ شێوازی ئەو باوەڕەی ئیمانی پێ‌یەتی بۆئەوەی عیراق چاکتربێ‌و ئەو شێوازی بیروباوەڕەی ئیمانی پێ‌یەتی تا نەتەوەی عەرەب چاکتربێ ، هیوامان گەورەیە کە هەموو لاوێکی عیراق لەم بیروباوەڕە هەڵێنجێ چاو لەو پیاوانە بکەن کە ئیستاو هەتاهەتایە ئاڵای بڵندی قوناخ دەبن ... قۆناخ ، قۆناخی وەختی کورت نیه بەڵکو قۆناخی مێژوو سەرجه که هەموو ماناو بنەڕەتی گۆرانکاری له حاڵێکەوە بۆ حاڵێکەوە بۆ حاڵێکی تری تیایەو هەموو بنەڕەت‌و مان‌و ئامانج‌و بەردەوامی نوێی تیایه له جیاتی حاڵی کۆن .

راستی ئاشکرا بووه

له سەر بنەرەتی ئەم روانینەو له بەرچاوی راستەوخۆی چرکەی ویژدانی پیاوان زوتر وتمان‌و تا ئیستاش دەیڵێین ، هەرچەند قسەی ئیستا قسه که سێکی پشت ئەستوره هەروەك پەندە گشتی‌یەکه دەڵێ ئەگەر بە قۆناخێکی تری گرانتر پێوانەکراو ئێوه ناتوانن وەك ئێمه تەبیعەتی سەرجەمی هەست پێ بکەن چونکه هەر کەسە له ئێوه لە چوارچێوەی حاڵەتی خۆیا دەژی ، بەڵام ئێمه لە چوارچێوەی هەموو حاڵەتەکاندا دەژین‌و سەرتاپای گرانیەکان دەزانین ، چونکه ئێمه کە ئیستا دەڵێین عیراقیەکان رۆخی سەربەرزی به جێ‌ناهێڵن دوای ئەوەی پێ‌ی‌گەیشتن ئەوە دان به حەقیقەتێکدا دەنێن لای فراوانترین کەسانێ له جیهاندا نەك هەر له نیشتمانی عەرەبدا که بایەخ به مەسەلەکە دەدەن زانراوه . یانی له عیراقداو ئەمه باوەرمانە ، به ئاشکرا وتراو هەر بەو پێ بەش له رۆژگاری گراندا هەڵس‌وکەوت کرا که عیراقیەکان دوای ئەوەی زانیان‌و ئامادەبوون بۆ بەرگەگرتنی پێداویستەکانی سەربەرزی ناگەڕێنەوە ئەو لوتکه بەجێ‌ناهێڵن که دەبێ لەسەر دانیشن .

ئەم قسەیه له ساڵی ١٩٨٠دا کراو بەر له ساڵی ١٩٨١ و له ساڵی ١٩٨٢دا کراو خۆ ئەزانن ساڵی ١٩٨٢ ... ئەوەی دەربارەی ساڵی ١٩٨٤ دەوترێ لە چوار چێوەی حاڵێکدا سوپاسی خوای لەسەر دەکەین‌و سەرئەنجامە ، پیاوان ئیستا شارەزاترن‌و باوەڕیان قوڵ ترە چونکه مارەیی بیروباوەر بەخوێن‌درا .

لەرابووردوودا ئینتیما بۆ بیروباوەر لەبەر رووناکی ئەوەدا بوو دەوترا یان لەبەر رووناکی رووداودا روون ئەکرایەوەو مامەڵەی لەگەڵ ئەکرا له ژیانداو له رۆژگاری ئاسایەو یان شێوه ئاسایی .

بەڵام کاتێ پیاو باوەریان دەبێ‌و بۆئەوەی باوەڕیان پێ‌یەتی خوێنی دەدەن ، بێگومان ئەو جۆره باوەڕە له چوارچێوەی قوناخێکی نوێ دایەو ئەو قوناخه نیه که ساڵی ١٩٨٠ عیراقی تیابوویان ئەوەی بەر له ساڵی ١٩٧٥دا عیراقی تیابوو .. یان ...

هەموو عیراقیەیەکی جەنگاوەر چەکی هەڵگرت یان به شەرەفمەندی دڵسۆزیەوە له پشت هێڵەکانی شەڕ هەڵسوران بەو تەقەللادانەی له پێناوی عیراقدا درا .. که دەڵێ من عیراقیەکی نیشتمان پەروەم ئیستا ئەم قسەیە مانای بەستراوه به قوربانی قوڵەوه ، که دەڵی من له پێناوی بەرگری‌کردن له بیروباوەڕو شەرەفی نەتەوەی عەرەبدا دەجەنگم ئەم قسەیه قسەی هۆنینەوەی ئەدەبی نیه وەك ئەوتری بەڵکو ئەم قسەیه نرخەکەی به خوین دراوه لەبەر ئەوه لەسەرمانه سوپاسی خوا بکەین لەسەر ئەو باوەرەی رەگی قول بۆتەوه له ویژدان‌و له دڵ‌و له عەقڵی عیراقیەکاندا به پلەیەك وای لێ هاتوه بڵێین‌و ئێمه له شەردایێ قسه لەسەر توانای عیراقیەکان ئیمکانیاتیان له شکاندنی پەلاماری داهاتودا ، بڵێین قسه لەم جۆره قسەیە هی یەکێکی پشت ئەستورەنەك قسەی رۆژگاری گران .

ئەو شەرەفه گەورەیەی هەموومان هەڵمان گرتووه ، ئەوەیه پیمان بڵێن ئێمه له ناو ئەو جەنگاوەرانەدا بووبن لەم قوناخەدا جەنگین ، ئەوەی مێژوو لەسەری نەڵێ لەو پیاوه شەرەفمەدانه یان لەو هاووڵاتیه شەردفمەندا بووه له فلان قوناخی ژیان‌و عیراقیان بیناکردو بەرگریان له شەرەفی‌نەتەوە کرد ئاڵای سەربەزیان هەڵگرت بێ بەختن ، له کاتێکا قسەکردن لەسەر سەربەرزی ئاسان نیه لەم قوناخەدا ، بەڵام تەنگاو مەبن ئەگەر وتمان هیوامان پێتان‌و باوەرمان پێتان هێشتابالاتره لەوەی پێ‌ی هەڵدەسوورێن ، تا ئیستا لەبەردەم عەرەب‌وبێگانەدا دەڵێێن له پێشدا ئەمه له بەردەم خۆماندا دەڵێێن ..

ئەو گرانیانەی روو به رووی عیراقیەکان دەبێ کەمتره له توانای عیراقیەکان لەبەرگەگرتنی ، واته ئەوەی عیراقیەکان له گرانی بەرگەیان گرت کەمتره له توانای بەرگه گرتنی عیراقیەکان‌و هێشتا بەتوانا ترن له رووبەروو بوونەوەی گرانیدا به باڵاتر ئەگەر رووی‌دا بەڵام گرانی گەوره رۆشت‌و ... کەوتە دواوه .

خوا له پیاوانی مەرد پیرۆزکات

خوا لەو پیاوه مەردانه پیرۆزکات وایان له خومەینی‌کرد له حسینیەی شمران نەیەته دەرەوه .

خوا لەو پیاوانه پیرۆزکات وایان له خومەینی کرد لەو گۆشەیه داگیرکرد کاتێ روسیاو ئەمەریکا له کاتی توڕه بونیا لێیان ئەم لاو ئەلایان لەگەڵدا ئەکرد ، ئێوه بەدەردێکتان برد نەوێرێ بێته شەقامەکانی تارانەوه ، هەتا بەر هەڵستکارانی ئیران نازناوی جادووگەریان پێ‌دا بو که بەیاننامەکانی بەرهەڵستکاران دەخوێننەوه وا باسی دەکەن [خومەینی جادووگەر] که ئەمه بەر له چوار ساڵ ئێوه ناوتان نا .

خوا لەو پیاوانه پیرۆز کات که عیراقیان پاراست ئابڕو شەرەف‌و پیروباوەڕیان پاراست‌و بەبێ لەخۆ بایی بوون بەسەر کەسدا لوت‌بەرزن بەسەر مواقعی ملکەچی‌و ئاڵۆزیدا نەبێ .

خوا لەو پیاوانه پیرۆز کات له عیراقیان پاراست سەرەڕای هەموو ئەوەی رووبەرووی بوو هەموویان خستە دواوه ..

سەگێکی عەجەم ئەڵێ ، قسەکەیم چەند رۆژێ لەمەوبەر خوێنەوه ئەڵێ مەرکەزی سڵته له بەغدا دەستەڵاتی هەر له بەغدا هەیەو پارێز گاکانی نزبك سوربا ، سوریا دەستی بەسەریاندا هەیەو پارێزگاکانی ئۆتۆنۆمی بەرهەڵستکاری کورد دەستی به سەرا هەیەو پارێزگاکانی نزیك بەوان ئەوان کاریان لەسەریەتی به تۆپەکانیان‌و به کەرەستەی تر .

ئەو سەگەو هەموو ئەو سەگانەی له قوم‌و تاران له وانەی رێگای شەڕیان هەڵبژاردوه ، بەڵام ئەوانەی خۆیان له شەر لائەدەن شوێنیان هەیه له دەرونی ئێمەو له دەرونی گەلەکەیان‌و له مێژوودا شوێنیان دیاره ، بەڵام ئەوانەی تا ئیستا خەڵك لەسەر شەڕو دوژمنایەتی هان ئەدەن توتەڵه سەگن لەبەرچاو عیراقیەکاندا جا بەو سەگه ئەڵێین باڵه خۆی بپرسێ کێ بوو لوتی شکاندن‌و وای لێ‌کردن دوو ساڵ بێ‌ئەنجام سەربدەن به بەردی عیراقدا ـ ئەو پیاوانه نەبێ که له دەرەوه نەهێنراون ... ئەو پیاوانەی بەرویاندا جەنگین له دەرەوه نەهێنراون‌و به بۆری له باوکانی تر دروست نەکراون ئەوەی باوکی عیراقین .

عیراقیەکان رۆڵەی باوکی خۆیانن

عیراقیەکان رۆڵەی باوکی خۆیانن‌و لەسەر سنوور دژی شەڕخوازی ئیرانیەکان جەنگین ، ئەوانه وایان له خۆی‌و کۆمەڵەکەی کرد هەموو جارکه تەپڵی شەڕ لێ دەدەن‌و ئەڵێن ئەم شەڕی داهاتووه بنەبڕکەر دەبێ‌و وا ئەزانن بنەبڕکەر مانای ملکەچی عیراقه بەڵام سەرشۆڕ دەگەڕێنەوەو لەبەردەم خۆیان‌و بێ‌توانایاندا سەرگێژ دەبن له توانای عیرافی مەزن . ئەوانه رۆڵەی ئەو پارێزگایانەن کەوا دەزانی رژیمی سوریا دەستی به سه بەشێکا کێشاوه له باکوور بەرهەڵستکاران دەستیان بەسەر بەشێکی تریا گرتووه لەلای رۆژهەڵات ئەوان دەستیان بەسەرا گرتووه ..

ئێمه کە ... سمانی له دەرەوە هێناوەتەوە ئەو ... وسە به لێکدانەوه هەڵانەی هەبێ ، ئەگەر شەرەفی هەیه با لای خۆی‌و لای دارو دەستەکەی‌و لای جیهان به خۆیا بچێتەوەو توشی واهیمەی‌وانەبێ بڵێ هەموو پارێزگاکانی عیراق بەدەست ئەوەوەیه ، ئەی باشه ئێمه به چی شەڕت لەگەڵ ئەکەین ، بەهەر حاڵ مەبدان کراوەیه ئەوان ئیستا تاقمەکەیان کۆدەکەنەوه تا بێن بۆتان ، بەڵام پشت بەخوا ئەو سەرەی ئەمجاره به بۆمبایەك لێتان دەدا دەبێ بەده بۆمبا بەسەریا بدەن‌و دەبێ خاکی عیراق لەو سەره بۆگەنانه به باروت پاكبکرێتەوه تا هیچ بێگانەیەك نەتوانێ بۆ سەدان ساڵی تریش پێ‌بخاته خاکی عیراق‌و هیچ بێگانەیەك پێ‌نەخاته خاکی عیراق تا رەوتتان بەرەو سەرو بەردەوام بێ‌و ئەو بیناکاریەی دەستان پێ‌کرد نەروخێ .

● بیناکاری سەخت دوژمنانی نەتەوه دەتۆقینێ ●

ئەوەی له هەموو شتێ زیاتر دوژمنەکانی نەتەوه دەتۆقێنێ ئەوەیه دەست به بیناکاری پتەو بکات له گۆشەیەك له گۆشەکانیەوه ، له زەمانی دووەم نەخشەی پێنج ساڵەدا له میسر عبدالناصر خوای لێ‌خۆش بێ ئاگرباران کرا ، له رووداوەکانی یەمەن گلێنراو دوایی جیابوونەوه له سوریاو ئینجا دەستدرێژی ٥ی حوزەیرانی ساڵی ١٩٦٨ ، نەیان ویست ئێوەش هیلاك بکەن چونکه یەکەم هەنگاوی راستان دەست‌پێ‌کرد لەسەر رێگا ، چونکه چاك دەزانن ئێوه ئەگەنه ئامانج مادەمێکی سەرەتا راست‌بوو وه باوەڕی راستەقینەو پیاوانی پاك له ویژدانداو له عەقڵدا له رێگای هەڵس‌وکەوتدا تا دەگاته ئامانجی نوێ ، پشت بەخوا هیوایان سەری‌نەگرت‌و هەوڵەکانیان کەوتنه دواوه .

من وای دائەنێم مەسەلەکه تەواو دوژمن شکاوه ، دوژمن هەر ئەوەنه که له قوم‌و تاران خۆی پەناداوه بەڵکو ئەوان تەنیا رەواڵەت‌ن‌و وەسیلەن بەڵام دوژمن مەبەستم دوژمنەکانی نەتەوەی عەرەبه .

پشت به خوا رێگا له بەردەمتاندا کراوەیه ، ئەی مەردەکان خۆتانیان بۆ ئامادە بکەن سەریان پان‌بکەنەوه ئەوانه له زمانی باروت نەبێ تێناگەن .. ئەو پیاوانەی له بەرەن پێیان بڵێین قسەم بۆ ئەوانیشه ئەوەی شایانی یەك فیشەکه دەی پێوه بنێن گوی مەدەنێ ئێمه ئەوەنده زەخیرەمان هەیه هەموو رووبارەکانی تاران‌و که نارەکانیان نوقم ئەکات‌و چەکی وامان هەیه پشت به خوا سەربەرزانه شەری پێ دەکەن‌و بەسەلامەتی دەگەرێنەوەو بەسەلامەتی دەژین له وڵاته سەربەرزەکەتاندا بەبێ ئەوەی کەس دەست درێژیتان بکاته سەر یان هەوڵی گوژاندنەوەی سوتوی جگەرەیەك بدات لەچاوی پرشنگداری منداڵەکان .

سڵاوی خواتان لێ بێ‌و سڵاومان بۆ هەموو براکانتان .

لەیزەر

هۆلۆگرافی دووری یەکی تری زانستی پزیشکییە

نووسینی : دکتۆر فیصل عارب بلباس

کە زانای ئەلەمانی ویلهێلم کۆنراد رۆنتگن تیشکی ئێکسی لە ساڵی ١٨٩٥ز.دادۆزیەوە .. ئەوەندەی نەخایاند کە پزیشکانی جیهان‌گرنگی ئەم تیشکەیان زانی لە بواری پزشکیتی‌دابەتایبەتی لە دەست نیشان‌کردنی شکستی ئێسك ، ئەم‌دۆزینەوەیە لە جیهاندا دەنگی دایەوە ... زانایان توانیان‌پەرە بەم دۆزینەوەیە بدەن‌و لەبارتری بکەن بۆ پێشخستنی‌زانستی پزیشکی ، بەم جۆرە تیشکی ئێکس یان هەر بەناوی‌دۆزەرەوەکەی « تیشکی رۆنتگن » توانی شۆڕشێك‌بەرپا بکات لەبواری پزیشکێتی‌دا ... ئێستاش کەم کەس هەیە رۆژێك لە رۆژان پێویستی بەم تیشکە‌نەبووبێ .

ئەوەی ئاشکرایە ئەم تیشکە پاش تێپەڕینی بە بەشێکی لەش‌دا ، بەشێکی لەلایەن شانەکانی لەشەوە لێ‌دەمژرێت ئەویش بەپێی جۆری شانەکانی ئەم بەشەی لەش‌و ماددە پێکهێنەرەکانی‌و چڕی ئەو مادانە ، ئەو بەشەش کە دەمێنێتەوە دەخرێتە سەر فیلمێکی نێگەتیفی تەنك‌و پاش شووشتنەوەی ئەو بەشەی لەش کە تیشکەکەی مژیوە دەردەکەوێ ئەو وێنەیەی لەسەر فیلمەکە دەردەکەوێ تەنها دوو دووری هەیە ، کە بریتیە لە پانی‌و درێژی .

زانایان لەمێژە بیریان لەوە کردۆتەوە بتوانن وێنەی ئەندامەکانی لەش بگرن کەسێ دووری هەبێت واتە (مجسم) بێت ، بۆ ئەم مەبەستەش ئامێری سکانەر هاتە کایەوە ، ئەگەرچی هەنگاوێکی گەورە بوو ،بەڵام ئەم هیوایەی نەهێنایە جێ تا لەم دوایی‌یەدا کە تیشکی لەیزەر(١) دۆزرایەوە بەجۆرێکی بڵاو رەخسێنرا لە پێناو بەرەوپێش‌بردنی پزیشکێتی ، تا گەیاندی‌یە ئەو پلەیەی بتوانن وێنەی هەر بەشێکی لەش بەشێوەیێکی (مجسم) بگرن بەمە زانستی «هۆلۆگرافی(٢)» سەری هەڵدا ئێستا بەهۆی ئەم تیشکەی دەتوانرێت وێنەیێکی سێ دووری (مجسم)ی هەر بەشێکی لەش بگیرێت بەزۆری لە وێنەگرتنی ئێسك بەکاردێت بەتایبەتی لە دانسازی کەبەهۆیەوە پانی‌و درێژی‌و ئەستووری ددانەکە بگرە قەوارەشی ئەپێورێ .

بۆ وێنەگرتنی هەر بەشێکی لەش دوو چمکە تیشکی لەیزەر ئاڕاستەی ئەو بەشە دەکرێت ، چمکی یەکەم بەو بەشەی لەش تێدەپەڕێ بەرەو فیلمێکی نێگەتیف بەڵام چمکەکەی تر لە لایەکی ترەوە لەگەڵ ئەم چمکەی یەکەم یەك دەگرێتەوە پێش ئەوەی بگاتە ئەو شەلەیەی فیلمەکەی تێدایە ، بەم شێوەیە وێنەی ئەم بەشەی لەش دەگیرێت بۆ ئەوەی وێنەی باش دەست خرێت پێویست بە باشترین جۆری تیشکی لەیزەر دەبێت کە تا ئێستا نرخەکەی زۆر گرانە.

١– ووشەی لەیزەر لە پیتی یەکەمی ئەو ووشانە وەرگیراوە کە ئەم رستەیە پێك ئەهێنن .

light Amplification by stimulated Emission of Radiation

تیشکی لەیزەر لە ساڵی ١٩٦٠ لە لایەن زانای ئەمریکی میمان دۆزرایەوە .

٢– هۆلۆ : گشتی ، گرافی: وێنەکێشان واتە وێنەیەکی گشتی .

٣– بۆ نووسینی ئەم باسە سوود لە گۆڤاری (میدل ئیست هێلت)ی مانگی کانوونی یەکەم‌و ژمارەیەکی گۆڤاری ءاوم وەرگیراوە.

ئەناکسا گۆراس فیلۆسۆفێ راستی دیتی !!؟

ئەناکساگۆراس سالا (٥٠٠)ب.ز. (بەری‌زاینێ) ل باژێرێ (کلازۆمینا) بو؛ کوژ دەڤەرێد ئەیونیا بو ول دەبستانا (مدرسە) ئەنکسیمانس خواند ،ل ژیێ چل سالیێ چو ئەثینا ئو ل نێزیکی سالا ٤٦٠ ب.ز. گەهشتە کاملانا ئاڤداری‌یا خوە . هەڤچەرخ‌و هەڤالێ بریکلیسی‌بو سەرداری ئەثیناو قەهرەمانێ وەرگوهستناوێ یا زانیاری وەزرکی .

و باژێرێ ئەتینا دکۆکا گەش بوونا خوەدا بو ل سەردەمێ بریکلیسی پشتی فارس ل جەنگا ماراتون شکاندین ،

هەلبەت سەردەمەك هۆسا دبت بەهارا قۆناغەك نوی د ژیارا گەلاندا .

د قۆناغا یەکێدا ژ ئاکنجی بوونا ئەناکسا گۆراسی ل ئەتینا جهێ فەڕوکرافێ بو ؛ لێ دەما ستێرا بریکلیسی داچۆی ، هەڤرك و دلڕەشان ئەناکسا گۆراس کرە ئارمانجا کین‌و دلڕەشی‌یا خوەو گەلەك پێڤە نەچۆ هاتە گونەهبارکرن ب (بێدینی) یێ (الالحاد) ژ ئالیێ هەڤرکێد بریکلیسی‌ڤە چونکی ئەناکسا گۆراسی د گۆت : هەیڤ زەمینە ب جیاو نوهالە ... و ڕۆژو ئەختەر (کوکب) ستێرێد گەشن ئەهند ژ ئەردێ مە جودانە و ئەڤە ژ ئەوان کەڤران خویایە ئەوێد ژ ئاسمانی د ڕژن‌و دکۆت نەدویرە ژیان ل سەر هەبت وەکی ئەردی . لێ خەلکێ ئەتینا ئەوی سەردەمی بەرهەڤ نەبون ئەڤان گۆتنان باوەرکەن ئینا نەچار بوڤەگەڕا ئەیونیاو ل (لەمبساکێ) ئاکنجی بو تاکو سالا ٤٢٨ ب.ز. کۆچ کری.

چاوا ئەناکسا گۆراسی تەومان ودیاردەیێد سرشتی شرۆڤەکرن ؟ چاوا چێبوون‌و خراب‌بون دقەومت ؟ لڤین ژ کو دهێت ؟ هەلبەت دەما مەبڤێت خۆشی‌یەکێ ژ هزرو بیرێد ئەناکسا گۆراسی ببینین گەرەکە ئەم بزانین ئەناکسا گۆراس بەری ٢٥.. سالان د ژیاو هزرێد وی ل پەی ئەوی سەردەمی هل‌سەنگینین . ئەناکسا گۆراس هزردکەت ئەم نکارین گهۆڕینێ ماندلاکەین ، کو ژتشتێد هەرکەس‌دزانەو نەهەژی گێنگاشێ‌یە . بەلێ چاوانێ پرینی (الکثرە) دقەومت ؟ ئانکو چاوا دەما ئەم ئاڤو خوارنێ ..هتد ، دخوین د بتە گۆشت ، موی، د دان ... هتد ؟ ئەناکسا گۆراس دبێژت : هەبوون (فرووهەر) ژ توخمەپرتکان یان ئەتۆمان پێك هاتی‌یە . وهەر ئەتۆمەك هەمی درۆڤێد ڕەنگاوەری (کیفی) یێد هەی تشتان هل‌دگرت ب گۆتنەك دی هەر ئەتۆمەك د یەکدەم‌دا نیشانێد هەمی تشتان د دیرت وەك (موی ، ددان ،دار ،ئاڤ ... هتد) . دەما ئەتۆم ب ڕەنگەکی کۆم دبن ددانەکی چێ‌دکەن لێ هەر ل ئەوی دەمی درۆڤێد تشتێد دی نەپەندی‌نە تێد ، لەو هەر لەشەك جهانەك بچویکە ، بۆ نموونە بەفر دیەکدەم‌دا سپێ‌و ڕەشە ، لێ سپیاتی زێدەبارە لەو نەقل‌و ناڤ ئەم دبێژین سپی‌یە .

هۆسا ئاشکرا بو گهۆڕین ل نك ئەناکسا گۆراسی نە ئانکو وەرگەڕانا بونێ بو بونێ یان دەرچۆنا هەبونێ ژ هیچ ،ئەڤێ چەندێ ئەناکسا گۆراس بەگەم ناکەت . ژ نەبونێ دەرناکەڤت‌و نەتێدا دفەوتت ، بەلکو هەمی ژهەمی‌یێ د ئافرت (دخولقت) . گهۆڕین ژبلی خویانا هندەك درۆڤێد نەبەندی یان نەبەندی بۆنا هندەك درۆڤێد دیار یوی دی نینە .

ئەتۆمێد ئەناکسا گۆراسی نە خوەگەڕن (لایملکون حرکە ذاتیە) ، بەرەڤاژی ئەتۆمێد دیمۆکریتس بزاڤا ئەتۆمێد ئەناکسا گۆراس ژ دەردەك دەرەکە بۆ دهێت ئەناکسا گۆراس دبێژتێ (نوس) ئانکو هۆش . ئەڤ هۆشە فرۆهەرێ (هەبونێ) ڕێك د ئێخت‌و ئەتۆمان د لڤینت ؛ ئەتۆمان کۆم دکەت‌و بەلاڤ دکەت ئو ب ڤێ کۆم بۆن‌و بەلاڤەبۆنێ ؛ پەیدابون هندابونا تشتان دقەومت .

ب ڕاستی ئەناکسا گۆراسی هۆش ب کار نەئینا ژبلی دا پالێ یەکێ یان لڤینا یەکێ ب دەتە ئەتۆمان کو ئەو لڤینە بەرفرەه بو تاکو گێتی (العالم) ڤەگرتی .

ئەڤان هزران وەلێ‌کر یەك وەك ئەرستۆی (٣٨٤–٣٢٢ب.ز) بێژت :دیار بو هەچوەکو (ئەناکسا گۆراس) مرۆڤێ تەکە خوە ل بەر فشارا (هذیان) باب‌و باپیران گرتی . وپلاتون (٤٢٧–٣٤٧ب.ز.) دبێژت : وە ل من کرد ب کەڤمە گومانەك کویر .

ئەڤجا گیتی ل نك ئەناکسا گۆراسی کەڤنارە ب ئەتۆمێدخوە ، بەلێ نویژەنە (تازەیە) ب پێکهاتی‌یێدخوە .

– دوماهیك –

بەهەڤکرنا : فاضل عمر

پێم بڵێ چی ئەخۆیت ؟ پێت ئەڵێم

تەندوستیت چۆنە

ئەوەی روون‌و ئاشکرایە لەم سەردەمەدا ، خەڵك ئاگاداری تەندروستی‌ی خۆیان‌و زۆر بە ژیری‌و وووریایی ئەپارێزن

لە ڕێ‌ڕەوی خواردنی رۆژانەیان‌و ئامادەکردنی بە هۆی گرتنەبەری چەند ڕێگایەکی راست .

مرۆڤ لە دێر زەمانەوە چەند ڕێگایەکی بەکار هێناوە بۆ ئامادەکردنی خواردن ، بەڵام شارەزایەکی ئەوتۆی نەبوو ، بەڵکو بەتێکرایی هەر ئەی ئەزانی بەکاری بهێنێ بۆ ئەوەی خۆی لە هەندێ نەخۆشی بپارێزێت .

ئەتوانین ئێستا چەند ڕێ‌و شوێنێك روون بکەینەوە بۆ ئەوەی هەندێ لەو تەنگوچەڵەمەی لە ڕێی تەندروستی مرۆڤدا هەیە لا ببرێت‌و بتوانێت بە بەختەوەری بژی.

بۆ نموونە پیاوێکی حەفتا ساڵی بۆ پارێزگاری تەندروستی پیویستی بە ٥٠٠ر١ وەزی گەرمایی هەیە لە رۆژێکا ئەگەر ئەو مرۆڤە هیچ جۆرە نەخۆشیەکی نەبێت .

ئەمەش شتێکی زۆر زەحمەت نییە ، ئادەمیزاد ئەتوانێ بەجێی بهێنێت ئەویش بە ١٢٥ گرام گۆشتی گوێرەکەی بێ‌ڕۆن ، ١٠٠ گرام سەوزەیی تازە ، ١٠٠ گرام پەتاتە ، ١٢٥ گرام پەنیرو هێلکە بۆ نان‌خواردنی نیوەڕۆ . بۆ نان‌خواردنی ئێوارەش هەمان شت بەڵام زەیتونی لەگەڵدا بێت ، بۆ بەیانیانیش پارچەیەك نان‌و هەندێ کەرە .

بەپێی یاسایی خواردن کە لە ئەرهەنگی تەندروستی‌و خواردن لە دەزگای بڵاوکردنەوەی ماسۆن لە پاریس دەردەچێت،ئەم جۆرە خواردنانە ١٥٠٠ وزەی گەرمایی لەش پڕ دەکاتەوە بەڵام ئەبێ ئەوەش لەبیر نەکەین کە ئەم یاسایە لەگەڵ هەموو کەسێکیدا بەکار ناهێنریت .

ئەگەر هاتوو ئیشێکی قورسی هەبوو یان هەموو رۆژێ وەرزشی ئەکرد ، ئەو کاتە پێویستە وزەی گەرمایی کە زیاد بکرێت و بکاتە (٢٧٠٠)وزە بۆ نێر ، بەڵام بۆ مێ ئەبێ کەمتر بێت .

لە کۆتایی‌دا ئەگەر ویستت ژیانێکی خۆش‌و کامەران ببەیتە سەر پیویستە خواردنەکانت بێ سەوزە نەبن .

زینب حسین

لووت پژان

ناوەوەی لووت لە پەردەیەکی ناسك پێك دێ ووردیلەکانی خوێن دەپارێزێ کە ئەم پەردەیە لە لووتی منداڵدا گرژ بێت ، لووتی ئەپژێ ئەم گرژبوونە زۆر لە کاتی نووستندا ڕوو ئەدات بەڵام لە گەورەدا لە ئەنجامی ئازاردانیەوە بە پەنجە باشترین چارەش ئازارنەدانی پەردەی لووتە ئەگەر ئەم پژانە چەند جار دووبار بێتەوە نابێ بێ‌هوودەیی لێ‌بکەین زوو فریای پزیشك بکەویت .

لە کاتی لووت پژاندا پێویستە کرداری [کی] بەکاربهێنین بۆ گیرسانەوەی خوێن کە بەشێوەیەك لووتت بەرز بکەیتەوە بۆسەرەوە .

دانیشتن لە کاتی پژاندا باشترین شێوەیە بۆ گیرسانەوەی خوێن بەمەرجێ نابێ لەوە بترسین خوێن ئەچێتە سیەکانەوە لەرێی قورگەوە .

یان گرتنی هەر دوو کونە لووت بە توندی بەهۆی پەنجەوە تاکوو زووتر لە پژین رزگار بێت .

ئەگەر هەر بەو شێوانە چارەی پژینەکە نەکرا . ئەوا هەندێ [لۆکە] یان (شاش) ئەخەیتە هەردوو کونە لوتەوە بەمەرجێ هەردوو کوونە لووت پڕبکاتەوە . تا ماوەیەکی کەم .

ئەگەر هەر نەگیرسایەوە پێویستە خۆمان نیشانی پزیشکی تایبەتی بدەین پزیشکیش شاشێك کە بە گیراوەی [ئەدرنالین ١٠٠٠ر١] تەڕکراوە بەکار ئەهێنێ ئەمە یارمەتی خوێن گیرسانەوە ئەدات بەخێرایی .

هەروەها چەند هۆیەکی تر هەیە کە ئەبێتە هۆی پژانی لووت کە پێویستی بە چارەسەرکردنی هەیە لە لایەن پزیشکی تایبەتیەوە .

لەو هۆیانە .

١– بەرزبوونەوەی تەوژمی خوێن .

٢– کەم خوێنی .

٣– هەندێك [تا]و بەرزبوونەوەی پلەی گەرمی وەك تای رۆماتیزم‌و تای گرانەتێ .

٤– هەندێ نەخۆشی جگەر کاتێ کە جگەر لە کارکردندا سست ئەبێت‌و لاواز ئەبێت .

٥– شێرپەنجەی خوێنی سپی‌و هەندێ نەخۆشی خوێن .

٦– سست بوونی کارکردنی گورچیلە .

کەواتە پێویستە خۆمان پیشانی پزیشکی تایبەتی بدەین لە کاتی پژانی لووتدا تاکوو جۆری ئەو نەخۆشیەمان بۆ دەست نیشان بکات کە لێیەوەی تووشی پژان دەبین .

محەممەد مەحموود

چەند نەخۆشی‌یەکو چارەسەرکردنی لە کوردەواری‌دا

١ – نەخۆشی ریخۆلە کوێرە .

چۆنیەتی چارەسەرکردنی

نەخۆشەکە لەسەر پشت درێژ ئەکرێت تەشتێکی گەورە ، پڕ ئاوی سارد ئەکەن ، ئەیخەنە سەر سکی نەخۆشەکە ، پاشان چەند پارچە ئاسنێك لەسەر ئاگردا گەرم ئەکرێ لە کۆنەوە (سندمی ووڵاخ بەکار هێنراوە) پارچە ئاسنەکان ، یەکە یەکە ، ئەخرێتە ناو ئاوەکەوەو دەر ئەهێنرێن ، تا ئاوەکە ئەکوڵێ ئەو کاتە ، نەخۆشەکە ئەڵێ ژانی سکم نەماو ، چاك ئەبێتەوە .

٢ – نەخۆشی ئەسپەك.

چۆنیەتی چارەسەرکردنی

لایەکی سەری نەخۆشەکە بەگوێزان ، ئەتاشن ، پاشان ،هەندێ خورماو رۆن ، لەگەڵ بەردەستێ ، یان پڵاو ساوار ، ئەخەنە سەر شوێنە تاشراوەکەی بۆ ماوەی شەوێك ، لێی ئەگەرێن ، بەم شێوەیە نەخۆشیەکە ، بەری ئەدات .

٣ – نەخۆشی گرانەتا .

یەکێك هەستی ، بەتایەکی توند بکردایە ، بۆ ماوەی چەند رۆژێك ، یانی گرانە تای ، بگرتایە ، لە ئاگردانی ناو ماڵ ئاگرێکی زۆریان ، ئەکردەوە . دوای ئەوەی ، ئاگردانەکەیان ، جوان پاك دەکردەوە ، ئنجا پارچە لبادێکی کۆنیان ، لەناو ئاگردانەکەدا ئەخست نەخۆشەکەیان لەسەر درێژ ئەکرد ، بەجلی گەرم چاك دایان ئەپۆشت ، پاش ئەوەی ،کە هەموو گیانی ، ئەبووە ئارەقە تایەکە ، بەری ئەدا .

٤ – نەخۆشی ددان ئێشان.

یەکێ ددانی ئێشابایە سوژنێکی گەورەیان ئەهێنا، چاك گەرمیان ، ئەکرد .دەمی نەخۆشەکەیان ئەکردەوە، سوژنە سورکراوەکەیان لە ددانە بەئێشەکەی رائەکرد ، ئێشی ددانی بەتەواوی ئەڕۆیشت .

٥ – نەخۆشی سەرئێشە .

ئەگەر یەکێك . سەری زۆر ئێشابایە پێیان ئەووت (سەری کەوتیە) ، بۆ چارەسەر کردنی ، بە پارچەدۆخینێك (حەبل) ، قیاسی سەریان وەرئەگرت، ئینجا ، لەسەری نەخۆشەکەیان ، ئەبەست بەهۆی دارێك (تیرۆکی نان‌کردن بە زۆری بەکارئەهێنرا) دوو سێ‌جار ئەیان سوڕاند ، تا بەتەواوی توند ئەبوو ، دوای ئەمە ، نەخۆشەکە سەری ئەخستە سەر «بێ‌ژنگێك» بۆ ماوەی جارەکە سەعاتێك ، لەدوای ئەوە سەریان ئەکردەوەو ، چاك ئەبۆوە .

٦ – نەخۆشی ناوك کەوتن.

ئەگەر بیانزانیایە یەکێك ناوکی کەوتوە ، ئاگاداری نەخۆشەکەیان ئەکردەوە بەرچایی نەخوات دۆخینێکیان لەگەڵ بێژنگێك ئامادە ئەکرد نەخۆشەکە لەسەر پشت درێژ ئەکرا ، بەهۆی دۆخینە کەبێژنگەکەیان لەسەر سکی دائەنا ، وە بە تەواوی لەسەر ناوکی ، ئینجا بەهۆی دارێك ئەیان سوڕاند تا بەتەواوی توند ئەبوو ، دوای ئەوەی ماوەیەك دەمایەوە ، ئەیان کردەوە ، نەخۆشەکە چاك ئەبوەوە .

ئامادەکردنی

تاهیر عوسمان محەممەد

چاپکراو

خوێندنەوەیەکی سەرپێی دیوانی خەلیل منەووەر

■ محەممەد عەلی قەرەداغی ■

لەم رۆژانەدا بە کۆششی کاك هەردەوێڵ کاکەیی‌و ، مامۆستا مستەفا نەریمان ، لەسەر ئەرکی دەزگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنەوەی کوردی.. دیوانی خەلیل منەووەر بە کاغەزێکی جوان‌و چاپێکی باش ، بە (٢١٩) لاپەڕە کەوتە بەر دەس خوێنەران .

دوای خوێندنەوەی بینیم ئەرك‌و کۆششی ئەم دوو نووسەرە جێگەی چەند سەرنجێکی رەواو پێویستە ؛ بۆیە وام بە باش زانی خوێنەریش لە هەندێك لەو سەرنجانە شارەزا بکەم .

لە لایەکا مایەی بەختەوەریی شاعیرە کە دوو کەس بێ ئەوەی کەسیان ئاگای لەوی دیکە بێت قۆڵی لێ هەڵماڵن‌و چاکی کۆششی لێ بکەن بەلادا بۆ کۆکردنەوەی دیوانەکەی .

لە لایەکی دیکەیشەوە ئەم کارە لە گیانی خۆیدا دڵخۆشکەرەوەیە کە دوو نووسەر دەستبدەنە دەستی یەك‌و ، ئەنجامی کارو کۆششیان ئامێتە بکەن‌و ، دیوانێکی ئاوای لێ‌بهێننە ئەنجام ؛ چونکە مەیدانی ئەدەبی کوردی‌و شیعری کلاسیکیمان مەیدانێکی پان‌و بەرینەو ، لەوانە نی‌یە تاقەسوارێ بتوانێ بە تەنها بی‌بڕێ‌و گۆی هونەر بەرێتەوە .

واش چاوەڕوان دەکرا کە ئەم دیوانە گەلێ تێرو تەسەلتر بێ لەوانەی ئەرکی کۆکردنەوەو لێکۆڵینەوەیان بە ئەستۆی تاقە زەلامێکەوە بووە . بەڵام بەداخەوە ، ئەنجامی ئەم چاوەڕوانی‌یە چاو روون ناکاتەوە .

پێش ئەوەی هەندێ لە سەرنجەکانم بنووسم جارێکی دیکە(١) گلەیی لە برای خەبیرو پسپۆڕی ئەم کتێبە دەکەم کە چۆن ئەمانەی بەسەردا تێپەڕی ؟!

جا دێمە سەر سەرنجەکانم :

● مامۆستا نەریمان لە پێشەکی‌یەکەدا وای‌دەردەبڕێ کە لە ماوەی دە ساڵداو بە گەلێك رەنج‌و شەونخوونی ئەم شیعرانەی کۆکردۆتەوە . هەروەها کاك هەردەوێڵیش وێڵی هەردەو دەشتی ناو کاکەیی بووەو بە هەموو پتەوپیرەژنان‌و پیرەپیاواندا گەڕاوەو ئەو شیعرانەی لە سینگ دەرهێناون . بەم پێیە دەبێ زۆر چاك لەگەڵ دیوانەکەدا ژیابن‌و ئاگایان لە هەموو شیعرەکان بێ ، کەچی نموونەی ناو دیوانەکە دەڵێت : وا نی‌یە ! بۆ نموونە لە لاپەڕە (١٥٣)دا دوو شیعرو نیو ! لە ژێر ناونیشانی (چوارین)دا نووسراوە ، کەچی بەوەیان نەزانیوە کە ئەو دوو شیعرو نیوە سەرەتای پارچە شیعری لاپەڕە (١٢٩)ن کە لە ژێر ناونیشانی (سەربەرزی‌و نەفس‌پاکی شاعیر)دایە .

● لایەنێکی دیکەیش کە دەچێتەوە قالبی ئەوەی کە لەگەڵ دیوانی شاعیردا نەژیاون ئەوەیە : خەلیل منەووەر – وەك زۆربەی شاعیرانی کورد – بابەتی تەرجیع بەندی هەیەو شیعری بەو شێوە گوتووە ، بەڵام ئەمان بەم لایەنەشیان نەزانیوەو پەنجەیان بۆ رانەکێشاوە . بۆ نموونە با خوێنەری بەڕێز تەماشای لاپەڕە ٥٣ و ٥٤ و ٥٥ و ١٦٠ و ١٦١ و ١٦٢ و ١٦٣ بکات . هەروەها ١١٨ و ١١٩ و ١٢٠ . دواتریش ١٧٢ و ١٧٣ و ... تاد .

● هەروەها رۆنەچوونیان بە ناخی دیوانەکەدا هەڵی باسکردنی هەندێ لایەنی جێگەی شانازی شاعیری لەکیس‌داون ، وەك لە پێشەکی‌یەکەدا دەڵێن :

« ئێمە ئەگەر بە وردی لە ناوەرۆکی شیعرەکانی (خەلیل منەووەر) وردبینەوە ئەم دیاردانەمان بەرچاو ئەکەوێت » ل : ٨ لێرەدا گەلێ دیاردە رز دەکەن . بەڵام رێیان لەوە ناکەوێ شاعیر زۆر بە تەنگ ئەوەوە هاتووە ئەخوێندەواری نەهێڵێ‌و منداڵان فێری خوێندن بکا ؛ وەك لە لاپەڕە ١٣٠دا دەڵێ :

گەر وە تەمانی دەوران برانی
پەرێم بیناکەر یەك گەورەخانی
کەریش وە مەکتەب پەرێ ئەطفالان
دەرۆم (!) تەعلیمشان فرێ وە رەوان

ئەم شیعرانە جارێکی دیکە لە لاپەڕە ٢٧دا بەرچاو ئەکەوێ ، بەڵام بێ ئەوەی مەبەست بپێکن‌و ، ئەم شیعرانەکراون بە نیشانەی گلەیی !

● هەروەها لەسەر ئەم جۆرە سەرنجە دەڕۆین‌و دەڵێین : دەیانتوانی لە عاستی گەلێ پارچە شیعردا بوەستن‌و هەر لە شیعرەکان خۆیان بۆنەی ووتنی شیعرەکان وەربکرن‌و . بەو کارە تام‌و بۆنێکی باش‌و خۆشتریان بە شیعرەکان دەدا .

وەك پارچە شیعری : « هەجوی حەکیمەکەی (محمد نوری) کوری » . شاعیر ئەم کوڕەی قۆڕو سەقەت بوە وەك خۆی لە لاپەڕە (١٠٦)یشدا دەڵێ :

بروانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

بیروڕای سەربەست

دیسانەوە لە پێناوی زمانێکی یەکگرتوودا

● حیلمی عەلی شەریف ●

لە ژمارە ٧١٦ی ڕۆژنامەی هاوکاری‌دا دکتۆر کاوار بەدرخان ناوێک وتارێکی دژی هەندێ بیرورای دکتۆر ابراهیم عەزیز مامۆستای بەشی زمانی کوردی کۆلیژی ئەدەبیات لە زانستگای سەلاح ئەددین بلاوکردۆتەوە دەربارەی ئەوەی لە وتاری « لە پێناوی زمانی یەکگرتووی کوردیدا » وتویەتی دیالێکتی سلەیمانی باشترو بەجێ‌ترە ، ببێتە بە بناغە بۆ زمانی کوردی .

دکتور کاوار کە دەنگی هەیەو رەنگی نی‌یە داوا ئەکات « کە بە زۆر شت نەسەپێنرێت بەسەر خەلکا چ بەسەر ناوچەی لوری‌و چ هی هەورامانی‌و چ هی بادینانی‌و زمانی یەکگرتوو خۆی لە دوایدا بڕیار ئەدات‌و دێتە پێشەوە ... » !

ئەوی ڕاست بێت ئەم باس‌و لێکۆلینەوەیە وەنەبێت هەر هاتبێتە رێگای نەتەوەی کورد بەلکو لە کاروانی بەرەو گەلالە بوونی مەرجەکانی دروستکەری نەتەوایەتی نەتەوەکانی سەرزەمیندا . دووجاری هەموو نەتەوەیەک بووە . ئەم کێشەوبەرەیە توندوتۆلِ بەخەی، نەتەوەکانی ئینگلیزو ئەلەمانیاو فەرەنساو ئیتال‌ساو عەرەب‌و تورک‌و فارس‌و ... هەروەها ئیستاش هی کوردی گرتۆتەوە ، وە ئەم نەتەوانە هەموو وەکو منالێکی ساوا چۆن لەهەر رەگەزو رەگەر پیستێک بێت بە قۆناغی جۆراو جۆردا لە نزمەوە بەرەوبەرز تێ‌ئەپەرێت وە هیچیان لە هەل‌ومەرجە سەرەتایی‌و سەرەکی‌یەکانا جیاوازی‌یان نی‌یە هەروەها نەتەوەی کوردیش وەکو ئەو نەتەوانەی پێش خۆی دووچاری هەمان گیروگرفت‌و کۆسپ‌و هەل‌و مەرجی گەلالە بوون ئەبێت نەک هەر دەربارەی جێگیربوونی زمانەکەی بەلکو دەربارەی هەموو هەلومەرجەکانی دروستکەری نەتەوایەتیش کە هەموویان سەرجەم پێکەوە دێنەکایەوەو گەشە ئەکەن‌و پەرەئەسێنن تا قەوارەیەکی قایم‌و پتەو بۆ نەتەوەی کورد ئەکێشن‌و دائەمەزرێنن .

تەنیا دەربارەی ئەدیبان‌و نووسەرانی کورد ئەم لایەنە دێتە پێش‌چاو کە زۆربەی زۆریان چمکە گەرمەکەی کارەباکە یان سیمە گەرمەکەی ئەگرن‌و تاکو تەراش چمکە ساردەکەی ، دیارە چمکە گەرمەکەی بزوتنەوە نەتەوایەتی‌یە پیرۆزەکەی کورد بەرەوپێش ئەبات ، کە بەلای هەموو کوردێکی هوشیارەوە دکتۆر ئیبراهیم عەزیز ئەم چمکەی گرتووە ، نەک هەر لەبەرئەوەی حەز بەوە ئەکات دیالێکتی سلەیمانی بکات بە بناغەی زمانێکی یەکگرتووی نەتەوەی کورد بەلکو لەبەر ئەوەش کە دلنیایە لەوەی کە ئەبێت هەر یەک دیالێکت هەلبژێررێت بۆ ئەم فرمانە گرنگە .

ڕاستی‌یەکەی ئەو نووسەرو ئەدیبانەی تا ئیستا باسی ئەم کێشەوبەرەیەیان کردووە یان هیچ نەبێت زۆربەی زۆریان هەر باسی سەرخانی کێشەکەیان کردووە کەچی لێکۆلینەوەیەکی زانستی‌یانەی ئەم باسە نووسەر ناچار ئەکات کە لە پێشەو باسی ژێرخانی کێشەکە بکات تاکو بتوانێت بە بیروڕایەکی ڕێکوپێک‌و کەرەسەیەکی تێرو پڕ سەرخانەکە دروست بکات .

زمان خۆی دیاردەیەکی تایبەتی کۆمەلگای مرۆڤایەتی‌یە پێش هەموو شتێک مرۆڤ لە زیندەوەری تر جیا ئەکاتەوەو بەرگێکی تایبەتی‌و بالا دەستی ئەکات بەبەردا . زمان ئامرازی هەموو گەشەکردن‌و پێشکەوتنێکی مرۆڤە ، هۆی ئالوگۆڕکردنی هەموو زانستی‌یە سیاسی‌و ئابوری‌و کۆمەلایەتی‌و ڕۆشنبیری‌یەکانە ، هەروەکو تاکە مرۆڤیکیش بێ زمان ئەتوانێت لە کۆمەلگاکەی خۆیا ژیانێکی ئاسایی پایە نزم بگوزەرێنێت بەلام هەرگیزاو هەرگیز ناتوانێت بچێتە ئاستی پیاوانی بلیمەت‌و هەلکەوتووەوە وەکو لە ریزی نابین‌و کوێراندا هەلئەکەون .

هەر کەسێک چەندان نابین‌و کوێری زاناو بلیمەتی وەکو دوکتۆر تاها حسەین ئەناسێت بەلام ناوی تاکە لالێکی پایە بەرزی پێ‌ناهێنرێت .

کە ئەمە پایەی زمان بێت لە کۆمەلگای مرۆڤایەتی‌دا ئەبێ لەسەر نووسین‌و لێ‌دووانیشی هەر لەم پایەو ئاستەدا بێت .

بێ‌گومان ئەو کەسانەی کە بە ئاسانی دەست ئەدەنە ئەم باسە ، یان هەر ئەوەندەی لێ‌ئەزانن . یان هەروەکو گیانی کۆنەپارێزی (محافظ) لە مێشکی مرۆڤدا هەمیشە گینگلە ئەدات ، ئەوانیش حەز ئەکەن هەل‌و مەرجی کۆن بپارێزن‌و نەبەلن بەشە جۆربەجۆرەکانی دامەزراندن‌و پێکەوەنانی نەتەوەکەمان لە قاوغە کۆنەکەی خۆیانا بێنە دەرەوە . ئەگینا ئەوەندەی زمان مەرجی پێشکەوتن‌و سەرکەوتنی کۆمەلگای مرۆڤایەتی‌یە هەر بە هەمان بایەو ئەندازەش مەرجی پێکەوەنانی هەموو نەتەوەیەکی ئەم سەرزەمینەشە .

گومان لەوە ناکرێت هیچ کوردێک هەبێت کە ترووسکایی‌یەک هەستی کوردایەتی‌و مرۆڤایەتی لە گیانیا بدرەوشێتەوە حەز بەوە نەکات کوردیش وەکو هەموو نەتەوە نزیک‌و دوورەکانی دەوروپشتی خۆی هەل‌ومەرجی یەک بوونی نەتەوایەتی خۆی لەسەر بنچینەیەکی قایم‌و پتەو تەواوبکات‌و شیرازەکانی بەیەکەوە ببەستێت کە ئەم ئارەزووە پیرۆزەش هەر بەوە دێتە کایەوە کە زمانێکی یەکگرتووی هەبێت ، زمانی نووسین‌و ئاخاوتنی نێوان هەموو نەتەوەی کورد بێت با هەر لایەش لە ناوچەی خۆیاو بۆ خۆیان جارێ بە دیالێکتی خۆیان بدوێن .

بۆیە ئەرکێکی قورس‌و گران ئەکەوێتە سەرشانی هەموو کۆرو کۆمەل‌و بوێژو نووسەرو زانایانی کوردەوە کە زۆر ئەفەس درێژو بەتاقەت بن لە مەیانی ئەم خەباتە درێژخایەنەدا .

لە لایەکەوە خەبات کردنێکی بێ‌وچانی درێژخایەن لە پێناوی زمانێکی یەکگرتوودا‌و لە لایەکی تریشەوە هەلبژاردنی ڕێبازێکی نەرم‌و لەسەرخۆ کە هیچ تیرەو لاو کۆرو کۆمەلێک نەوروژێنێت‌و ڕانەچلەکێنێت‌و ڕاچلەکیوانیش ئارام بکاتەوە .

ئنجا بۆ شی‌کردنەوەی ئەم باسە ئەبێ ئەو ڕاستی‌یە مێژوویە بزانین کە ژێرخانی کێشەکەمانە کە هەموو نەتەوەیەک لە ناوچەیەکی پان‌و بەریندا ، هەر نەتەوەیە بە گوێرەی خۆی ، بلاوئەبێتەوەو لە کۆمەلێک تیرەو عەشایەرو بگرە هەندێ جار رەگەزی تواوەش پێک‌دێت وە ئەمانە بەپێی پلەی پێشکەوتنی ئابوری‌و سیاسی ئەم کۆمەلانە نزیک‌و دوورو تێکەلاون لەگەل یەکتری‌دا .

بۆ نموونە لە قۆناغی دەرەبەگایەتی‌دا هەر ناوچەیە قەوارەیەکی نیمچە تایبەتی هەبەو بەستراوە بە کۆمەلێک نەریت‌و خوو ڕەوشتی تایبەتی‌یەوەو فەرمانڕەوایەکی تایبەتی خۆی هەیە کە جاران پێ‌یان‌وتووە میرنشین‌و ئیستاش لە هەندێ جێگای ولاتە دواکەوتووەکانی دنیادا هەر ماوە ، هەروەها پێش ئەم قۆناغە بەتایبەتی لە سەدەکانی پێش‌زایینی‌دا هەر شارێک بۆ خۆی دەولەتێک بووە کە هەندێ مێژوونووسان بەو کاتە ئەلێن چەرخی دەولەتانی شار . وە ئەم جیابوونەوەیە هەندێ جار کێوی گەورەو بەرزو ئاوی رووبارو بیابانی پان هاتونەتە پال کەمی هاتوچۆو فەرمانڕەوایی میرە تاک پەرست‌و کۆنە پارێزو چاوترساوەکان لە تێکەل بوون‌و هاتووچۆکردن‌و یەکێتی نەتەوایەتی .

بێ‌گومان ئەم دیاردە نالەبارانە هەروەکو رەگەزێک لە یەکتری جیا ئەکاتەوەو پارچەیەک لە پارچەیەکی تر دوورئەخاتەوە ئەم دورخستنەوەیەش خووورەوشت‌و نەریتی جیاجیا پەیدا ئەکات‌و دیالێکتی جیاوازیش دروست ئەکات‌و گیانی خوو پێوەگرتن (حكم العادە) تا دەیان سال دوای لە ناوچوونی بنچینە ماددی‌یەکانیش هەر پارێزگاری ئەم دیالێکتە جیاوازانە ئەکات .

واتە قۆناغەکانی دامەزراندن‌و پێشکەوتنی کۆمەلایەتی تا بەرەبەیانی کۆتایی رژێمی دەرەبەگایەتی خۆیان دروستکەرو دامەزرێنەری دیالێکتی جیاوازن لە نێو هەموو گەلانی دنیادا .

بەلام کە رژێمی دەرەبەگایەتی وەکو هەموو بووەکانی ئەم گەردوونەی ئیمەی تێیداین‌و ملکەچی یاسا مەوزوعی‌یەکانی دنیایە وردە وردە بەرەو پیربوون‌و پەککەوتن ئەچێت ، ئیتر دەلاقەی تێ‌ئەبێت‌و هەروەکو ئەلێن لە منالدانیا تووی رژێمێکی نوێ پەروەردە ئەکات کە رژێمی بورژوازی‌یە، ئا لەم کاتەدا هەموو کۆمەلگایەک پێویستی بە تێکەل‌بوون‌و هاتوچۆکردن‌و هاوکاری‌یەکی زیاتر ئەبێت وە ئەم دیاردە نوێ‌یەش پێش هەموو شتێک پێویستی بە زمانێکی یەکگرتوو ئەبێت بۆ ئاخاوتن لە ناو ئەو کۆمەلگایەدا .

رژێمی دەرەبەگایەتی ، رژێمی دوورەپەرێزی‌و جیاوازی‌و بەش بەش بوون‌و فرە دیالێکتە ، بەلام رژێمی بورژوازی ، رژێمی یەکێتی‌و تێکەل بوون‌و هاتوچۆکردن‌و یەک بازاری‌و یەک زمانی‌یە .

کەلک وەرگرتن لە کرێکاران‌و بازارێکی یەکگرتوو کەرەسەی خاو لە سێبەری رژێمێکی دەرەبەگایەتی‌دا ئەچێتە پێستی شێرەوە کە ئەمە دوژمنی سەرسەختی رژێمی بورژوازی‌یە چینی بورژوازی حەز بەوە ئەکات‌و بەلکو خەباتێکی شۆڕشگێرانەی خوێناویش ئەکات لە پێناوی کەلک وەرگرتن لە هەموو کرێکاران‌و جوتیارانی گەلێک ،

بروانە ل ٧

نامەیەک بۆ گەنج ولاو

●مصطفی سلیم سعید ئاکرەیی●

هو گەنجینو ..؟
ئافریا من ..
بو باش ڕوژەکا گەش‌و نو
ئاسویەکێ پڕ بلندە
جیهانەکا هێژاو ڕندە
ئەسمانێ وێ ل هنداڤ دەریا
تێدا دفرن ...
کەوو کوترو بالندە
وی سەردەمی ...
نە پاشا ل سەر ..
تاج‌و تەختێت خو دمینن
وەکی جارا .. ڕاست‌و چەپی
دو مروڤێت دبێژنێ کۆلە .. !!
باوەشینێ لێ ب وەشینن
وەکی جارا ...
ل ناڤ باغ‌و چەمادا ڕوینێن
ئەوێ گاڤێ ...
ڕوکێ جیهانا مە سەوزە
ل ژێر هەتاڤێ ...
مینا ئاڤێ ..
یارا من کچەکا ڕویتە
چتوڤ بویکە ..؟!!
گیانێ وێ ڕوژو خودیکە

....

هر گەنجینو ..؟
خەملا یارا من خوناڤە
کەڤی‌و ئاڤە ..
زاڤا ڕوژە لێ دچەریتن
ل سەر سینگێ وێ ..
لاڤە .. لاڤە ..
ئەو گیانێ نەرم‌و سپەهی
بەفرو کەڤی ..
لبەر ڕاموسان‌و ماچا
دێ بیتە دەریایەکا سوور
دێ ژێ کەڤن ..
وستەو زنجیرو تەڤ سنور
ئەوێ گاڤێ ..
سینگێ مە ژێرا کنارە
لەپێت خو بو ..
کنارێ سینگێ مە ئینیت
تێ‌کێرینیت ..
تێر پەرخینیت ...
هەمی چیمەن .. هەمی دیمەن
دسینگێ‌مەدا ...
دێ بشکوڕن .. دێ بشکڤن
دێ هەلێتن ..
ئەڤین‌و بوهارو نوژین
سەماوو سەیران‌و پێکەنین
لەو گەنجینو ..
هینگی دێ ژیارێڕا بێژم
ئەتوی دەرمان .. ئەمین برین
ئەتوی ژیان .. ئەمین ئەڤین
دبدارێ تە
ڕوژە شرین ..!!

★ ★ ★

فۆلکلۆر

کوڕە بچکۆلە

بەشی دووەم ——— خالید رەشید معروف

خەلکەکە بە جارێ سەربان سوورما لەم شوورەسوارەش ... هەرچی سواریش هەبوو لەو ناوە هەمووی پشت شکاو بوون خەنجەرن لێ بدانایە تکە خوێنیان لێ نەدەهات . پەرەپیلکەت لەووڕگیان بدایە شەقیان دەبرد .

سەرتان نەیەشێنم سەرتان دووربێ لە دەردووبەلای زەمانە دوو برای فشەکەروو خۆ هەلکێشیش بە گەلێکی شۆڕەوە بەرەو مال بوونەوە . برا بچکۆلە وەک ڕۆژانی تر هاتەوە بەرەو پیریان بەخێرهاتنەوەی لێ‌کردن .. دوو برا نەوەلامیان هەبوو لە داخا وەک بیانەوێ داخی دلی خۆیان بە برا بچکۆلە بڕێژن .. کەوتنە وێزەی برا بچکۆلەو تێرو پڕ کووتایان .

پیان ووت : « سەگباب کچی سێهەمیشمان لە دەست چوو » .

برا بچکۆلە بێ دەنگ دەبێ‌و لای شوورەیە لە برا گەورەی هەلگەڕێتەوە پاش چەند ڕۆژێک برا بچکۆلە بە دوو براکەی دەلێت : « هەستن بابێتان بلێم هۆو ئەنجامەکەی وەسیەتی باوکم چی بوو » . دوو برا گالتەیان پێ دێت‌و دەلێن : « کوڕە تۆ شێت بووی هۆی چی‌و ئەنجامی چی‌و باوکی چی » .. برا بچکۆلە زۆریان لێ دەکات‌و دەپاڕێتەوە : دوو براش دەلێن با بچین بزانین چی‌یە .. کوڕە یەکسەر دەیان بات بۆ سەر سێ سوارەکەی کە کوشتبوونی لەسەر گۆڕەکەی باوکی . وەحال‌و مەسەلەیان بۆ دەگێڕێتەوە . پاشان دەیان بات بۆ ئاخوڕەکان بۆ سەیری سێ ماینەکە .. دوو برا واقیان وڕ .. دەمێنێ لەم بەسەرهاتەو سەربان سوڕ دەمێنێ برا بچکۆلەیان ئەم کارەی پێ‌کردن .. پاشان دەیان بات بۆ سەر سێ خانووچکەی جوان‌و ئەشمیلە کە خۆی دروستی کردبوون پاشان دوو برا دەبینن هەر خانووچکەی یەکێ لە کچەکانی پاشای تێدایە ، هەر بە جارێ سەر سام دەبن .

برا بچکۆلە دەلێ : ئەو خانوو کچانەم دروست کرد پاشان ئەو سێ کچەش بەگرەوەکەی پاشا بردمەوە ، من بووم هەر سێ ڕۆژەکە بازم دابەسەر چالەکەدا » .. برا بچکۆلە تاوێک بێ دەنگ دەبێ‌و بەکزیەکەوە ڕوو دەکاتەوە دەمی دووبراکەی‌و دەلێ : ئێوە وەسیەتی باوکمتان شکاندو هیچ نرخێکتان بۆ من دانەنا بەلام سەرەڕای ئەوانە ئەوەشی سەرو کچی پاشا پیرۆزتان بێ ئەوەشی سەروو خانووچکە بچنە ناوی - ئەوەش سەروو ماین - » .

دوو برا بەرامبەر ئەم کارە مەزن‌و گەورەیەی کوڕە بچکۆلەی برایان ئێجگار سەرسام بوون‌و تک تک ئارەقی شەرمەزاری‌یان رژاند . زۆر پەشیمان ئەبنەوەو بەلامساری کوڕە ددەن‌و داوای لێبووردنی لێ‌دەکەن ...

کوڕە بچکۆلەی زیرو تێ‌گەیشتوو دەلێ : « ئێوە برامن هەرگیز ناتوانم دەست بەرداری ئێوە بم‌و پشتان لە زەوی بدەم » ..

جا کوڕە بچکۆلەی کردار شێر کچە بچکۆلەی پاشاو خانوچکەیەک‌و ماینە ڕەشەی بۆ دەمێنێتەوەو بە خۆشی لەگەل دوو براکەی تامردن بە یەکەوە دەژین .

منیش لەو لاوە هاتمەوە بە گول‌و ڕێحانەوە
چەپکێ گول‌و چەپکێ نێرگز
مەرگتان نەبینم هەرگیزاو هەرگیز

ژ کەلەپورا کوردی

مەسعود حسێن

هەبو نەبو کچکەک هەبو ناڤێ وێ ڤاطڤاطوک بو . ڤاطڤاطوک هەرو لگەل کچکێت گوندی دچو دارا .

ڕۆژەکێ وەکی هەمی روژا چۆ دارا لگەل هەڤالێت خو .

دارێت خۆ کرن‌و پشتێ خۆ دروست کر . ژوەستیانا دخەو چو . هەڤالێت وێژی نە هشیارکر . ژکەربادا چونکو بەرا هەمیا پشتێ خوێ دارا دروست کربو . هەمی هاتنە مال ڤاطڤاطوک هێلا دخەو . هەتا بۆیە ئێڤارەکا درەنگ ڤاطڤاطوک هۆ رادبیت درەنگە ! سەودا سەربو ونەزانی دێ چکەت . هندی کرە هەوارو گازی ئەهەرێ کەس لوارا نینە . لدویف دەنگێ وێ هرچەک هات‌و بسەر هل‌بو . ڤاطڤاطوک بخۆ برە دشکەفتێ‌ڤەو دا بروژ دەرگەهێ گریت‌و بشەف ڤەکەت هندی هرچ ل‌مال . هوسا ڤاطڤاطوک لدەف هرچێ ژیا هەتا خودێ کچەک‌و کورەک داینێ . براێ وەختێ هایژ دەنگێ بلویل‌و بەزی بوی وێژی بدەنگەکێ بلند گۆت .
لدەف شکەفتەکێ باوەرکر کو خویشکا وی یا دوتێڤە . هەر لدۆر شکەفتێ زڕی‌و بلویل لێ‌دا . ڤاطڤاطوکێ ڤاطڤاطوکێ ژی شڤانێ گوندی‌بو هەر ژوێ روژا ڤاطڤاطوک بەرزەبوی هەتا وێ رۆژێ برایی لێ‌دگەرباو بەز دبرە هەمی عەردا . رۆژەکێ بەز کەهاندە چیای

شڤانو شڤانو
کەبەنە ل‌ملانو
بلویلا ل‌لێڤانو
گوپالێ ل زەنگانو
ئەڤە حەفت سالە
ڤاطڤاطوک بیکا هرچانو

دەمێ شڤانی گول ڤاطڤاطوکێ بۆی جز دەرێ شکەفتێ ڤەکرو نگەل خۆ برە مال . بریڤە ژی هەردوو بچویک هاڤێتن‌و گەهشتنە مال . هرچ دەمێ زڤری‌یە مال . کەلەک تورەبو هاتە دورێت گوندی لڤاطڤاطوکێ دگەریا .

Institut kurde de Paris

یادی چوار ئەفسەرەکە

● محمد امین پێنجوینی (رەوا) ●

چوار ئەفسەر بوون .. چوار قارەمان
ووتیان : ئەبێت گەش بێت ژیـان !
ژیانی کورد ، خاکی پیرۆزی کوردستان
ووتیـان : ئەمرین
بەلام گیانمان ئەڕوێتەوە ... !
لەناو کێلگەی دلی نەوەی شۆڕشگێرا
ئەژێتـەوە .... !
چەکەرە ئەکا ... سەردەردێنێو
گەورە ئەبێت ...
ئەوسا رۆلەی ئەم وولاتە
لە سایەیا .. ئەحەوێتەوە ... !
چوار مرۆڤی (ئەفسەری کورد)
ووتیان : « مەرگی مەردانەمان لا ژیانە »
« ترسنۆکی شە.ەمان لا نەمانە »
ووتیان : ئەستێرەکانی سەر شانمان
ئەبن بـە مانگ
ئەبن بە رۆژی مەیلەمونال !
چراوگی رێگەی سەختی نەوەمانە
رۆلەکانمان کاتێ وەك شێر
گەورەبوونو ... کە بوون بە پیاو
لـە روویان دێ
بلێن : ئێمە باوکمان ژیا ... !
لە پێناوی گەلەکەیا
چوار ئەفسەری ئالا هەلگر
بەرەو شۆڕش ... بەرەو ئاگر
رمەکەیان ، کە داچەقاند ،
گەردی بڕوای کوردیان
تـەکـانـد !

ژ ژێر هۆزانڤانێن کوردە

● نورالدین انور بۆتانی ●

دەما من ژخوەرا گۆهـ داری ستران بێژەك كورد دكر ، سترانەك پڕ بها هزر وبیرێد من ژخوەرا ساندن . ئەو ستران ژی هۆزانەکا سەیدایێ هێژاو بها گران هۆزانڤانێ کورد تیڕێژی‌یە .

لێ جهێ داخ وئاخینێ‌یە کو ئەز تشتەکێ دژبانا ڤی هۆزانڤانی نزانم ، ژبلی کو هۆزانڤان ژهۆزانڤانێد کوردێ سوری‌یە . ژلەورا دڤێم کو ڤێ هۆزانێ ژخوەندەڤان وتۆرەڤانێ کورد بدمە دیارکرن ، هیڤدارم کو ئەگەر ئێکی تشتەك دبارا ژیان وبەرهەمێ ڤی هۆزانڤانی بزانت مە پێرا ئاگەهـ دارکە ، ئو ئەم ژبۆ وی زۆر سوپاس دکن . دیسا ژی من دڤێد کو ئەز بێژم بەهزرا من ئەڤ هۆزانڤان هەتا نها ژی دژی ، ئو تبابەك دن ژی ژهۆزانێد ڤی هۆزانڤانی لجەم من هەنە .

ئەڤە ژی هۆزانا سەیدا تیڕێژی‌یە :-

جانا ژئەڤینا تە بئێش وئەخوەشم ئەز
گەر کو تە نەبینم تمی بێ فکر وهشم ئەز
ڤێ پەنجەرێ جارەك ڤەکە رەش پەردە هلینە
دل گرتی‌یێ دێمێن دگولی چاڤێن رەشم ئەز

ـــــــــ

ئیرۆ دئەڤینا تەدا ئولا خوە من بەردا
مزگەفتا وکەنشت تێکرا ژبۆ تە من بسەردا
ڤان خەرقە ئو بەندك مە لگەردن خوە ڤەبەستن
وەك سۆفی‌یێ زەردەشت کو لدەرگێ لالەشم ئەز

ـــــــــ

فەرهادێ ئەڤیندارم بەلێ بۆ من تو شیرین
رەنگی مەمێ دل زارم بخوە ئیرۆ تو وەك زین
ما نەندە خەجێ‌یە تو لسپانێ خەلاتێ
کو رەنگێ سیابەندی شەڤێن رەش کەلەشم ئەز

ـــــــــ

دەروێشم لدنێ دگەرم وەك هار ودینا
دەرمانەکی پەیداکەم ژبۆ دەرد وبرینا
چەند سالە هەمی ژعەمرێ من بەبهی ودبورین
بوم کالێ زەمانا ڤا بگۆپال دمەشم ئەز

ـــــــــ

ساوێر وکەنشت تە لبەر چاڤم شەڤ ورۆژ
نزیکە تە بهوشت تە وە دوورا تە بمن دۆژ
ئومێدام توی ئیرۆ لدنیایێ پەری زاد
وەك پەروانە هەردەم کو لدۆر مۆما گەشم ئەز

ـــــــــ

سوندێ ئەز دخۆم دیسا بوێ سۆز وقرارێ
هەتا نەوەشم پەلێ موری دۆری ژدارێ
قەت نابمە بێ هیڤی ژبۆی گشت تەدا جانا
خەشما تە سەزایە پاشی خواستی بێ خوەشم ئەز

ـــــــــ

ما سۆز بی لمن تەرکا تە ئەز نادم ت جاری
هەتا کو من دارێژنە تەربا رەشی طاری
ئاخ وکەدەرا (تیڕێژ) نەبەستی ژدارێ دنیا
هەتا مرنێ دێ غەم ودەردان بکێشم ئەز

ـــــــــ

ئەی ڤینیا ئێکێ و دوماهیکێ

شیعر
نزار بەزاز

ڤ ئێك کەفتن چاڤێتمە
هزیا ئەرد ل بن پێتمە
ڤەجنقین .. ئەرزین لەشێتمە
جیهان کەنی ..
بایێ تەنا هات رەخێتمە
پالدان هەمی چارۆکێتمەو
کەلەکامە هێدی .. هێدی
چو دناف بەحرا ئومیدا دا ... !

● ● ●

ئەڤەبۆ سەرێ چیرۆکێ ..
دەما چۆیمە چەند باژێرا ل ناف چاڤێتە
من لێ دیتن
خڕ مرۆڤو هەڤالێتخو ...
دەما دینبۆین ئاوەرێتمن
بۆ وێ گرنژینا بەرزەو
تێکەلبۆی ناف ئەنکێرێیدا ..
من دیت جانی .. هەمی جانی
ل گەل ئاداروکو بەبینکا
ژ شەرمادا .. بۆتە دجەمین .. !
من دیت روناهیا سوبحانی
ناف سەرو چاڤێت وەك هەیڤێ
وەکی زیڤو زێرێ زەلال
ل بن شەوقا رۆژێ د تەبستن
تاف ما حەیری .. حێبەت گرتی
بۆ ڤێ تاڤا
هند ڕوهنو گەش
ل سەر ئەردی .... !
ئاڤا ژینێ
د ناف دارا هشكو بێ بەلگ چو
روح زڤریڤە
کەسكو شینبو
بشکوژ پەڤین
ناف بهنا گولاڤا شادیێ
ئەز خەندقیم ...
دل لڤلڤی
ڕابو ژ خەوێ
ڕابو ژ خەوێ
هزرو بیرێتمن بۆ شەوێ
بین خوش هەڤال ..
خەو ل چاڤێت من بی نەیار ..
باوەری‌یێ پرت پرت کرن
هەمی کراسێت بێزارێ
نەخوشیا دلێ من نەما
ل گەل هاتنا وێ تەناهیێ ...
هەمی تشتا ل ناف جانێ‌من
تو ڤیایی .. داخازکری
خاتینەك ل سەر دلێ‌من ..
جیهان ڤەبی‌و
گول گولی بو
ب هەلاتنا .. ئەڤینیامن ..
ئەڤینیامن
ئەوا ئێکێو دوماهیکێ .. !

● ● ●

ئۆ رۆژ بۆرین
ئو ئەڤینیامە خو ڤەدا
بو خڕ زەخا
بی دەریایەك کویرو فرەهـ
یا بێ بن‌و یا بێ سنوور
ئەز د ناڤدا مەلەڤانم
ژ هەمی رەنگا
لوولوو یاقوت ڤەدجەمینم ..
ئۆ رۆژ بورین ..
تژی ژخەونێت مەزن‌و شرین
ئەم ل گەل د فڕین
بۆ جیهانا ئەڤینییێ
ب وا قەسێت نازکو نەرمین ..
ئۆ رۆژ بۆرین ..
ژیان نێرگزو ریحان بی
چقێ تەر ب گول‌و بەلگ بی ..
هەر شەڤ ستێر د هاتنە خارێ
ناف چاڤێت من یاری د کرن
بو ئومێدا لوتکێت بلند هاتنەکرن
سەر گولوپینکێتوا هاتنە نڤیسینێ
توی ئەڤینیامن یا ئێکێ .. !
توی ئەڤینیا دوماهیکێ .. !!

بۆ حوزەیران

● هاشم خۆرانی ●

داخی گران
چەپۆکی نۆزدەی حوزەیران
مانگی وەیشوومەو کۆستو غەم
بارگەی دەخست
دەبوو بەشینو قوڕپێوان
شارو دێهات
دەشتو شاخو چیای ولات
بەتەواوی کەوتە هەژان
دایکی کلۆل
نیشتمانو هەواری چۆل !
گریا بـە کول
فرمێسک بوو بە شەونمی .. ،
سەر سونبلو نێرگزو گول
بە ئاوازی سەرکەوتنو ... ،
خەندەی ژیان !
تارای سووری هەر چوار شەهید
قودسی‌و عیززەت
خەیروڵلاو مستەفا خۆشناو
دەبوون بە ئالای چوار لوتکە !
خوێنیان دەبوو
بەئاگرو بە بلیسەی
پێش کاروانی گەلو میللەت !

* * *

شارو لادێی کزو خامۆش
سەری چوار لاوی خنکاوی
خستە سەر کۆش
تێکەل بوو خوێنو فرمێسك
لەسەر کفن جۆگەلەی بەست
سووتا دلو گیانی شاعیر
گڕی بەردا دێڕی هەلبەست
لە دیار شەپۆڕی حەوشەی مال
کاکە شوان
پەنجەی دەخستە سەر شمشال
لەگەل بزەی کۆرپەی هەتیو
گەرم دەبوو سۆزو ئاواز
زیندوو دەبوونەوە مەیتی .... ،
چوار دارەباز
سروودی دەنگی قوتابیان
دەیلەرزاندو تێکی دەدا .. ،
هێزو توانای
ئیمپریالیزمو دوژمنو نۆکەرەکان
شایەر بە لاوکو حەیران
زەردەخەنەی دروست دەکرد
لەناو گریـان
لە نیوە شـەو
رۆژ هەلئەهـات
لە کێوەکانی کوردستان

ئالان رۆب گری و کێشەکانی رۆمانوسی نوێ...

■ غفور سالح عبدالله ■ کردویەتی بەکوردی

((بەشی سێیەم))

چەرخی ئێستامان چەرخی ئەو تاکەکەسە سەرکەوتووە نیە کە جیهانی لە دەستدایەو کەسایەتی رۆمانی نوێیش دەبێتە زەنگدانەوەی ئەو گۆڕانکاریە . **« لە راستیدا ، داهێنەرانی کەسایەتیەکان بەواتای ووشەی ئاسایی ، نەیانتوانیوە سەرکەوتوو بن‌و بەلکو چەند بتێکیان پێشکەش کردوین ، چونکە خۆیان لە توانایاندا نەماوە بڕوا بەو کەسایەتیانە بکەن ، رۆمانێك کەسایەتی تێدا بێ بەرەی رابووردوە ، مۆرکی چەرخێکی تایبەتیە : ئەو سەردەمەی کە بەرزبوونەوەی تاکە کەس چاپکرا بوو » .**

(رۆب گرێ)

لێرەدا باری سەرنجێکی دی بەسەرچوو هەیە ئەویش « چیرۆك »ە بە واتایێکی ووردتر ئەم جۆرە چیرۆکە کە بەشێوەیێکی پوختە دەگێڕرێتەوەو پالپشتە بە باوەڕی راستو دروستی‌و پشت دەبەستێ بە تەکنیکی رۆمانووسیەکی بە ئەزموون : وەکو بەکارهێنانی زەمنی رابووردوو کەسی سێیەم‌و رچاوکردنی زنجیرەبوونی رەوتی رووداوەکانو پەرەسەندنی حبکەی چیرۆکەکە .

« هەموو شتێك لە رۆماندا مەبەستی ئەوە بوو کە وێنەیێکی چەسپاوی جیهان بسەپێنێ ، بە وێنەیێکی خۆگرتوو ، و ئارام ، کە یەك مەبەستی هەبێت ، و بە جۆرەیێکی تەواو گونجاو بێت بۆ شی‌کردنەوە ، هەروەکو توانای تێگەیشتنمان بۆ جیهان جێگای گومان نەبوو ، هەروەها گێڕانەوەی چیرۆکەکە چ گیروگرفتێکی نەدەهێنا کایەوە ، دەکرا نووسینی رۆمانێك شتێکی بێ‌تاوان بێت » .

(رۆب گرێ)

پەبتا پەبتا حبکەی رۆمانووسیی بەرەو نەمان دەروات ، چونکە لە توانای‌دا نەما ببێتە کرۆکی رۆمان ، سەبارەت لەوساتەوە کە بڕوامان پێی نەما . چیرۆك لە توانستیدا نییە سروشتیی بێ ، چونکە نووسین بەو بێ تاوانیەوە نەمایەوە ، و ئامرازێك نییە بۆ نووسینەوەی چیرۆك ، بەلکو بۆیە بابەتی داهێنانی رۆمانووسیی ، واتا بۆیە بابەتی راستەقینەی رۆمان . بەلام چیرۆك هەر بزر نەبوو ، ئەوەتا رۆمانەکانی رۆب گرێ وەکو رۆمانەکانی فۆکنەرو بیکیت گەلێك چیرۆکی تێدا ئاخێنراوە ، بەلام چەند چیرۆکێکن لەگەل یەکدا تێکەل دەبن‌و گومانیان لێ‌دەکرێ کە راستبن‌و دەڕوخێن . حبکەی رۆمانووسیی لە رۆماندا وون نەبوو بەلام شێوەکەی گۆڕانی بەسەرداهات .

باری سەرنجی سێیەمی بەسەرچوو ، رۆب گرێ وای بۆ دەچێ « ئیلتیزام » بێت چونکە نووسین لە پێناوی بلاوکردنەوەی پەیامێکی تایبەتیدا وەکو چارەسەرکردنێك دەرکەوت کە وای لێ تێ‌دەگەیشت : **« رۆمان لە پێناوی چێژ بەخشیندا شتێکی بێ‌کەلکە ، کاتێك رۆمان ئامانجی ئەوە بوو خوێنەر باوەڕی پێ‌بکات بۆیە شتێك جێگای گومان بێت » .**

(رۆب گرێ)

بەلام بەشێوەیێکی گشتی ئەنجامەکان جێگای رەزامەندی نەبوون ، یا ئەوەتا دەبێ بەرهەمێکی ئەدەبی جیهانێکی - مانوی[٣] - مان پێشکەش بکات ، یا سەرەڕای لێکدانی بەرهەمە ئەدەبیە هونەریەکە دەبێ هەستبکەین کە بنیات‌نراوە لە سەر بنچینەیێکی تەفسیری یان نیشانەیێکی لەمەوبەر پێویست بووە بەرچاوبخرێ‌و بئاخنرێتە بەرهەمە ئەدەبیەکەوە ، بەوجۆرە وێنەگرتنەکە لە خۆیدا شتێکی نالەبارو بێ‌نرخ دەبێت . « باری سەرنجی بەرهەمێکی ئەدەبی کە هونەرمەند دایهێناوە لە پێناوی دەربڕینی بابەتێکی کۆمەلایەتی یان رامیاریی یان ئابووری لە خۆیدا تەزییف کردنە » . ئەو هونەرمەندەی باسی بەرهەمێکی ئەدەبی دەکات ، تەنیا مەسەلەکانی هونەرەکەی رووبەرووی دەبێتەوە . و سەرقالبوونی بەوەی کە کارە هونەریەکەی دەبێ خزمەتی شتێکی‌تر بکات سەبارەت بەو دەبێتە ئەرکێکی زیادەی نەگونجاو . هەروەها رۆب گرێ وای بۆ دەچێ ئەو مەسەلانەی کە هونەرو کۆمەل دەیخەنەروو ، ناتوانرێ بەشێوەیێکی هاوبەش چارەسەربکرێن ، چونکە هونەر سەبارەت بەکاری رامیاری شتێکی تەسكو دیاری‌کراوە لە زۆر وەختدا ، گەربێتو هونەرمەندێك هەولی ئەوە بدات بەرهەمە ئەدەبیەکەی بە بیروباوەڕ پڕبکات ، هەمیشە بەدەستی ئەو ئارەزووەوە دەنالێنێ بۆ دەربڕین لەو شتەی کە بوونی نیە لە دەرەوەی بەرهەمە ئەدەبیەکەی ئیلتیزام لە لایەن رۆب گرێ **« لەجیاتی ئەوەی مۆرکێکی رامیاریی هەبێ ، ئیلتیزام سەبارەت بە نووسەر هۆشمەندیەکی تەواوە دەربارەی مەسەلەکانی زمانی رۆمانووسیی تایبەتی و باوەڕهێنان بەوپەڕی بایەخییەکەی‌و توانستی چارەسەرکردنی لەناوەوە » .**

(رۆب گرێ)

و باری سەرنجی بەسەرچووی چوارەم « شێوەو ناوەڕۆك »ە یان بە بارێکی ووردتر ئەو بەشەیە کە بەشێوەیێکی تەقلیدی لەنێوان شێوەو ناوەڕۆکدا ، روودەدات ، لێرەدا شتێك نییە لە بەشی چیرۆکی ئەو نووسینەی کە پێ‌دەگێڕرێتەوە دەستکردتر بێ . بۆ ئەوەی لە چیرۆکەکەدا لە مەبەستێکی قوولتر بکەڕێین‌و لە نووسینەوەیدا ؛ و ئەو ئامرازانەی بەکاریدەهێنن بۆ گێڕانەوەی . گەر هاتوو گەیشتینە ئەو باوەڕە کە ئەو مەبەستە قووله لە دەرەوەی چوارچێوەی هۆنەردایە ، کەوا جیاوازی کردن لەنێوان ئەو و شێوەدا چ بوونێکی نامێنێ ، چونکە هونەر هەموو شتێکەو قەبارەیێکی تەواوە : **« هەچ بەرهەمێکی ئەدەبی ، وەکو جیهانێکی واقیعی وایە ، شتێکەو بوونی هەیەو پێویست بە پاکانە ناکات » .**

(رۆب گرێ)

« ئەوەی نرخی بەرهەمێکی دروستدەکات ، بەڕای رۆب گرێ ، شێوەکەیەتی‌و ریالیستیەکەی لە شێوەکەیدایە - دیسانەوە لە شێوەکەیدا واتا و « مەبەستە قوولەکەی » یان ناوەڕۆکەکەی دەدۆزینەوە » .

(رۆب گرێ)

Institut Kurde de Paris

پیاوانی ئاینی لە سلێمانی : شەڕی نێوان عیراق و ئێران لە بەر ڕووناکی بیروباوەڕی ئاینی ئیسلامی پیرۆزدا لێک دەدەنەوە

لەوەتەی ئاینی پیرۆزی ئیسلام لەناو میللەتانی ئەم سەرزەمینەدا تەشەنەی کردو بەشێوەیەکی ڕاستودروست چەسپا ، موسوڵمانەکان لەکانگای بیروباوەڕێکی بێگەردەوە ئائم سەردەمەی ئێستامان بەبێ بەرژەوەندی تایبەتی خۆیان مامەڵەیان لەگەڵدا کردوەو ئەوانەش بەمەرامێکی ژێربەژێری هاتونەتە کایەوە هەر زوبەزو ئاشکرا بوون .

ئەوەش ئەمرۆ لەو ژێربەژێرانەو بۆ خواستی خۆیی و بێگانە ئاینی پیرۆزی ئیسلامی کردوە بەدەستکەلا دەستەودایەرەکەی ڕژێمی ئێرانیە کەلەم سەردەمەدا بەئاشکرا دژی هەموو بەندو یاسایەکی ئاین ئیسلامی پیرۆز دەجوڵێتەوە بەتایبەتی لەبواری جەنگی نێوانمانداو هۆی بەرەپێدانو بەردەوام بونی و لەم ڕووەوە چەند مامۆستایەکی ئاینی پارێزگای سلێمانیمان بەسەر کردوە بۆ ئەوەی لەمڕووەوە زیاتر بۆمان ئاشکرا بکەن .

● پێشەکی مامۆستا محمود عبدالله قادر پێش نوێژی مزگەوتی سلێمانی وتی :

ئان پیرۆزی ئیسلام ڕێبازو بۆگرامێکی تایبەتی خۆی هەیە بەناوی ئاین ئیسلامەوە دەیانەوێ کاروباری تایبەتی خۆیانو بێگانەکان مەبەر بکەن ئەوە ئەوانە دژ بەئاینی ئیسلامەو دیسانەوە ئاینی ئیسلامیش نەهی لەوانە کردوە .

● پاشان مامۆستا محمود عبدالرحمن محمد پێش نوێژو خوتبەخوێنی مزگەوتی شیخ محمود لەناحیەی سید صادق وتی :

هەردوای ئەوەی پێغەمبەری خۆشەویستمان دروودی خوای لەسەربێ ئەرکی بڵاو کردنەوەی ئاینی ئیسلامی گرتە ئەستۆو ئەو ئایەتە پیرۆزانەی دوابەدوای ئایەتی پیرۆزی (اقرأ باسم ربك) هاتونەتە خوارەوە هەموویان داوای ئەوە دەکەنو دوپاتی دەکەنەوە کەمرۆڤ لەسایەی ئەم ئاینە پیرۆزەدا دەبێ بە خۆشیو ئاشتیو برایەتی پێکەوە بژین نەکت بەشەڕو کوشتارو زوڵموزۆر هەروەک ئەوانەی باسمان کردن لەم ئایەتە پیرۆزەدا کۆدەبنەوە کەدەفەرموێ : [ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى يعظكم لعلكم تذكرون] جا ئەوانەی لەژێر سێبەری ئەم ئایەتە پیرۆزانەو ئاینی ئیسلام یاخی دەبن ئەوانە لەم دنیاو ئەودنیا بەشیان هەر سوتاندنو دۆزەخە چونکە دەیانەوێ بەو یاخیبونە میللەتەکەی خۆیان لەسەر ڕێگای ڕاستو دروستی ئاینی ئیسلامی لەسەر بناغەی بەرژەوەندیەکی تایبەتی خۆیان بیاندەن بەگژ دەرو دراوسێی خۆیانداو خوای گەورەش ئەم جۆرە کارانەی هەر زۆر لا ناخۆشە چونکە ئاین ئیسلامی لەسەر بناغەی برایەتیو ئاشتی بۆ مرۆڤ ناردودەتە خوارەوە .

● ئەمجا مامۆستا حسین علي پێش نوێژی مزگەوتی شیخ محی الدین وتی :

خوای گەورە لەقورئانی پیرۆزا دەفەرموێ [ومن يبتغى غير الاسلام دينا فلن يقبل منه وهو فى الآخرة من الخاسرين] واتاکەی زۆربەکورتی ئەوە دەکەیەنێ ئەگەر ئێمە یان غەیری ئێمەوهەرکەسو تاقمو دەستەیەک ئەگەر لەئاینو دینی خۆمان کەئاینی ئیسلامە لاماندا ئەمە دەبین بەهۆی ئاژاوە نانەوەوشەڕهەڵگیرسان ... جا هەروەکو مێژووی شاهیدەئێمە لەوڵاتی عێراقدا لەوەتەی باوەڕمان بەئاینی ئیسلام هێناوە دیارو ئاشکرایە بەهیچ شێوەیەک خوا نەخواستە کەمتەرخەمیمان لەگەڵدانەکردوە بەڵام ڕژێمێکی وەکو ڕژێمی ئێرانی کەدەیەوێ بەناوی ئاین ئیسلامەوە پەلاماری خاکی دەرودراوسێکانی خۆی بداتو ئەمەش لەئاینی ئیسلاما نەهی لێکراوە دیارو ئاشکرایە بۆ خۆی بەڵگەیەکی سەلێنراوەکەئەوەی ئەوان مەبەستیان تەنها ئاین ئیسلامەولەگەڵیا میللەتەکانی خۆیان کە دەیانکەن بەچڵوچێوی ئاگری ئەم شەڕە ناهەقیەی کەبەرومانیانا هەڵگیرساندوە .

● دوابەدوای ئەمیش مامۆستا عمر حمە رضا پێش نوێژی مزگەوتی مەلاعزیز لەڕووی درێژەپێدانی شەڕی نێوان عێراقوئێرانەوە کەئێران ئاگرەکەی جۆشئەدات وتی :

وەئەبێ کەوتنەوەی ناکۆکی نێوان دو براودراوسێو دوو دەوڵەت لە ئاینی ئیسلامدا چارەسەری بۆ دانەنرابێ ، بەڵکو بەپێچەوانەوەوە ئەملایەنەی بەچاکی دەستنیشان کراوە بەوەی کەئەگەر کارێکی ئاوا کەوتەوە دەبێ خەڵکی تربکەونە نێوانیانەوەو ناکۆکیەکەیان بۆ چارەسەربکەن بەڵام ئەگەر یەکێ لەمدوانە بەوە ڕازی نەبو کەکەس بکەوێتە نێوانیانەوەو هەر داوای ئەوەی کرد کەلەشەڕی ناهەق خۆی بەردەوامبێ ئەوا دیسانەوەخوای گەورەو میهرەبان فەرمانی کردوە بەلێدانی ئەولایەنەی کەدەیەوێ ئەم هەڵوێستە جێبەجێ بکات بۆئەوەی بەدەستی هەموویان شکستە بهێنینو لەئەنجامەسەرشۆڕ بکرێن ... هەرلەم ڕەوشەوە پاش ئەوەی شەڕی نێوان عێراقو ئێران هەڵگیرسا لەلایەن بەرێز سەرەکی فەرماندەوە کاک صدام حسین داوای شەڕ ڕاگرتن کرا بەو مەرجەی کە عێراقمافی ڕەوای خۆی پێبدرێ بەڵام ئێران بەپێچەوانەوەتائێستا سورە لەسەر ئەوەی کەرۆڵەکانی خۆیو ئێمە بەئاگری شەڕ بسوتێنی بەڵام بەردانی گەورە هەمیشە هەر بشتی خاوەن هەقی گرتوەو هەموو جیهانیش دەزانن کەئێمە خۆمان خاوەن هەقین بۆیە زۆر نزیکە کەڕۆژێک دێت عێراق بەسەربەرزیەوە ئاگری ئەم شارە دامرکێنێتەوە .

● دواجار مامۆستا سعید کریم حمەامین پێش نوێژی مزگەوتی کارێزە وشک دەربارەی شەڕو کوشتن لەمانگی ڕەمەزاندا وتی :

هەر لەبنەرەتا خوای گەورە کوشتنو برینی نەهی کردوە لەناو تێکرای ئادەمیزادا بەتایبەتی ئەگەر ئەو کوشتنە هۆیەکی نامافول بێت خۆ ئەگەر بابڵێین ئارادەیەک هۆیەکی ماقولیش بو ئەوە دەبێ لەبەر ڕێزو حورمەتی مانگی ڕەمەزان ئەو شەڕە ڕابگیرێ جائێستا کەدەبیسنین دوژمن ئێرانی نیازی وایە لەمانگی ڕەمەزان پەلاماری خاکی عێراق بدات ئەمە ئەوەندەیتر دوپاتی دەکاتەوە کەئەوانە دوژمن ئاینی ئیسلامنو ئێمەش ئەبێ بروامان هەبێ بەوەی کە لەبەرئەوەی لەخاکی خۆمانا دانیشتوینو تەعەدامان لێدەکرێ دەبێ بزانین کە کوشتنی ئەوجۆرە دوژمنانە وەکو غەزا وایەو پێویستە بە ڕابەریو سەرکردایەتی کاک صدام حسین بەرەنگاری ئەو جۆرە دوژمنانە بەهەموو هێزو توانایەکمانەوە ببینەوە .

فریا

بەرێز ئەمینداری کاروباری دارایی و ئابوری

دابین کردنی هەمو پێویستیەکانی وەرزی هاوین وجەژن

لە دوانێکی تایبەتیدابەرێزا مامۆستا د. سعدی بەرزنجی ئەمینداری کاروباری داراییو ئابوری ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان وتی :

– واچاوەڕوان دەکرێ لە جەژنی ڕەمەزانی ئایندەو لە سەراپای وەرزی هاوینی ئەمساڵدا خەڵکێکی زۆر لە هاوڵاتیانمان ڕووبکەنە هاوینەهەوارو شارەکانی کوردستان بۆ حەسانەوەو بەسەر بردنی ماوەیشووی هاوین ، جا بۆئەوەی ئەو خەڵکە بێسەریشەو بە خۆشی سەردانی ناوچەکە بەرنە سەر ، بڕیاردرا کە هەموو پێویستیەکی ئەو هاووڵاتیانە لە هەموو جۆرە ئازوتەو کەلوپەلێك دابین بکرێو بخرێتە بەر دەستیان و هەموو دەزگاکانی ئەمینداریتیمان ئێستا لەسەر بێیە بۆ بەدەنگەوە چوونی هەموو کەمو کورییەک کە لەم بارەیەوە روو دەداو بەشێوەیەکی دەستوبرد .

هەروەها بەرێز د. سعدی بەرزنجی وتی :

– لێرەدا پێویستە ئەو ڕاستیەش ڕابگەیەنم ، کە بازاڕەکانی کوردستان کەشانەوەیەکی باشی بەخۆیەوە بینیوەو هەموو کەلوپەلێك بۆ هاووڵاتیانی ناوچەکە بەشێوەیەکی بەردەوام ئامادە دەکرێو . سەردانێکی شارەکانی کوردستانو گەڕانێك بە بازاڕەکاندا ئەم ڕاستیە بێڕتووش دەخاتە بەردەم هەموولایەك . ئەمە سەرەڕای ئەو بارو زروفەی کە لە ئەنجامی شەڕ فرۆشتنی ڕژێمی بەکرێ گیراوی ئێران بەسەر وڵاتەکەماندا سەپێنراوە . بە دڵنیابیەوە دەڵێین کە باری ئابوریمان زۆر بەباشی دەڕوا ئەمەش بۆ بیری بلیمەتی سەرکی فەرماندە صدام حسینو خۆراگرتنی ئازابانەی گەلەکەمان دەگەڕێتەوە .

عبدالوهاب تالەبانی

لقی هەولێر

— کاروباری خەڵك —

گەڕەکێکی ئێشك گر

گەڕەکێك هەیە لە شاری هەولێردا کەوتۆتە دوای مزگەوتی شنۆیی سپی.. ساڵان دەڕۆنو تێ دەپەڕن لە دەردی بێئاوی دەناڵن .

لە وەتەی بۆری ئاو کێشراوەتە کۆڵانەکانیان ،وە بیریان نایێ هەر بۆ هەوەس نە زستانو نە هاوین قەترەیەك ئاویان هاتبێ !!.. ئەمەیان بە ڕۆژ ... بۆیە ناچارن بە ڕۆژ بخەونو بەشەو دانیشن تا دووی شەو .. ئێشك گری بەدیداری بۆریو بەلووعەو دڵۆپە ئاو ! بۆیە ، ئەگەر شەوێ ڕێت بکەوێتە ئەم گەڕەکە هاتوچۆو جوڵەجوڵو هەرایەکی تایبەتی دەبینی ، سەرباری ئەو خەمە .. ئەوە هاوینیش هات .. وەکو کورد دەڵێ مال لە خۆی نەبوو ، میوانیشی هاتە سەر!! خەمی ئەو گەڕەکە گەورەتر دەبێ .. ئەمەمان بە چاوی خۆمان بینی ... لەوەش زیاتر کە لەگەڵ هاووڵاتیانی گەڕەکەکە دەدوێی .. .. بر لە هێزو تواناباندا نەماوەو دەپرسن .. تۆ بڵێی لەم سەردەمەدا کە سەردەمی پێشکەوتنو شارستانیەتە.. شتێك هەبێ ناوی مەحاڵ بێو.. تۆ بڵێی هەروا بێئاو بمێنینەوە ؟

شێرزاد

ڤەکولینەك ل سەر ناحیا مانگێش ل دەڤەرا دهوکێ

● رمضان عیسی ●

ناحیا مانگێش ل دەڤەرا دهوکێ ل روژائیك شەمبی – ریکەفتا ١٩٨٤/٦/٣ سەرەدانەك مە برە دەڤەرا مانگێشکێ دا بنێرینە سەرو بەرێ وێ ناحیێ و ڤەکولینەکا بەرفرەهـ ل سەر بکەین ب رێکا چاڤپێکەفتنا د گەل بەرپسیار و کاربەدەستێت بازێری .

هەلبەت ئەم هەمی د زانین مانگێشکێ چتوڤ بازێرەکێ دەلالە لێ نە ژ لایێ دویروکی نە و دێرینن چونکو ل پێشیێت ڤی چەرخی یا هاتیە دامەزراندن . لێ هەر چەندە دەورێ خۆ یا هەی د رێڤەبرنا ژینو ژیارا خەلکێ دەڤەرێ د سەر هندێ را کو پێشڤەچوون و پێش کەتنا ڤێ ناحیێ کە بازێر گەلەکا سووکە – ئەڤ بەرفرەهبونا تێدا . چێبوی ژێ یا ڤان سالێت دوماهیێ یە پشتی کو دەستێ شورەشا ١٧ – ٣٠ تیرمەهێ گەهشتیێ و هندەك ئاڤاهی و پروژە لێ ئاڤاکرین و مەودا دایە خەلکی کو بخو ئاڤاهیا لێ ئاڤا کەن . براستی ئەم دێ باشتر سەر هلبینە ڤی بابەتی و دارەتێ گشتی یێ ناحیێ ب ڤێ رێدانا کو نهو دێ ئاشکەرا کەینی یا کو سەیدایێ هێژا و خوشتڤی مصطفى نوری احمد مدیر ناحیێ دوسکی بۆ رۆژناما هاوکاری دای دەمێ فەرمووی گوتی : ناحیا مە چل و نەهـ کیلومەترا د کەڤیتە ژوریا پارێزگەها دهوکێ نو ئەڤ ناحیە ب خزمەتا ٤٦ گوندا رادبیت ژبلی بازێری بخو ، نو سەیدا ڤێدا چوو گوت ، ناحیا مە یا نیاسە ب کشتوکالیێ و هەمی جورێت کشتوکالیێ یێت لێ هەین . یێت ئاڤی و یێت دێم .

— پروژێت گرنگ ل مانگێشکێ —

نو دەربارا وان پروژێت گرنگ یێت کو ل ناحیێ هاتینە بجهـ ئینان یان ژی یێت کو دنەخشەیدا هاتینە تەرخان کرن سەیدا مصطفى ژ مەرا ئاشکەرا کرن و گوت : هندەك پروژە یێت هاتینە بجهـ ئینان ئەو ژی ئەڤەنە :

● بارەگایێ لەشکەرێ مللی ب (٦٦٧) هزار دینارا .
● موعاونیا ئەمنا دوسکی ب (١٠٠) هزار دینارا .
● ئاڤاهیێ باخچێ زاروکا .
● خویندنگەهەکا سەرەتایی یا ب (١٢) پوولا ڤە .

هەر وەسا هندەك پروژە یێت هەین ب دوماهی نە هاتی نە وەکو :

● بارەگایێ ئێکەتیا ئافرەتا ب (١٠٠) هزار دینارا .
● خویندنگەهەکا ئامادەی ب (٨٦ر٢٧٠) هزار دینارا .
● پانزدە خانی بۆ شورتا ب (١٥٨) هزار دینارا .

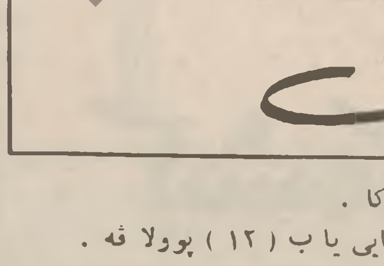

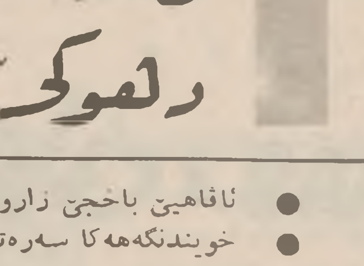

هەر وەسا نێزیکە پرۆژا ئەلمەزبەخێ دێ بدوماهی ئێت یا کو دێ پێلا کەهرەبێ ژ هێزا لومانا کێشتە مانگێشکێ .

ئو بەرێز ڕێڤەبەرێ ناحیێ هێشتا تشت ژمەرا دیارکرن و فەرموو گوت : د سەر بەردەوام بونا شەری را هاووەلاتیێت دەڤەرێ ب رەنگەکێ رەمەکی یێت ژین و ئەم هەمی پێتڤیێت وان بۆ پەیدا دکەین و دگەهینینێ ئو دەربارا خواردەمەنیێ ئەم هەمی تشتێت خوارنێ بۆ وان پێش کێش دکەین ب رێکا نوینەرا یێت کو هژمارا وان دگەهینە (٤٠) نوینەرا لێ تشتێ کێم چ نوینەرێت هێکا و مریشکا نینن . ئو ژلایێت دیڤە خزمەتێت شارستانیێ دبەردەوامن ل بازێری وەکو گەهاندنا ئاڤێ و کەهرەبێ و پاڤی‌کرنا کولانا و ناڤ بازێری و هەمی کار ب درستی و بێ دەنگی و سروشتی برێڤە د چن .

ئو دەربارا خزمەتێن دی تر ئەم رابوین ب بەلافکرنا (٦٨) پارچێت عەردی ل سەر هاووەلاتیا ل مانگێشکێ و بڤی رەنگی :

● ٤٩ پارچە ل سەر کاربەدەست و کارکەرا ل فەرمانبەرێت دەولەتێ .
● ٨ پارچە ل سەر هێزێت ئێمناهیا ناڤخویی .
● ٩ پارچە ل سەر ئایین بەرا .
● پارچەك ل سەر خێزانەکا شەهیدی .
● پارچەك ل سەر لەشکەرەکی .

— پێتڤیێت گرنگ —

ژ پێتڤیێت گرنگ یێت کو دبنە ئاستەنگ ل بەر خەلکێ دەڤەرێ دووخالن . ئێك با تەلەفۆنایە کو ناحیا مە هەمیێ سیهـ هێلێت هەین ڤێجا ئەڤ هژمارە دێ تێرا کێ کەت کێ ناکەت ، مە دڤێت بەرفرەهـ کرن تێدا پەیدابیت کو هەما چنە بگەهینە سەد و بیست هێلا و بهێنە گرێدان دگەل مایکرویفێ ڤە . تو گرفتیاریا دووێ یا ئاڤێ یە . ئاڤا مە گەلەکا کێمە تو نهە ژێدەرێ ڤەخوارنا خەلکی و ئاڤدانا جنیکا ئێك ژێدەرە نو هندی ئەم ژ رێڤەبەریا ئاڤێ ل دهوکێ داخواز دکەین لێ چارە نینە نو هژمارەکا بریسکا مە یا بۆ هنارنی لێ هەمی د بەر ئاڤێ دا چوون چ مفا نە دامە د سەر هندێ را کو بەرێز قەیمقامێ دهوکێ ژی ل سەر نڤیسا کو ئەڤ بیارە بهێتە چارەسەر کرن . ئو دەربارا بارێ فێرکرنێ ل دەڤەرێ سەیدایێ مستەفا ئەو ژمەرا روهن کرو گوت ، فێر کرن ژهەمی کارێن دی جوانتر برێڤە دچیت و هەر گوندەکی خویندنگەهەکا سەرەتایی یا لێ هەی هەمی پێویستێت شاگرد و ماموستا ئەم بجهـ دئینینو هەمی دەما ئەم یێت خزمەتا وان دا .

بروانە ل ٧

لە ناو ئێرانەوە

● فؤاد حسین ●

((شیاندن بۆ کوشتن))

کەسێك نیيە دانەبە دەسکەوتە بێ سنورەکانی خومەینیدا نەنێ بەتایبەتی لەبواری دۆزینەوەی جۆرەها شێوە بۆ نوقم کردنو کوشتنو لەسێدارەدانی ئێرانیەکان .. !

لە سێدارەدان بەپەت بەشتێکی لاساییکردنەوە دەبیدنەقەلەمو ناگاتە پلەی بەرزی بیرکردنەوەو دۆزینەوەکانی کابرای مێزەرلەسەر . لەبەر ئەمە لە کوردستانی ئێراندا کوشتنی بەگوللە لا پەسندترە کە سەدەها جار بەکاریهێناوەو ژمارەیەکی زۆر لەو بێتاوانە بەو شێوەیە لەناوبران .. !!

بەڵام دیسان دوای ماوەیەك خومەینی پەشیمان بۆتەوەو بینیویە هیچ تازەبوونێکی تیادا نییەو لەپێش ئەودا بەکارهێنراوە ئەمەش هەر لاساییکردنەوەیە ..

لە نێو زیندانەکاندا نوێترین جۆرەکانی لێدانو ئازاردانو کوشتنی بەکارهێنا دیسان هەر پێی ووترا ئەمەش شای ئێران پێش تۆ بەکارهێناوەو شتێکت نەخستۆتەسەر .. ئەمە لاساییکردنەوەیە !! زایۆنیەکانیش بەکاریان هێناوە .. !

ئەنجا دەستیکرد بە بۆردمانکردنی شارو دێهاتەکانی کوردستانی ئێرانو ئەوانەی دژ بەرژێمن .. !!

لە ئێراندا ئازمونگەیەکی گەورە هەیە ئەویش تارانە . لە ڕاستیدا ئەم ئەزمونگەیە لە تاقیکردنەوەو ئەزمونەکانیدا بەردەوامە . ئەزمونی کوشتنو لەناوبردنی ئێرانیەکان .. !

سەرکەوتنی تەواو بۆ ئەم ئازمونگەیە نووسرا بەتایبەتی لەم دوایەدا ستۆنی کارەباو ماشینی بەرزکەرەوەیان بۆ لە سێدارەدانو کوشتن بەکارهێناوە . ئەم سەرکەوتنە

بروانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

قەفقـــاسـی

پۆشکین (انور محمد طاهر)ی ژ عەرەبی کریەکوردی

ل دەشتێت بیسارابیا
ب گێلەشۆك قەفقاسی دهێنو دچن
ئەفرو دێ شەڤا خۆ بوربنن
لبن چادرێت کون ..کون
ماناوا یا خۆشە وەك ئازادیێ
تەنانە لبن ئاسمانی
ل ناف خرخالێت ڕەورەوادا
کۆ هەتا نیڤێ یێ ێێچایە ب مەحەفیرا
ئاگرێ وان یێ خوشە هەمی ل دۆرا
خرڤە بوین
یێ شیڤا خۆ حازر دکەن
هەسپێت وان ، یێت چەرن
ل باغجەکێ مەزن ل بشت چادرێ
هرچێ باخۆ کەلەڤاژ کری
هەمی تشت هەچکو یێت ب روحن
ل ڤێ دەشتێ

× × ×

ناف مالا خۆ یێ لێگدن
خۆ کار دکەن بۆ چۆنێ
سترانێت ژنکا
ڤێرو هەوارێت زارۆیا
تەڤینا سندانا
ها .. خەو بێ دەنگی شاپەرێت
خۆ دادتە سەر چادرا
دەشت یا بێ دەنگە
چ دەنگ تە گۆهـ لێ نابن
تەونیا ساو شهیانا
هەسپا نەبیت
لڤێ کەرۆ بۆمانێ
هەیف شەوقێ
ژ ئاسمانێ بلند ددت

× × ×

لبن چادرەکێ پیرە مێرك
خەو یا ژچاڤێت‌وی ڤەرەڤی
جهێ خۆ یێ لبەر کوچکی کری
خولیا وی ڤەدمالیت
چاڤێ وی یێ ل دەشتێ
ڕەنگێ شەڤێ یێ گرتی
کجا وی ..یا تەرو جوان
هێش نەزڤریەڤە ژ گەڕیانێ
یا ڕاهاتی‌یە ل دەرکەتنێ
ها دازفریت بەلێ
تاریێ دادا ....
چ نەمایە دێ هەیف ژ ئاسمانی هلێت
ئۆ لبن ئەورا بەرزەبیت
شیڤا زمغیزایێ
یاسار بووی
ها ئەڤە هات
ل بشت وێ خورتەك یێ دهێت
هنگاڤێت خۆ بلەز دهاڤێت
ئەو یێ بیانی‌یە
ـ باب ..؟
کچا وی گۆت :ـ
من مێڤانەك
یێ دگەل خۆ هینای
ل پشت گری من دیت
من گۆتێ :ـ
«وەرە شەڤ بێریا خۆ ل دەڤ مەبکە
وی دڤێت وەکی مە بیت
ئەز دێ بمە هۆگراوی
ناڤێ وی ژی ئەلیکویە
کیڤە ئەز بچم
چ ئالەکێ ئەز بەرێ خو بدەمێ
دێ ل گەل من بیت

● ماویەتی ●

ئەم دیاردەیە

نەوزاد عـەلی

کتێبخانەی کوردی ئـەوا چەنـد ساڵێکە بـــەرەو دەوڵەمەند بونێکی قەبـــە دەچێت کە ڕۆژ بەڕۆژ ژمارەی کتێبەکانی زۆر دەبێتو کتێب زیاتر لە ناویا ڕیزو کەڵەکـە دەکرێت ، لێرەدا بیـروڕای خۆم لە سەریەکێك لـــەو دیاردانە دەردەبڕم کە لەسەر بەرگی چەند کتێبێکی کوردی بەرچاوم کەوتوون ئـــەم دیاردەیەش پەیوەندی بـــە ئەدەبی منداڵانەوە هەیە .

لەم چەند ساڵەی دوایەدا گرنگی زیاتر لە ساڵانی تـــر دراوەتە ئەدەبی منداڵان هەر نوسەرەو بەقەد توانای خۆی شتێکی خستۆتە ســـەر خەرمانی ئەدەبی منـــداڵان ، لێـــرەدا مەبەستم هەمـــوو نوسەران نیە ، بەڵکو ئەوانەیە کە شت بۆ منداڵان دەنووسن (ڕەنگە ڕەخنە لەم ڕەستەیە بگرنو بڵێن ئێمە نوســـەری موختەسی ئەدەبی منداڵانمان نیە ، وە ئەگەر هەشمان بێت ئەوا ژمارەیان لە پەنجەکانی دەست تێپەڕ ناکات) بەهەر حاڵ ئەمە پەیوەندی بـــە باسەکەی ئێمەوە نیە لەسەر بەرگی هەندێ کتێبی منداڵان نوسراوە (شیعر بۆ منداڵان) وە لە سەر هەندێکی تریان نوسراوە (شیعر بۆ منداڵان) ئەگەر لە ڕووی ڕێزمانەوە لێیان بکۆڵینەوە ، دەبینین لە ڕووی واتاوە نێوانیـــان ئاسمانو ڕێسمانە ،

یەکەم :

(شیعر بۆ منداڵان) ئەگەر لەڕووی واتاوە لـــــێی بکۆڵینەوە مانـــای ئـــەوە دەگەیەنێت یەکێکەو بـــۆ منـــداڵان شیعری نوسیوە ، واتە مرۆڤێکە منداڵ نیە هەر بۆیە ووشەی (بـــۆ)ی ئاڕاستەی (منداڵان) کردووە.

دووەم :

(شیعری منداڵان) ئـــەم دەستەواژەیە زیاتر بـــۆ (منداڵ) دەگەڕێتەوە کـــە شیعرەکەی نوسی بێـــت ، هەروەها وا دێتە پێشچاو کە شیعرەو منداڵ نوسیویەتی.

ڕەنگە بپرسیو : ئایـــا ئەگەر یەکێکی بەتەمەن گەورە شت بـــۆ منـــداڵان بنوســـێت ئـــەی نابێت خۆی بەهاو تەمەنی منداڵ بزانێت ؟؟:ـ

وایە !! بـەڵام لـە ڕووی سایکۆلۆژی‌یەوە بۆ منـــداڵ دەچێت .

لەم چەند دێرەی پێشودا بۆمان دەرکەوت ، ئەگەر هەر یەکێك بۆ منداڵانی نووســی با لە سەر بەرهەمەکـــەی بنوسێت (شیعر بۆ منداڵان) ،(چیرۆك بۆ منداڵان) ..هتد

وا لە خوارەوە ئـەم دوو نامیلکەیە وەکو نموونـــە دەهێنمەوە کە لە ســـەر بەرگەکەیان بەهەڵـــە نووسراوە :

١ـ پشیلۆکە ، عەزیــز مـــەلا ئەحمـەدی ڕەش ، (هۆنراوەی منالان)، ١٩٧٩

٢ـ نیشتمانی منـــاڵو ڕەشەبا ، بەندەکانو باجەڵان ،شیعری منالان ، ١٩٨٢ .

ئەم دوو کتێبەی کـــە هێنامەوە وەکو لە پێشـــەوە گوتم بۆ نموونەیەو بەس ، نابێت نوسەرانیان لێـــم بەرقەوە بچنو لە دڵی خۆیان بەشتی لە قەڵەم بدەن ، لـە کۆتاییدا هیوادارم هـــەر کەسێ تێبینی هەیەو ڕەخنەی زاستی دەگرێت ، بـــا ڕای خۆی دەربڕیت نەوەك من بە هەڵەدا چووبم .

بەرهەمی شاعیرێکی دوور وولات

کاك فرهاد فازیل ، یەکێکە لەو خوێنـدکـارە کوردانەی لە دەرچوانی بەشی کوردی زانکۆی بەغدا ، بۆ خوێندن لە زانستگای ئازاد لـە بەرلین چۆتـــە ئەڵەمانیا ... لەم ساڵانەی خوێندنیـــا ... دوو بەرهەمی شیعری ناسکی بڵاوکردۆتەوە .. هەنـدێ لەم شیعرانەی کاتی خۆی لە گۆڤارو ڕۆژنامـەکانی وڵاتدا بڵاوکراونەتەوە ..

بەرهەمی یەکەمی شاعیر بەناونیشانی « ئاوازی گەروویەکی زیندوو » ... دووەمیان « ڕۆشـــنایی لە دەنگەوە » .. لە شیعرەکانیا بە تامسکی ســـۆزی خۆشەویستی نیشتمان دەرئەبڕێو زیـــاتـر لێوەی نزیك دەکاتەوە ...

دیوانی یەکەم ٢٧ پارچە شیعری تیایە لە ١١٨ لاپەڕەی قەوارە گەورەداو دووەم ٧٢ پارچە شیعر لە ٢١٨ لاپەڕەدا ... ئەمـــەش نموونەیەکـــە لـــەو شیعرانەی گۆرانیەکی بە سۆزە بۆ نیشتمان ..

ئەگەر تۆ ، ئەی وڵاتەکەم
لە سەر پشتی بێشکەی سەردەمی منالی
نەبووینایەتە دۆستمان
پرچی شـەوت لـەو دەمەوە
لەبەرچاومان
بەدەمی داس چەپك چەپـك
نەکردایـە
پەلکە زێرینەی ئاسمانت بەرەنگینی
نەهێنایەتە پێش‌چاومان
هەموومانت ئاوێزانی خۆشەویستیت
نەکردایـە
باوەڕ ناکـــەم
ئیستا سووتوشمان بمایە ..

بیروڕای ـ پاشماوە

بازاڕێکی یەکگرتوو ، کەرەســــەی خاوو هەموو بەرهەمە ئابوری‌یەکان .

ئەمانە بۆ چینی بورژوازی نایەنەکایەوە ئەگـەر مەرجەکانی یەکێتی نەتەوایەتی هیچ نەبێت ئاستی کەمیان نەیەنە کایەوە . پێشەنگو ئـالا هـەڵـگری هەموو مەرجەکانیش زمانێکی یەکگرتووە شـارەزای نەتەوە پەروەری عەرەب ساطع الحصری لـە کتێبی « آراء واحادیث فی اللغـه والادب »دا دەربـــارەی نرخو بایەخی زمان ئەڵێت « مەرجە سەرەکی‌یەکانی دروست بوونی نەتەوایەتی یەکێتی زمـــانو یەکێتی مێژووەو ئەنجامەکانێتی کـــە هەســـتی یەکگرتوە دەربارەی خۆشیو ناخۆشی لێ ئەوەشێتەوە ... » . هەروەها دکتور کمال یوســـف الحـاج لـــە کتێبی « دفاعا عن اللغه العربیه »دا ئەڵێت « هەر کەسێك زەلیلی زمان بوو بێ‌گومان نەتەوەکەی زەلیل ئەبێتو هەر کەسێك نەتەوەکەی زەلیل بوو بێ‌گومـــــان گیانی مرۆڤایەتی زەلیل ئەبێت » ئنجا ستالین کـــە یەکەم جار لە سێبەری رژێمی سۆشیالیستی‌دا لـــە وڵاتەکەیدا ، وڵاتی یەکێتی سوڤییەت چارەســـەری کێشەوبەرەی چەوســـاندنەوەی نەتەوایەتی کراوەو وڵاتی فـــرە کۆمـــاری نـــەتـــەوەجۆربەجۆرەکـــانی سۆڤییەت ، یەکێتی‌یەکیان دامەزراندووە ، ئـــەڵێت « نەتەوە کۆمەڵێکی دامـــەزراوە زمانێکی یەکگرتووو زەوی‌یەکی یەکگرتوو ئابوری‌یەکی یەکگرتوو ...... یان هەیە » .

واتا ئەمە بیروڕای سێ کەسی نەتەوە شوناسی بیروراو ئایدیولۆژی جیاواز ، هەر سێ‌کیان زمانێکی یەکگرتوو بە مەرجی سەرەتایی‌و ســــــــەرەکی دروستبوونی نەتەوە ئەزانن .

کە واتا کە زمان ئەم پایە بەرزە پێویســـتەی دامـــەزراندنی نەتەوە بێت ئەبێ هـــەمـــوو کـــورد پەروەرێك بۆ پتەوکـــردنی مـــەرجی بنیـــادنانی نەتەوەیەکی یەکگرتووی شـــــیرازە قایم خەباتێکی دڵسۆزانە بکات لە پێناوی زمانێکی یەکگرتوودا تـــا ڕۆڵەکانی نەتەوەی کورد لە سەرانسەری کوردستانا بەو زمانە بنووسنو خۆشیو ناخۆشی نێوان خۆیـــان ئاڵوگۆڕ بکەنو هەستی نەتەوایەتی پتەوو بـــە هێزتر بکەنو خەباتی ڕەوای خۆیانی پێ‌جۆش بدەنو وێژەو شیعرو هونەرو فۆلکلۆرو مێژووی نەتەوەکەیـــانی پێ فراوانو پێشـــکەوتوو گەشـــــەدارتر بکەنو پێشکەوتنی ژیانی ئابوری پێ‌مسوگەر بکەن .

ڕاستە دیالێکتی ژووروو خواروو هەیەو ڕاستە لـــە نێو ئەم دوو دیالێکتەدا وردە دیالێکتی لوری‌و کەلوری‌و هەورامی‌و ... و هەیە بەڵام ئەگەر ئـەم دیالێکتانە نەبوونایە هۆزو تیرەو عەشیرەتو تایەفەی کوردیش نەئەبوون ، شارنشینو دێ‌نشین نەئەبو . ئنجا نەتەوەی کورد هەر پێك نـەئـەهـــات چونکە نەتەوەی کوردو هەموو نەتەوەکانی تر هـــەر لەمانەو بەم جۆرە ، وردە وردە پێك‌هاتوون . واتە دیالێکت ســــەرخانی بن‌خانێکی ماددی‌یەو دیاردەی پێش پێك‌هاتنی نەتەوەیە .

هەروەك نەتەوەی کورد ، نەتەوەی فەرەنساش دوو دیالێکتی ســـەرەکی هەبووە دیالێکتی (ئویل) دیالێکتی ژووروی فەرەنسا بووەو دیالێکتی « ئوك » دیالێکتی خوارووی فەرەنسا بووە ، وە وەکو ساطع الحصری لە زمان « میە » زانای زمان شـــوناسی بەناوبانگەوە ئەیگێڕێتەوە جیاوازی نێوان ئـەم دوو دیالێکتە وەکو جیاوازی نێوان زمانی ئیســـپانی‌و زمانی ئیتالی وا بووە . وە لەسەرەتادا دیالێکتی ئویل زمانی ئاخاوتنی خەڵکی دەوروپشتی شـاری پاریسی ئیستا بووە ، هەروەکو دیالێکتی خوارووی‌کورد پێشی ئەوترێت دیالێکتی سلەیمانی . ساطع الحصری لـــە کتێبی ناوبراوی‌دا بۆ بەگژاچوونی دیالێکت بـــازی لە نێوان عەرەب‌دا بەیاننامەی شۆڕشی فەرەنســـــا بە نموونە ئەهێنێتەوە کە لـــە ســـــالی ١٧٩٠دا بڵاوکراوەتەوەو ئەمەی خوارەوە دەقەکەیەتی :

هاوو وڵاتیان :

« با هەر کەسێك لە ئێوە لە پێناوی لەناوبردنی فرە دیالێکت لە هەموو کوچەیەکی فـــەرەنســـــادا پێشڕەوی بکات ، چونکە ئەم دیالێکتانە پاشماوەی روژانی ژێر دەستەیی‌و دەرەبەگایەتین » .

راســـتە بەگژاچوونی دیالێکت بازی کارێکی سەختو دژوارە هەروەکو هەر تیرەو هۆزو کوچەو سوچێکی هـــەموو وڵاتو نەتەوەیەکیش بـــە جـــۆرە دیالێکتو شێوە ئاخافتنێك ڕاهاتوونو فێربوون ، بەڵام خۆبەستنەوە بەڕەوڕەوەی مێژووەو خەبات‌کردن لـــە پێناوی پیش‌کەوتنو جێ نەمان لـــە کاروانی مرۆڤایەتی‌و دەست‌گرتن بە مافی نەتەوایەتی‌و حەز بە ژیانێکی کامەرانو بەختیار هەر ئەمان خاتە سەر شەقامی خەباتکردنێکی بێ‌وچان لە پێناوی دەست گرتن بـــە زمـــانێکی یەکگرتوودا وە بـــەجێ‌هیشتنی نووسین بە فرە دیالێکت .

جا لە پێناوی ئەم ئامانجە بەنرخو پێویســـتەو بایەخدارەدا ئەبێ دیالێکتیکمان هەنێتو بیکەین بـــە زمانی نووسین یان کۆمەڵە دیالێکتیك ئامێتـــــەی یەکتری بکەینو بیکەین بە زمانی نووسین ؟

بەڵام ئەوەی هەر سوچو لایەك بە دیالێکتێك بنووســـــن لەوە بەو لاوە گەلەکەمان پارچە پارچە ئەکات هیچ خێرێکی ترمان دەســـــتگیر ناکات . چونکەیش ئێمە هیچ نەتەوەیەك بـــەم ڕێبـــــازە ناڕاستەدا تێ‌نەپەڕیوەو هیچ هاووڵاتی‌یەکی دڵسوزو شـــــــارەزای هیچ گەلێك بیری لەم ڕێگایە نەکردوتەوە .

مرۆڤ ئەبێ لـــە دوژمنـــانی خۆی عیبرەت وەرگرێت شای ئێرانی خوالێ‌خوش نەبوو فەرمانی‌دا بوو لـــە ئێرانا ڕۆژنامەیەك بـــە زمـــانی کوردی چاپ‌بکرێتو بڵاوبکرێتەوەو ناویشی ڕوژنـــامـــەی کوردستان بێت ، بەڵام چۆن چاپ ئەکراو لـــە کوێ بڵاوئەکرایەوە ؟!!

ڕوژنامەی کوردستانی چاپکراوی تـاران بـــە موکری‌و شوکاکی‌و لوری‌و هەورامی‌و ... ئەنوسراو دوو سەد دانەیەکی ئەدرا بە دەست‌وپێوەندانی شـــا لـــە ئێرانا و ئەوانی تری ڕەوانەی کوردستانی عیراق‌و نێو کوردەکانی ئەوروپا ئەکرا !!

واتە فرە دیالێکتی لەسەر ڕۆیشتنی جیاجیایی ، کۆنەپارێزی‌و خۆبەستنەوەیە بە ڕۆژانی میرنشینیتی کوردستانەوە . هەروەها بـــە پێچەوانە بـــە یەك دیالێکت نووسینو یەك زمانی دەست‌گرتنە بـــــە یەکێتی نەتەوەو خەبات کردنە لە پێناوی دوارۆژێکی ئاســـــودەو کامـــەرانی نـــەتـــەوەکـــەمانا و بەشێکە لـــە ڕوتی ڕەوای مێژوو ، چونـــکە زمـــانی یەکگرتوو یەکمان ئەخاتو زمانی جیاجیا جیامـــان ئەکاتەوە هەر لەبەرئەمەشە کە دوژمنانی کوردستان بەدرێژایی مێژوو ئـــەم لایـــەنـــەیان تیژکردووەو یارمەتی‌یان داوە .

بەڵام دەربارەی ئەوەی چ دیالیکتێك هەڵبژێرین ، هی لایەنە زۆرەکەی ناوچەکانی کوردستان یان ئـەو دیالێکتەی لە هەموویان ڕەوانو سازو ئاســــانو سواوو پێشکەوتو تر بێت ؟

ئەگەر چاوێك بخشـــــینن بـــە مێژووی دروست‌بوونی نەتەوەکانی دنیادا ســـەیری چۆنێتی پەیدابوونی زمانێکی یەکگرتوو لـــە نێوان نەتەوەی ئینگلیزو فەرەنساو عەرەب وە هەموو نەتەوەکانی تری دنیادا بکەین خێرا ئەو ڕاستی‌یەمان بۆ ڕوون ئەبێتەوە کـــە هەموویان دووچـــاری ئەم تەنگوچەڵەمەیەی ئیستای ئێمە بوونو هەموویان دیالێکتێك بۆیـــان بووە بە زمانێکی یەکگرتوو ، ئەوە نەتەوەی فەرەنسا دیالێکتی خەڵکی دەوروپشتی شاری پاریســـــی ئیستای بۆ بووە بە زمانی نەتەوەی فەرەنســـا ، هەروەکو دیالێکتی شاری لەندەن بووە بە زمـــانی یەکگرتووی نەتەوەی ئینگلیزو دیالێکتی عەشیرەتی قورەیشی عەرەبی کە قورئانی پیرۆزیش بەو دیالێکتە بۆ پێغەمبەری ئیسلام سڵاوی خوای لێ‌بێت هاتۆتـــە خوارەوە بووە بە زمانی یەکگرتووی عەرەبو ئیتـــر هەروەها هەموو نەتەوەکانی تری دنیا .

خۆ ئەم بۆچوونەش لەو ڕاستی‌یە لا نادات کە ئەم دیالێکتە لە لایەکەوە خۆی وردە وردە وەکـــو هەموو دیاردەکانی تری ئەم دنیایە بگرە باشـــترو جوانترو خێراتریش گەشـــەو فراوانو بەرەوپێش ئەڕواتو لە لایەکی تریشەوە بـــە دیالێکتەکانی تری نەتەوەکە زیاتر سامان پەیدا ئەکات .

بێ‌گومان بە ڕووداوێکی ئاســــــایی نایەتە پێش چاو پاش دوو کۆنگرەی گەورەی ئەدیبـــــانو نووسەرانی کورد کە یەکەمیان دوای ســـەرکەوتنی شۆڕشی چواردەی گەلاوێژ لە شەقڵاوە بەســـــتراو دووەمیان هەر لە شەقڵاوە لـــە ســـــالی ١٩٧٣دا دەربارەی سەلماندنی دیالێکتی خواروو بەســــترا جارێکی تر خۆمان مایە پوچ‌کەینو بیر لەوە بکەینەوە کە با هەر لاو سوچێکی کوردستان بـــە دیالێکتیك بنووسێتو یان سەرلەنوێ کۆڕو کۆمەڵ ببەستینو بەیەکابێینو بیر لـــە دیالێکتیکی تازەی هەڵبژاردە بکەینەوە .

ئەم ڕێبـــازە لەوە بـــەو لاوە ناکۆکی بخـــاتـــە نێوانەوەو بە کردەوەی لابەلاوە خەریکمان بکـــاتو نائومێدی‌و مایەپوچمان بکات بەرەو هیچ ئامانجێکمان نابات .

ئیتر ئەم نووسینە بەوە کۆتایی پێ‌ئەهێنم کـــە کە دیالێکتی خواروو کردن بە دیالێکتێکی نـــاوکۆیی نێوکوردو کە لە هەموو دیالێکتەکانی تـــر زیـــاتر جێگیربووەو ســــــــازو ڕەوانو لەبارتـــرە بۆ نووســـــــین ســـــەلماندنی بـــە دیالێکتێکی نـــاوکـــۆیی ئـــەوە نـــاگـــەیـــەنێت کـــە ئیتر کوتومت هەموو نووسـەرێك ئەبێ وەکو دیالێکتی ســـلەیمانی بنووسێتو بەموو لێی لا نەدات . بەڵکو مـــانـــای ئەوەیە کە ئەمە سەرچاوە سەرەتایی‌و سەرەکی‌یەکەیەو ئیتر هەر نووسەرێکیش بەپێی زانستو ئاستی شارەزایی لە زمـــانو ئارەزووی بەکارهێنانی ئـەم وشەو ئەو وشەو زاراوە ئەنووســـێتو کەمو زۆر لەگەڵ نووسەرێکی تردا جیاوازی ئەبێت وەکـــو ئیستا نووسەرەکانی عەرەبو روسو تورکو فارس‌و وەکو نووسەرانی کوردی بەدیالێکتی خواروو نووس ئەو جیاوازیەیان لە شێوەی نووســـین‌دا هەیـــە ، هەروەکو هەموو بووەکانی (موجودات) گـــەردوون مل‌کەچی یاسای پێشکەوتنو گۆڕرانو گەشـــەکردنن هەروەها زمانیش کـــە دیاردەیەکی دنیای مرۆڤـــە مل‌کەچی ئەم یاسایەیەو هەمیشە بەرەوپیش ئەڕواتو گەشە ئەکات .

خوێندنەوەیەکی ـ پاشماوە

یەکێشـــان (سەقەت) یەکێشان دوختەر
یەکێشـــان دوو ساڵ تفلێومن شـــیرومر

دیارە شاعیرمان گەڕاوە حەکیمی بۆ پەیـــدا بکات بۆ چارەسەری دەردەکەی ، بەڵام چ حەکیمێکی دەست‌کەوتوە ؟ وەك لە توێی شـــیعرەکانی‌یەوە دەردەکەوێ حەکیمێکی قوڕی دەست‌کەوتوە ! ئەوا شاعیر دادو هاواری‌یەتی لە دەســـــت حەکیمو ، دەڵێت : حەکیمی قوڕ ـ قوڕ چـــاك ناکاتـــەوە ! ئەمەیش دەچێتەوە سەر پەندە کوردی‌یەکە کـــە دەڵێت : « کەچەڵ تیمارکەر بوایە تیماری ســـەری خۆیی دەکرد ! » .

ماویەتـی

ڤەکولینەك ـ پاشماوە

ئو دەربارا بارێ کشتوکالیێ سەیدا محمد طاهر علی ژمەرا ئاخفت و گوت : رویبەرێ گشتی یێ کێر چاندنێ دهێت ل دەڤەرا دوسکی ٨١٦/ر٤٠ هـــزار دونەمن ، ١٦ر٢٣١ هزار دونەم ژێ رەزێت تری نە ئو ١٥٧ر١ هزار دونەم ژی جنیکێت ئاڤی نە .

ئو ئەم هەمی خزمەتێت جوتیار پێ‌تڤی بن بین ئەم ژێرا پێش کێش دکەین وەکو کیمیایی و تۆڤی و ماتورێت ئاڤدانێ و خزمەتێت بەیتەرێ و هـــەمی پێتڤیێت دی تر ژبل هندێ کو ئەم ب ڕەوانەکرنـا بەرهەمێ جوتیارا رادبین وەکو باجانا و پیڤـــازا و پەیداکرنا سندوقا بۆ دکەین و ئاڤاهییێت تەعاونیـــا بۆ ڤەدکەین ل گوندا . کو نهە ســـێ تەعاونی یێت هەین . ل مانگێشکێ و ل دێراگژنیك و ل ئوزمانا .

لە ناو ـ پاشماوە

رژێمی قومو تـــاران ئاکارێکی نوێیـــان بـــۆ مەڵبەندەکانی شیاندن دۆزیوەتەوە ، ئەمـــەش دەقی هەواڵەکەیە کە پێش چـــەنـــد ڕۆژێـــك ڕۆیتـــەر بڵاوی‌کردۆتەوە « مەڵبەندی کاتشۆ بەندکراوەکـان بۆ دووبارەکردنەوەی شیاندن لە بەندیخانەی ئیڤین دەباتو دەستە دوای دەستەو بە شـــــــەو لـــە ســـێدارەدەدرێن ، مەڵبەندەکە اسدالله لاجوردی لێپرسراوێتی لەم بارەیەوە ووتویە : هەموو شت بەهێمنی‌و بە ووردی جێ‌بەجێ‌دەکرێت » هەواڵەکـە تەواوبوو .. !!

ئایا ئەمە یەکـــــەم جارە مەڵبەندێکی ئـــاوا بگۆڕدرێتەوە بۆ جێگایەکی لە ســـێدارەدان .. !!

Institut Kurde de Paris

سەرکردەی تێکۆشەر صدام حسین

ئەزانی بۆچی ؟ ڕەنگینە بەهارو گوڵ لە نیسانا
لە دایکبوونی صدامە مەزن تر کەس لە ئینسانا

هەتا بێتو بچێ مێژوو بەچاو نەیدیوە نای بینێ
دلێرو قارەمانی وا لە کاتێ جەنگو مەیدانا ..

لەلای کوردیش وەکو کاکی عەرەب ئەم جەژنە پیرۆزە
صلاح الدینی ئەم چەرخە لە ئەحفادی علی دانا

شکۆی ئەم ڕۆژە پیرۆزە کە یادی ژینی نوێمانە
لە مێژووی نیشتمانیدا وەکو خۆرە لە ئاسمانا

وەکو بومبای ئەتۆم ناوی وەها دوژمن ئەتوقێنێ
ورەی پێبەر ئەدا هەڵدێ لەبەر هێزی سوپامانا

گەلێ سەرکردەیەکی وا دیارو چاونەترسی بێ
نیە باکی لە زایۆنیو خومەینی بێ بەگژمانا

تەماشا سەنگەری دوژمن هەموو لاشەو سەروپێیە
وەیا کوژراوە بڕژاوە وەیا مردو لە ترسانا

عراق سەربەستە سەربەرزە لە پێشەنگی گەلانایە
وەکو ئەستێرە ئەدرەوشێ لە سایەی پێشەوامانا

خوا سەرکردەیی شۆڕش لە ١٧ و ٣٠ی گەلاوێژدا
بژی هەردەم بەسەر بەرزی وەکو ئەختەر لە کەیوانا

■ جعفر بەرزنجی ■

● کتێبخانەی کوردی پێویستی بەرۆمانو کتێبی وەرگێردراو هەیە ..
- لەم ساڵانەی دوایی دابازاری چاپەمەنی کوردی بەجۆرێکی فراوان بەرز بۆتەوەو خوێندەواران بەشێوەیەکی گشتی ڕوویان کردۆتە خوێندنەوە ، زۆر جاری وابووە بۆ کتێبێک خەڵك ناوی خۆیان تۆمارکردووە تا بەریان بکەوێ ... ئەم دیاردەیە لایەنی دڵخۆشکەریمان پێ دەبەخشێ ...

بازاڕی چاپەمەنی کوردی لە کتێبخانەی هەولێر

هەندێك خاوەن کتێبخانەکانمان بەسەرکردەوە تا بزانین ڕای ئەوان چییە ...

- بەڕێز جمعە احمد طه خاوەنی کتێبخانەی خۆماڵی لە هەولێر پێی وتین :-

ئەگەر بەراوردی خوێندەواران بکەین لە سەردەمی پێشوو لەگەڵ ئێستاکە .. بێگومان ئەمە ڕاستییەکە ناشاردرێتەوە کە بەر لە ئێستاش خوێندەواری کتێب خوێندنەوە هەبووە ، بەشێوەی ئێستا نەبووە ، ئەوانیش لەکاتی خوێندا بەدوای چاپەمەنی دەگەڕانو لێیان دەپرسی .. بەڵام لەدوای ساڵی حەفتاوە کتێب و خوێندەوار پێکەوە شێوەیەکی تریان بەخۆیەوە بینی کە ئەویش شێوەی زۆربوون بوو .. لێرەدا دەمەوێ پەنجە بۆ لایەنێکی زۆر گرنگ رابکێشم کە ئەویش مەسەلەی چاپکردنو نرخ دانانە ، کتێبخانەی کوردی ئەمڕۆ لەچاو دوێنێ زۆر دەوڵەمەندە بە بەردەوامی کتێبی کوردی دەکەوێتە بازارەوە ، بەڵام ئەوەی سەرنجی ئێمە خوێندەواران رادەکێشێ ئەوە کە (نرخی چاپەمەنی کوردی زۆر بەرز بۆتەوە) بەجۆرێ کەوا زۆربەی خوێندەواران گلەیی لە نرخی کتێب دەکەن جا پێویستە خوێندەوار لەم ڕاستییە ئاگاداربێو سنورێکیش بۆ ئەم مەسەلەیە دابنرێت ..

لەنوسەر دەپرسین کتێبەکەت گرانە . ئەڵێت چاپخانە گرانە .. بەخاوەن چاپخانەش دەڵێین تۆزێك یارمەتی نوسەر بدەن دەڵێن کەلوپەل گرانە ...

شتێکی تر ماوە ئەویش گۆڤارو ڕۆژنامەیە ، خوێندەواری ئەمڕۆ زوو مامەڵە لەگەڵ ناوەرۆك دەکات ، گۆڤارو ڕۆژنامە کوردیەکان بەشێوەیەکی گشتی دەفرۆشرێن وەك «بەیان» ، ڕۆشنبیری نوێ ، کاروان ، ڕۆژی کوردستان ..هتد .

- با بزانین کاك مصلح اسماعیل خاوەنی کتێبخانەی سۆلاف دەڵێ چی ؟

منیش قسەکەم دەست پێدەکەم بە مەسەلەی «نرخ» ڕایەکەی کاك مظفر بەکردنەوەی چاپخانە لە کوردستان شتێکی چاکە .. بەڵام خوێندەواری کورد چی دەخوێنێتەوە ئەمە پرسیارێکی چاكو لەجێی خۆیەتی .. خوێندەواری کورد بەو پێیەی کە زۆربەیان زمانی عەرەبیش باش دەزانن کتێبی زۆر بە سوود دەخوێننەوە لە مانە (رومان .. کتێبی فیکری .. علم النفس .. کتێبی شۆڕشگێری) بۆیە بەڕای من پێویستە لەسەر مامۆستا بەتواناکانمان کە ئەم کتێبانە وەرگێڕنە سەر زمانی کوردی ، چونکە خوێندەواری کورد لێی دەپرسێ ..

ئەوەی ئێستاکە بە بەرچاو دەکەوێ لە کتێبخانەی کوردی کە جێی دڵخۆش کەرەوەیە چاپکردنی چەند کتێبێکی بەنرخ بوو لەم دواییانەدا بۆ نموونە (مێژوو ... کورد ..هتد).

- ئینجا کاك مظفر اسماعیل خاوەنی کتێبخانەی زانا وتی :-

بازاری کتێبی کوردی بە تایبەت کتێب بە گشتی لەبرەودایە ... وەك کاك (جمعە) باسی کرد کۆسپی هەرە گەورە لە بەردەمی ئێمەو خاوەنی کتێب بۆتە مەسەلەی (نرخ) چونکە

لایەنێکی تریش هەیە ئەویش ئەوەیە پێویستە لەسەر نووسەرەکانمان کە هەندێك کتێب هەیە لەبازاردا نەماوەو کەچی لەسەر شەقامەکاندا بە شێوەی (قاچاغ) دەیفرۆشن دووبارە چاپی بکەنەوە .

ناظم دڵبەند
لقی هەولێر

بیرێکی ڕاگوزاری

١٩ی حوزەیران

لەم هەفتەیەدا بیرەوەری ١٩ی حوزەیران رابوورد کە دوو بیرەوەری گەورە لەم ڕۆژەدا یاد دەکرێتەوە ،یەکەم بیرەوەری لە سێدارەدانی شەهیدان عیزەتو خۆشناو قدسیو خیراللە لە ساڵی ١٩٤٧دا دووەم بیرەوەری کۆچی دوایی پیرەمێردی گەورە لە ساڵی ١٩٥٠دا ، ئەم دووبادە پیرۆزە بایەخی تایبەتیان لە ژیانی گەلی کوردو بزوتنەوە نیشتمانیەکەیو کاروانی ڕۆشنبیریدا هەیە .. ئەو چوار ئەفسەرە مەردەی بە «جەهالەتی» ئەوانە رازی نەبوون رکێفی ئەوسای بزوتنەوەی گەلەکەیان گرتبوە دەستو بەمل کەچیشی بۆدوژمنانی گەل رازی نەبوونو داری سێدارەیان هەڵبژاردو گەلیان بانگکرد [دژی جەهالەت بن]و .... ئەو پیرەمێردە گەورەیەی گەورەترین دەوری پیرۆزی بینی لە پێگەیاندنی نەوەی کوردا لە سەر ڕێبازی ڕۆشنبیری هاوچەرخو بەوشەی پیرۆز رێگای رووناك کردەوەو لەدوایی ئەوەوە ڕەوت بەهیمەتەوە بەردەوامە ..لەم یادە پیرۆزەدا چەپکە گوڵی خۆشەویستی بۆ گیانی ئەو ئەفسەرە نەمرانەو ڕێزو وەفا بۆ پیرە میردی گەورە ،گەلی کورد ڕێگای خۆی ناسیو «جەهالەتی» گۆڕکرد. هیمەتی ئەوان هەمیشە چرای ڕێگایە .

بەهرە

لە بڵاوکراوەی :
نەقابەی ڕۆژنامەنووسان لقی ناوچەی کوردستان

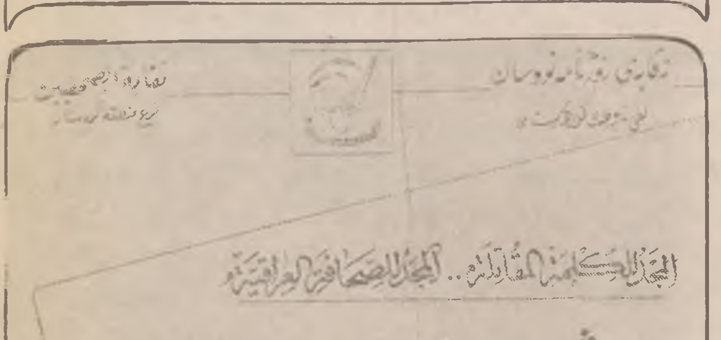

بەبۆنەی یادی ١١٥ ساڵەی دەرچوونی یەکەم ڕۆژنامە عیراقەوەو یادی یوبیلی زیونی دامەزراندنی نەقابەی ڕۆژنامەنوسەکان ،نەقابەی ڕۆژنامەنووسان لقی ناوچەی کوردستان بڵاوکراوەیەکی بە کوردیو عەرەبی دەرکردوە کە چالاکیەکانی لقی تیایە لەگەڵ چەند وتەیەکدا بەم بۆنەیەوە.

هاوکاری

دەزگای
ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی
کوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفون
٨٨٧٥٧٩٥
٥ خەت

بەڕێز پارێزگاری هەولێر سەر لە لقی دەزگاکەمان دەدا

لە هەفتەی رابووردوودا، بەڕێز مامۆستا یحی جاف پارێزگاری هەولێر ، سەری دا لە بارەگای لقی دەزگاکەمان دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی لە هەولێرو لەلایەن لێپرسراوو کارگێڕانی لقەکەوە پێشوازی کرا.

بەڕێز لە گەڵیانا باسی ئیشو کارو چالاکیەکانی لقەکەی کردوو ئامادەیی پارێزگاری هەولێری پیشان دا بۆ یارمەتی دانیان لە هەر کاروبارێکی راگەیاندنو ڕۆشنبیریدا .

ئەم لا ئێکردنەوەی مامۆستا یحی جاف شایانی سوپاسە .

هەواڵی جیهانی

«جانج» ساڵی ٣٠ هەزار لاشە قوت ئەدات :

ئاژانسی دەنگوباسی هیندستان لێکۆڵینەوەیەکی بڵاوکردەوە کە یەکێ لە زانکۆکان کردوویەتی ئەڵێت ساڵی نزیکەی ١٥٠ تەن گۆشتی مرۆڤ کە نزیکەی ٣٠ هەزار لاشەی نیوە سوتاو ئەکات فڕێ ئەدرێتە رووباری «جانج»ەوە لە فارانسی باکوری هیندستان .

هەروەها لێکۆڵینەوەکە ئەڵێت ساڵی بەشێکی زۆر لە پیسایی کە ئازۆتو فۆسفۆر ئەگرێتەوە فڕێ ئەدرێتە ئەم رووبارەوە کە ئەبێتە پیس بوونێکی هیجگار زۆری سروشتی ناوچەکە .

لە لایەکی ترەوە لێکۆڵینەوەکە ئەوەی دووپات کردوەتەوە کە ١٤٢ شاری هیندستان کە ژمارەی دانیشتوانی هەر یەکەیان لە ١٠٠ هەزار کەس زیاترە رووبارەکانیان دووچاری پیس بوون بوونە بە شێوەیەکی هەمیشەیی ، هەروەها ئەڵێت ڕۆژی

نزیکەی ٧ ملیار لیتر ئاوی پیس فڕێ ئەدرێتە رووبارەکانەوە .

٢٥ هەزار یابانی خۆیان کوشتوە .

سەرژمێری وەزارەتی تەندروستی یابان رایگەیاندوە کەوا لە ساڵی ١٩٨٣دا ٢٥ هەزار یابانی خۆیان کوشتوە (انتحار) بەم پێیە چوار هەزاری زیاترە لە ساڵی ١٩٨٢ .

هەروەها سەرژمێرییەکە ئەڵێت سێ لەسەر دووی خۆکوشتوەکان پیاونو زۆربەشیان تەمەنیان لە چلدایە .

لە لایەکی ترەوە سەرژمێرییەکە زۆربوونی رادەی تەڵاقدانی تۆمارکردوە کە گەیشتووەتە نزیکەی ٨٠ هەزار لە ساڵی ١٩٨٣دا بەرامبەر ١٥ هەزار تەڵاقدان لە ساڵی ١٩٨٢دا .

چاپکراوی نوێ ڕۆژنامەی ئاکرێ

لە چاپکراوەکانی مامۆستا شاکر فتاح بڵاوکراوەی ڕۆژنامەی «ئاکری» دەرچووە کە ڕۆژنامەیەکی مێژوویی بووە لە ساڵی ١٩٥٠دا لە شاری ئاکرێ خۆی دەری کردوەو ئێستا ژمارەکانی کۆکردۆتەوەو لە شێوەی کتێبدا چاپی کردوە . ئەم ڕۆژنامەیە ١٠ ژمارەی لێدەرچوەو گەلێ باسیو بابەتی بەسوودی تیا بڵاو کراوەتەوە .

پیشانگایەکی منداڵان

لەم ڕۆژانەی پێشودا بەڕێز محمد امین عبو جێگری پارێزگاری سلێمانی یەکەم پێشانگەی وێنەی خانەی چاودێری کردنی منالانی کردەوە کە لەهۆڵی خانەی ناوبراو سازکراو ماوەی چەند ڕۆژێکی خایاند .

ئەوەی لەم ڕووەوە ڕەچاو دەکرێ سەرباری بایەخ پێدانی ئارەزوی سەرەتایی منالانو هونەرەکەیان ئەوەیە کە منالانی ئەم خانەیە کەیەکێکە لەو دەستکەوتە مرۆڤایەتیانەی ئەمڕۆی عێراق بۆ پەروەردە کردنێکی راستو دروستو پەرەوازە نەبونیان بەملاوئەولادا .

ئەمەو ناوەرۆکی بەرهەمەکانیان بەشێکیان تەرخان کراون بۆ ڕەنگدانەوەی هەستی ئەومنالانە بەرامبەر بەدەست درێژیەکانی رژێمی ئێرانی بۆ سەر نیشتمانی عێراقو هەڵوێستی گەلو سوپا بەرامبەریان .. لەلایەکی تریشەوە پیشاندانی دیمەنە سروشتییەکانی کوردستانو هەستی دایکایەتی خۆشەویستی نێوان ئەندامەکانی خێزان .

فریا

هێلین جلال

جیهانی منالان

چیرۆك بۆ منداڵان

کتێب

لەتیف هەڵمەت

یاداشت وێنەی منالێکی لە دەفتەرەکەیدا کێشا ... منالێکی حەوت ساڵان .. لە پێشدا سەری منالەکەی دروست کرد ... ئەنجا لەشی .. ئەنجا دەستو قاچی .. منالەکە منالێکی ئێسك سووكو جوان بوو.. دەمی پڕ بوو لە خەندە .... یاداشت لە دەفتەرەکەدا وێنەی دارلاستیکێکیشی کێشاو دایەدەستی منالەکەوە ... منالەکە پێکەنینەکەی نەماو لەبە یاداشت زویر بوو .. یاداشت هەرچەند قسەی خۆشی بۆ منالەکە کرد منالەکە ئاشت نەبووەوەو پێنەکەنی ... یاداشت بە خەتکوژێنەوە دارلاستیکەکەی کوژاندەوەو پڕجانتایەك کتێبی بەشانی منالەکەدا هەڵواسی .. منالەکە گورج پێکەنیو لەگەڵ یاداشتدا ئاشتبووەوەو دەستی یەکیان گرتو بەجووت بۆ قوتابخانە چوون ...!

شیعر بۆ منداڵان

شیعری: عمر محمد امین

سمۆرە

سمۆرەش وەکو منە ژیکەڵۆکەو خرپنە
بۆخۆی ئازاو وریایە هەمیشە لە کاردایە
کەکلکی خستە سەرشان ڕاناوەستێ ، بێ وچان
دەگەڕێ لێرەو لەوێ تا خوارنێکی دەسکەوێ
ئینجا دەیباتەوە ماڵ دەیخوا لەگەڵ کوڕو کاڵ
منو سمۆرەی ڕەنگین لەئەرکا وەکو یەکین
ئاقڵانەو بەبێ دەنگ کارمان دەکەین تا درەنگ

Institut Kurde de Paris

دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح مصطفى جلالی

سالی ۱۹۷۰ دامەزراوە

هاوکاری

التضامن

ڕۆژنامەیەکی هەفتانەیە

لەم ژمارەیەدا
- ئەدەبو ڕۆشنبیری ل ٤ و ٥
- چالاکی مەلبەندی لاوان لە رانیە ل ٨

● پێنج شەممە ۱۹۸٤/٦/۲۸ ژمارە ۷٤٤ ●　　۸ لاپەڕە　　بە ٥٠ فلسە　　● الخميس ۱۹۸٤/٦/۲۸ العـدد ۷٤٤ ●

بەڕێز سەرەکی فەرمانده صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیران دەکا

پێری بەیانی بەڕێز سەرەکی فەرمانده صدام حسین سەرەکایەتی کۆبوونەوەیەکی ئەنجومەنی وەزیرانی کرد .

ئەنجومەن لەم کۆبوونەوەیەدا کە نزیکەی چوار سەعاتی خایاند لەو کاروبارانە کۆڵایەوە لە بەرنامەی کاریایەتیو بڕیاری پێویستی دەربارەیاندا .

لە کۆبوونەوەکەدا بەڕێزان ئەندامانی ئەنجوومەنی سەرکردایەتی شۆڕش طه یاسین رمضان جێگری یەکەمی سەرەك وەزیرانو طەمحیی الدین معروف جێگری سەرەك کۆمارو بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕشو هاوڕێیان ئەندامانی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستو سەرەکی دیوانی سەرەکایەتیو بەڕێزان وەزیرانو ژمارەیەك کاربەدەستانی دەوڵەت ئامادە بوون .

سەرەکی فەرمانده لە بەرباننگ کردنەوەیەکدا لەگەڵ پیاوانی ئاینی
ئاشتی خوازین وبڕوامان بەم گەلە مەزنەیە

بەسەر پێری بەڕێز سەرەکی فەرمانده صدام حسین خوانێکی بەر بانگ کردنەوەی گەورەی بۆ ڕێزی پیاوانی بەڕێزی ئاینی لە پارێزگاکانی وڵات سازکرد .

بەڕێز سەرەکی فەرماندە لە وتەیەکدا بەم بۆنەیەوە دووپاتی کردەوە کە دەرسەکانی پەیامی ئیسلامی لە پێشەوەی ئەو دەرسانەمان دەبن لە جەنگو لە ئاشتیو لە بیناکاریو لە ڕوانیندا بۆ مرۆڤ لە ڕووی شوێنو لە ڕووی بەر پرسیاریەوە .

دەقی وتە بە نرخەکەی سەرەکی فەرماندە لە ل۲دا بخوێنەرەوە .

جەنگاوەرە مەردەکانی عیراق ئازایانە بەرگری لە سنووری سەربەرزمان دەکەن

پێشمەنگە مەردەکانی سوپای عیراقی دلێر ، وەك شێری نەڕ دلێرانە بەرگری لە سەربەستیو سەربەرزی سنووری ڕۆژهەڵاتمان دەکەنو بەردەوامن لە دەستوەشاندنی ئازایانە لەهەر جموجۆڵێك لە لایەن هێزەکانی ڕژێمی داخ لەدڵی ئێرانەوە ڕوو بدات .

لە ماوەی هەفتەی ڕابووردوودا بەپێی بەیاننامەکانی سەرکردایەتی گشتی هێزە چەکدارەکان هێزەکانمان چەندان جار لە سەنگەرو بنکەکانی دوژمنیان داوە بەتایبەتی لە ڕۆژهەڵاتی میسانو دیجلەو بەسرە کاتێ هێزەکانی ئەو سەنگەرو بنکانە ویستویانە جموجۆڵی گومان لێ کراو ڕووبەڕووی هێزەکانمان بکەن وە لە ئەنجامی ئەو لێدانانەدا زیانی سەروماڵی زۆر بە دوژمنی بەدفەڕ گەیەنراوە .

ئەوەی شایانی باسە دوژمنی ترسنۆكو تاوانباری بێ ڕەوشت لەم هەفتەیەدا سێ جار ئەو ڕێکەوتنەی شکاند کە لە ڕێگای ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە کرابوو دەربارەی بۆردومان نەکردنی شوێنە مەدەنیەکانو لەم هەفتەیەدا سێ جار نامەردانە گوندەکانی دەوروبەری بەسرەی بە تۆپی قورس بۆردومان کردوە .

هەر لەم هەفتەیەدا هێزی ئاسمانی دلێرمان دەستێکی پاڵەوانانەی لە چوار نیشانەی گەورەی دەریایی لە خوارووی دوورگەی خەرج وەشاندو ڕاستەوخۆ پێکانیو هەموو هەڵۆ ئازاکانمان بە سەلامەتی گەڕانەوە بنکەکانی خۆیان .

دبلۆماسیەکان لە تاران :

هەڵمەتی عیراق ...
هەڵمەتێکی هەرە ئازایانە بوو

ڕادیوی تاران بە ناچاری دانی بەو هەڵمەتە ئازاو سەرکەوتووە دانا کە فڕۆکەکانی هێزی ئاسمانی بە توانامان بردیانە سەر چوار نیشانەی دەریایی گەورە لە خوارووی دوورگەی خەرج.

ڕادیوکە وتی پاپۆڕی ئەسکەندەری گەورەی یونانی کە قورسایی ۱٥۲/۳۸۲ تەنە لە خوارووی دوورگەی خەرج بەر ئەو لێدانە کەوتووە .

دبلوماسیەکان لە تاران دانیان بەوە داناوە کە هەڵمەتەکەی ئەمجارەی عیراق لە هەرە هەڵمەتە ئازاو سەرکەوتووەکان بوو چونکە ڕاستەوخۆ نیشانەکانی پێکاوە .

کۆبوونەوەی ڕێکخراوی

یەکیتی ئەفەریقا

دوکتور بطرس غالی وەزیری دەوڵەت لە میسر بۆ کاروباری دەرەوە لەگەڵ باریدەدەری ئەمینداری گشتی ڕێکخراوی یەکیتی ئەفەریقا کۆبۆتەوەو لە مەسەلەی کۆبوونەوەی داهاتووی ڕێکخراوەکە دواون کە بڕیار بوو لە مانگی ئاباری ڕابووردودا ببەسترێ بەڵام لەبەر ڕووداوەکانی غینیا دواخرا .

...ی کوێلار لە

تەموزدا لەگەڵ عەرەفات کۆدەبێتەوە

قسەکەرێك بە زمانی نەتەوە یەکگرتووەکانەوە ڕای گەیاند کە جافیير بێرێز دی کویلار ئەمینداری گشتی نەتەوە یەکگرتوەکان لە نیوەی دووەمی مانگی تەمووزی داهاتوودا لەگەڵ یاسر عەرەفاتی سەرەکی لیژنەی ڕاپەڕاندنی ڕێکخراوی ڕزگاریخوازی فەلەستین کۆدەبێتەوە .

لە کەنداوی عەرەبی :

خۆ ئامادەکردنی بۆ پاراستنی نەو تبەرەکان

سەرچاوەیەکی دبلوماسی لە ئەنجومەنی هاوکاری کەنداوی عەرەبی ڕای گەیاند کە بڕیار درا وەهێزێکی پتەوی ئاسمانی بۆ پاراستنی هاتووچۆی نەوتبەرەکان لە دەرەوەی ناوچەی عەملیاتی عەسکەری زامن بکرێ .

سەرچاوەکە وتی سەرەك ئەرکانەکانی ئەنجوومەنی هاوکاری دوای کۆبوونەوەی هەفتەی ڕابووردو دەربارەی ئەم مەسەلەیە بڕیاریان داوە بۆ پاراستنی ئەو نەوتبەرانە لە هەر پەلاماری ئێران نیازی هەبێ بیکات .

بالوێزێکی پێشووی ئەمەریکا
عیراق لەگەمارۆدانی نەوتی ئێراندا سەرکەوتووە

جێمس ئایکنز بالوێزی پێشوی ئەمەریکا لە سعودیە وتویەتی ئێران سوورە لەسەر بەردەوامی شەڕو پێویستە ئەو ناچار بکرێ بەوەی نەتوانێت نەوتەکەی بفرۆشیو قەدەخەش بکرێ چەکی بدرێتێ .

ئایکنز لە گفتوگویەکدا لەگەڵ گۆڤاری «کل العرب» کە دوێنێ دەرچووە وتویەتی عیراق بە شێوەیەکی بەکار لەوەدا سەرکەوت ناردنە دەرەوەی نەوتی ئێرانی کەم کردەوەو بەڵام ئەمە دەتوانرێ بەکارتر بکرێ بە ڕێکەوتنی وڵاتە پیشەسازیەکان لەسەر نەکڕینی نەوت لە ئێران سەرەڕای داواکردن لە «ئیسرائیل»و هەندێ لایەنی تر کە چەك نەنێرن بۆ ئێران.

بالویزە ئەمەریکایەکە دووپاتی کردەو کە یارمەتی «ئیسرائیل» بۆ ئێران سەلماوەو لەم بارەیەوە پەنجەی بۆ قسەکانی ئەم دواییەی ئەسحەق شامێری سەرەك وەزیرانی «ئیسرائیل» ڕاکێشا کە دانی بەوەدا ناوە.

هەروەها وتی «ئیسرائیل» مەبەسیەتی زیان بەعیراق بگاتو نیازی لەمەش هیلاك کردنی توانای عیراقە بەشەری درێژ خایان .

گرتنی سەرەکی پێشوی ئەرجەنتین

سەرچاوەیەکی دادگایی لەبوینس ئایرس ڕای گەیاند کە سەرەکی پێشووی ئەرجەنتین ڕۆبیرتۆ فیولا گیراوەو بەوە گوناهبار کراوە بۆتە هوی لەناوبردنی تەکنیکارێکی حکومی لە سالی ۱۹۷۸دا .

ئەم کابرایە سالی ۱۹۸۱ بوبە سەرەکی ئەرجەنتینو سێیەم سەرەکی عەسکەری بوو لە زەمانی ئەودا فەرمان دەرچووە بۆ سوپا بە لەناوبردن یان گرتنی ئاژاوە چیەکان .

دەسپێکردنەوەی شەڕو کوشتار لە شاری بیروت

لە شاری بەیروتو لە زۆربەی ناوچەکانیا شەڕو کوشتار دەستی پێ کردۆتەوەوهەتا دوێنی بەیانیش بەردەوام بووە .

سەرچاوەیەکی بەرپرسیاری ئاسایشی لوبنانی ڕای گەیاند کە گەڕەکەکانی هەردوو کەرتی بەیروت بەر تۆپ باران کەوتوون .

شەری دوێنێ شەو بۆتە هۆی کوشتنی چوار کەسو برینداربوونی ۱٦ کەسی تر.

لەڕووی سیاسییەوە زنجیرەیەك کۆبوونەوە کراوەو تیایاندا باس لەچۆنیەتی ڕاپەڕاندنی نەخشەی ئاسایش لەبەیروت کراوەو هەوڵدان بۆ ڕاماڵ کردنی ئەو دیاردانەی دەبنە هوی بەیەکدا هەڵپژانو شەڕ کردن .

سەرەکی لوبنانی امین الجمیل لەگەڵ مروان حمادەو خالد جەنبلاط یاریدەدەری ولید جەنبلاط کۆبۆتەوەو لەدوای کۆبوونەوەکە ڕاگەیەنرا کە لەمەسەلەی چەسپاندنی نەخشەی ئاسایش لە بەیروت دواون .

لەلایەکی ترەوە سەرکردایەتی هێزەکانی لوبنان کۆبوونەوەیەکی بەستوە بۆ باسکردنی ئەو بڕیارانەی ئەنجومەنی وەزیران داویەتیو بەڵام نەتیوانیوە هەلوێستێکی دیاری کراویان بەرامبەر بنوێنێ .

لە خوارووی لوبنانیش هێزە داگیرکارەکانی زایونی دوژمن ڕێگای بەندەری صیداو صوری بەستوە بەبێ ئەوەی هیچ شتێ دەربارەی هوی ئەم بڕیارەی دوژمن ڕابگەیەنرێ .

بەڵام سەرچاوەیەکی ئاگادار ڕای گەیاند کە ئەفسەرێکی گەورەی دوژمن دوێنێ گەیشتۆتە بەندەری صیدا .

سەرچاوەیەکی بزوتنەوەی بەرگری نیشتمانی لوبنان ڕای گەیاند کە لەوەبەر ئوتومبێلیکی عەسکەری دوژمن لەڕێگای صورو صیدا تەقیوەتەوە . ڕووداوەکە لەنزیك ئاوایی غسانیەوە بووە .

شۆڕشگێرانی کورد لە کوردستانی ئێران ٤۹٥ پاسداری خومەینی لەناو دەبەن

٤۹٥ پاسداری خومەینی لە ۲۰ی ئاداری ڕابوردووەوە هەتا دەی ئەم مانگە بەدەستی شۆڕشگێڕانی کورد لە هەرێمی کوردستانی ئێران لە ناوچوون .

ئەم هەواڵە بەیاننامەیەکی ڕێکخراوی موجاهیدی خەلق ڕای گەیاندوەو دەڵێ : هەر لە هەفتەی ڕابووردوا زیاتر لە پەنجا پاسداری خومەینی لە حەوت شەری بەرامبەردا لە نێوان پاسدارانو شۆڕشگێڕانی کورد لە ناوچوونو ئەم شەڕانە لە سەردەشتو مەهابادبوون .

بەیاننامەکە ئەڵێ : بێجگە لەوەش نزیکەی سەد ئوتومبێلی پاسدارەکانی ڕژێم سوتێنراون لە وماوەیەدا پاسدارەکانی خومەینی ٥٤ جار هێرشیان بردوە سەر بنکەکانی شۆڕشگێڕانی کوردو بەتایبەتی لە ڕێگای پیران شەهرو سەر دەشتەوە .

دەستەیەك پیاو کوژی ئێرانی
بۆ لەناوبردنی
بەرهەڵستکارانی ڕژێم لە
ئەوروپا

سەرچاوەکانی بەرهەڵستکارانی ڕژێمی خومەینی لە لەندنەوە ڕایان گەیاند کە کاروباری خۆپاراستنی ورد کراوە لەلایەن ئەو ئێرانیانەوە بەرهەڵستی ڕژێم دەکەنو لەپایتەختەکانی ئەوروپان چونکە مەعلومات گەیشتوە کە خومەینی جادووگەر دەستەیەك چەتەو پیاوکوژی ناردوە بۆ چەند وڵاتێکی ئەورووپا بەمەبەستی دەست وەشاندنو لەناوبردنی ئەو بەرهەڵستکارانە .

هەروەها وتویەتی پۆلیسی بەریتانیا هەندێ کەسی ناسراوی ئێرانی وریا کردۆتەوە کە پاسەوانی خۆیان بکەنو شوێنەکانیان بگۆڕن .

ڕەش بگیری لە شارەکانی ئێران .

ڕێکخراوی موجاهیدی خەلق ڕای گەیاند کە داردەستەکانی خومەینی لەم دواییەدا کەوتوونەتە ڕەش بگیری لە ڕیزی بەرهەڵستکارە ئێرانیەکاندا بەتایبەتی لە شارەکانی [خۆیو تەورێزو بو شەهرو ڕەشتو لە هجانو کرمان]... دوای ئەوەی بڵاوکردنەوەوە بەیاننامەی دژ بە ڕژێمی خومەینی جادووگەر لەو شارانە پەرەی سەندوە .

بەکورتی

عمان :

بڕیار وایە دەورەی ۳۷ هەمی ئەنجوومەنی ئابووری عەرەبی لە ۲۹ی مانگی ئابی داهاتوو لە پاتەختی ئەردەن ببەسترێ .

زیمبابوێ :

وەزیری عدلی ئەم وڵاتە جۆشۆنکۆمۆی بەرهەڵستکاری گوناهبار کردوە کە نەخشەی بۆ کوشتنی چەند کاربەدەستێکی گەورەی ئەو حکومەتە داناوە کە مۆگابی سەرەکایەتی دەکا.

ئەنقەرە :

لێری کونگرەی دەوڵەتان بۆ شارەزایانی وزەی تیشکی ڕۆژ دەستی پێ کرد کە نوێنەرانی ١٥ دەوڵەت بەشداریان تیا کردوەو لە مەسەلەی سوود وەرگرتن لە وزەی تیشکی ڕۆژ لە ڕووی زانستییەوە دەدوێن.

Institut Kurde de Paris

وتەكەی سەرەكی فەرماندە لەكاتی بەربانگ كردنەوەیەكدا لەگەڵ بەڕێزان پیاوانی ئاینی پارێزگاكانی وڵاتدا لە ١٩٨٤/٦/٢٥

دوژمن لە بەزین زیاتر چی دەست ناكەوێ

برایانم زانایانو پیاوە ئایینی‌یە بەڕێزەكان ..
سڵاوی خواتان لێ بێ ..

بۆنەیەكی پاكو پیرۆزە كە لەم ڕۆژەدا بە یەك بكەین بۆ ئەوەی هەموومان بە یارمەتی خوا شاهیدی ڕێبازی ئەم گەلە مەزنە بین لە خۆگرتنو ئازایی‌یە نایابەكەیا بۆ پاراستنی هەقو ئاشتی .

پێویستمان بەوە نەماوە خۆمان ماندوو بكەین بۆ ئەوەی هەموو ڕووداوەكانی ڕێبازو بەتایبەتی ڕێبازی شەڕ بهێنینەوە یاد .. دەڵێم ڕێبازی شەڕو ئاشتی لە ١٩٨٠/٩/٤ وە تا ئەمڕۆ چونكە هەمووتان بە ڕادەیەكی باش ئاگادارن لێی بەڵكو ئەوانەیش كە دوورترن بە ڕادەیەكی باش ئاگادارن لێی بەڵام ئەوە دەڵێینو زیاتر دووپاتی دەكەینەوە كەوا ئێمە بەو پێیەی كە نوێنەری گەلینو لەو شوێنەوە كە ئاگادارن لێی سوورین لەسەر ئاشتی وەك هەموو مرۆڤێكی دڵسۆز بۆ ئاشتیو گەلەكەیو بیرو باوەڕی بەرزی هەموو مرۆڤایەتی .. بەڵكو ئێوە بە تەواوی ئەوە دەزانن كە ئێمە كاتێ باسی ئاشتیمان دەكرد دوژمنەكانتانو دوژمنانی مرۆڤایەتی لایان وا بوو عیراق بێ هێزە لەبەر ئەوە باسی ئاشتی دەكاو ئەم هەڵوێستو تێگەیشتنەیشیان لە كاروبار بەڵگەیەكی تر بوو لەسەر ئەوەی كە لە ئاینی ئیسلام ناگەن وەك ئەوەی كە تێگەیشتن پێویست بێ .

لەم چاوپێكەوتنەدا ئەوەتان بۆ دووپات دەكەینەوە . كە ئەو بیروباوەڕەی دەیزانن لە بارەی ئەم ڕێبازەوە قووڵتر دەبێتەوەو بە یارمەتی خواو بە هیممەتی بە غیرەتەكان زیاترو زیاتر قووڵ دەبێتەوە ڕۆژ لە دوای ڕۆژو مانگ لە دوای مانگو ساڵ لە دوای ساڵو دەرسەكانی پەیامی ئیسلام لە پێشەوەی دەرسەكانمان دەبێ لە شەڕو ئاشتیو لە بنیاتنانو تێ ڕوانینماندا بۆ ئادەمیزاد لە بارەی جێگاو لە بارەی بەرپرسیاری یانی لە بارەی ئەركو بارەوەو بە یارمەتی خوا دوژمنانتان شكان زیاتر هیچیان دەسگیر نابێ چونكە پیاو خراپنو دژی هەق وەستاونو ڕێگای گومڕاییبیان گرتووەو هیوامان وایە بە یارمەتی خوا هەمیشە لە باشترین بارا بتانبینین وەك وتمان لە تەندروستیو تواناو كارامەییدا بۆ جێ‌بەجێ‌كردنی ئەركی ئادەمیزادانەو نیشتمانپەروەرانە سڵاوی خواتان لێ بێو هەمیشە لە خۆشیدا بتانبینین .

لێكۆڵینەوەی نەخشەی كاری قوتابیانو لاوانی هەولێر

نووسینگای قوتابیانو لاوان لە سەركردایەتی‌ی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە هەولێر بە هاوكاری لەگەڵ یەكێتی‌ی نیشتمانی‌ی قوتابیانو لاوانی عیراق لقی هەولێر كۆڕێكیان سازكرد .

ئەم كۆڕە بۆ لێكۆڵینەوەی ئەو بەرنامەی كارە تەرخان كرابوو كە نووسینگاكە لەبەر ڕۆشنایی ئاموژگاری‌ی ناوەندیدا ئامادەی كردبوو لە بارەی نەخشەی تازەی كارەوە .

هاوڕێ ئەمینداری نهێنی نووسینگای قوتابیانو لاوان لە سەركردایەتی‌ی لقدا ئەو سەربابەتانەی دەسنیشان كرد كە بەرنامەكە باسی لێ‌كردوونو لە قسەكەی سەرەكی فەرماندە صدام حسینەوە وەرگیراون لە كاتی چاوپێكەوتنی جەنابی بە سەرەكو ئەندامانی لیژنەی ڕاپەڕاندنی یەكێتی لەم دواییەدا لە بارەی ئەو شێوە زانستیانەی كە بە هۆیانەوە دەتوانرێ پرۆسێسی پەروەردەكردن قووڵ بكرێتەوەو بوارەكانی چالاكی بەڕێوەبەرایەتی‌و ڕێكخراوەكانی قوتابیانو ڕەفتاركردن بە پێوەندی دیموكراتی‌و دەست پێشخەری‌یە خۆیی‌و كۆمەڵی‌یەكانی ئەم بوارەی تیا بەرفراوان بكرێن .

بەرنامەكە كۆمەڵێ بنەمای تیا بوو بۆ هێنانە دی ئەو سەربابەتانەی كە لە بەرنامەكەدا باس كراون كە گرنگەكانیان برێتین لە دەرخستنی ڕەسەنایەتی‌ی نیشتمانپەروەری‌و تێگەیشتن لە ڕێبازی حزب لە بواری پەروەردەداو گرنگی دان بە ئەنجومەنەكانی باوكانو مامۆستایانو دووپات كردنەوەی دەوری سەركردەكانی پایۆنیرو نەو جەوانەكانو پرۆگرام دانان بۆ شێوەكانی هاوكاری لە نێوان قوتابخانەوماڵدا .

بەڕێز یحیی جاف پارێزەری هەولێرو هاوڕێ ئیدریس قصاب باشی ئەمینداری نهێنی سەركردایەتی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست لە هەولێر ئامادەی ئەم كۆڕە بوون .

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئۆردوگایەك بۆ ڕۆڵەی شەهیدان لە سلێمانی دەكاتەوە

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەركردایەتی قوتری ئەمینداری نهێنی‌نووسینگای ناوچەی ژووروو ئۆردوگایەكی بۆ ڕۆڵەی‌شەهیدان كردەوە لە سلێمانیدا .

هاوڕێ ئەندامی سەركردایەتی قوتری وتارێكی خوێندەوە تیایا سڵاوی لە ڕۆڵەی شەهیدە پاكەكان كردو بەهای‌دا بە قوربانی باوكەكانیان لە پێناوی پاراستنی عیراقی سەربەرزداو لە تۆماری سەرداندا ئەم قسانەی خوارەوەی نووسی :

سەرم لە ئۆردوگای پایۆنیرە ڕۆڵەكانی ئەو شەهیدانەدا كە لە هەموومان سەربەرزترنو زۆر دڵشادبووم بەو ڕێكو پێكی‌یەی كە لە ئۆردوگاكەدا دیمو بەم بۆنەیەوە سوپاسو ستایشی خۆم تۆمار دەكەم بۆ هەموو ئەوانەی ڕێكو پێكی‌یەكەبان كردووەو لە خوا داوا دەكەم كە هەموومان سەركەوتووكات لە خزمەتكردنی نیشتمانی خۆشەویستو گەلی مەزنی عیراقدا بە عەرەبو كوردیەوە ، ئەم گەلەی كە جوانترین داستانی تۆماركردووە لە بەرگری‌كردندا لە عیراقی ئازیزو خاكە پاكەكەی بە سەركردایەتی شۆڕە سوارو پاڵەوانی نەتەوە سەرەكی فەرماندە صدام حسین .

شایانی باسە هاوڕێ علي حسون ئەمینداری نهێنی شوعبەی حزب لە سلێمانی‌و هاوڕێیان ئەندامانی شوعبەو بەڕێزان جێنشینی پارێزەری سلێمانی‌و ئەمینداری نهێنی نووسینگای قوتابیانو لاوان ئامادەی كردنەوەی ئۆردوگاكە بوون.

ئۆردووگاكەیش لە هاوینەهەواری سەرچناردایە و پێنج كیلۆمەتر دوورە لە شاری سلێمانی‌یەوەو لقی یەكێتی نیشتمانی قوتابیانو لاوان لە سلێمانی ڕێكی خستووە .

ئافرەتانی عیراق خۆیان بۆ هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانی ئامادە دەكەن

سەرچاوەیەك لە یەكێتی‌ی ئافرەتانی عیراقدا وتی یەكێتی بەرنامەیەكی فراوانی بە بۆنەی هەڵبژاردنی ئەنجوومەنی نیشتمانی‌یەوە ئامادە كردوە كە بڕیارە ڕۆژی ٢٠ی ئەیلوولی داهاتوو بكرێ .

ئەم سەرچاوەیە وتی بەرنامەكە جۆرەها جمو جووڵو چالاكی تیایە بۆ ئامادەكردنو هاندانی ئافرەتانی عیراق بۆ بەشداری‌كردن لەم هەڵبژاردنەدا .

هەروەها وتی ئەوەیش دووپات كراوەتەوە كە پێویستە ئافرەتان بەوە هۆشیار بكرێنەوە كە دەبێ دەوریان كاریگەر بێ لەم تاقیكردنەوە دیموكراتیەداو پێویستە بڕیاریان ئازاد بێو ئارەزووی ئازادی خۆیان دەربڕێ لە هەڵبژاردنی ئەوەدا كە نوێنەریان دەبێ لە ئەنجومەندا .

سەرچاوەكە زۆر بە توندی ئەوەی دووپات كردەوە كە پێویستە سەیری هەڵوێستی باشەی هەڵپاڵێوراوەكان بكرێ بەرامبەر بە مەسەلەی ئافرەتان واتا پێویستە ئافرەت ئاگای لەوە بێ كە دەبێ ئەو هەڵپاڵێوراوە هەڵبژێرێ كە باوەڕی بە مەسەلەی ئافرەتان هەیەو نموونەیەكی نیشتمانی‌و نەتەوە پەرست دەربخاو هەڵوێستەكانی سەرەكی فەرماندە صدام حسین دەربڕێ بەرامبەر بە ئافرەتو پێویستی‌ی ئازادبوونی .

بڕوانە ل ٧

كرێكارانی دهۆك بەرهەم زیاد دەكەن

لقی یەكێتی گشتی نەقابەی كرێكاران لە پارێزگای دهۆكدا بڕیاری لەسەر نەخشەیەك دا بۆ جوولانەوەی ڕێكخراوەكانی كرێكاران لە بارەی هێرشی نیشتمانی‌ی سەرانسەرەوە بۆ بەرزكردنەوە توانای بەرهەمهێنان لای ئادەمیزادی عیراقی .

بە پێی ئەم نەخشەیە زنجیرەیەك كۆڕ سازدە كرێ لە جێگائیشو بەرهەمەكاناو كادیرەكانی كرێكاران بڵاو دەبنەوە بەسەر مەڵبەندی قەزاو ناحیەكانی پارێزگادا بۆ ئەم مەبەستە .

پێك هاتن دڤێت چەوابیت ؟

● مختار فائق ●

ئەوەی ئەو پێكهاتن هاتیە كرن بۆ ڕاوەستاندنا تۆپباران كرنا گوندو باژێران ژ ڕۆژا ١٢ هەیڤا خزیرانێ .. عیراقی‌یان بملللەتو قومانداری‌ڤە باش دزانین كو ڕژێما خومەینی ڤێ پێكهاتنێ بجهـ نائینیت .. ئو هەر وێ شەڤا ئەڤ پێكهاتنە دەسپێ كری .. حاكمێت تەهرانێ كەربو كینەتو دلرەشی‌یا خۆ دیاركرن دەما جارەكادی باژێرێت مە تۆپباران كرین .. هەروەكو دڤیان بۆ هەمی جیهانێ كەربو كینەتو دلرەشی‌یا خۆ ئاشكرابكەن بەرانبەر عیراقێو مللەتێ عیراقێ .

بەیاننامە قوماندریا گشتی‌یا هێزێت مە بێت چەكدار لروژا ١٦ای ڤێ هەیڤێ ئەڤ چەندە دیاركرو ڕژێما ئیرانی ئاگادارو تەنبی كر كو ئەگەر هاتو ئیرانێ جارەكا دی ئەڤ پێكهاتنە شكاندەڤە هنكی ئەو دێ بەرپسیاربیتو ئەم دێ مەجبوور بین كو بەرسڤا ڤێ چەندێ بدەین .

تۆپباران كرنا باژێرێ بەصراو هندە باژێرێن دی یێن لسەر توخیبی بنەجیهـ دكەت كو هندە دامو دەستەكێن خومەینی وەسا هزردكن كو هێشتا دەلیڤەیەك یێ مای لبەرانبەر وان كو هێرشەكا دی بكەنە سەر عیراقێو داكو دربەكێ پێ داننە عیراقێ .

لێ یا ڕاست ئەوە دەمێ هندەك ژ حاكمێت قومو تەهرانی ڤێ پێكهاتنێ بجهـ نائینن بۆ ڕاوەستاندنا تۆپباران كرنا باژێران ئو هندەكێن دی دڤێن ڕاوەستینن .. ئەڤە هندێ خویاو ئاشكەرا دكت كو هەڤركیەكا بەردەوام یاهەی لناڤبەرا حاكمێت تەهرانێ .. ئوهەر لایەك ژڤان لایان دڤێت لایێ دی بەرپسیاركەت ژبناسێت وان شكەستنو سەرشۆری‌یا لبەرەیێن شەڕی دگەل عیراقێ . ئەگەر خامەنەی‌و دەستەكا وی ژ قوماندارێت لەشكری وەسا دبینن كو هەر دربەك بۆ باژێرێن عیراقی ئەنجامێ وێ ئەوە كو هندە دربێت دی یێت دژوان دێ هێنە ئیرانێو دامو دەزگەهێن وێ ..

لێ دەستەكا دی یا ڕەفسەنجانی‌و دویڤەلانكێن وی وەلێ تێدگەهن كو ئەڤ چەندە ئانكو ڕاوەستاندنا تۆپ باران‌كرنا باژێران ناهێلیت هێزێن خومەینی خۆ لناڤ باژێران بپارێزن .. چنكو یادیارەو ئاشكەرایە كو نهۆ گەلەك هێزێن ئیرانی یێ خوە خرڤەدكەن لباژێرێن عبادانو محمرە داكو خوە ئامادە بكەن بۆ هێرشەكا دی یا نوی دژی عیراقێ . هەر وەسا ڕەفسەنجانی دڤێت هێزەكا بحوكم بیت لئیرانێ .. ژبەر هندێ ئەوی بریارێت خۆ دانە پاسدارێن خومەینی داكو باژێرێ بەصراو سەید صادق تۆپباران بكەن . ئو ئەگەر ئەڤە تشتەكی خویا بكەت وێ چەندێ خویا دكەت كو پاسدارێن خومەینی یێ هەولددەن كو لەشكرێ ئیرانی ببیتە وەكی ئامیرەكێ ددەستێ واندا وهەمی حوكم ددەستێ پاسداران دا بیتو ئەو دەسەلاتیا خۆ بچەسپینن لسەر لەشكری . چنكی ئەو باش دزانن كو لەشكرێ ئیرانی یێ بێزار بۆی ودڤێت بچ ڕەنگێ هەبیت شەڕ ڕابوەستیت لێ ئەڤ چەندە نە بدلێ خومەینی‌و پاسدارێن وی‌یە .. چنكی ئەگەر هاتو شەڕ ڕاوەستا ئەو باش دزانن كو مللەتێن ئیرانی دێ ڕابن دژی ڕژێمێو دێ داخازا مافێن خوە یێن ڕەوا كەن داكو خوە ڕزگار بكەن ژ زولمو زۆرداریا ڤێ ڕژێما ئیرانی ..

بهەر ڕەنگەكی بیت .. ئەگەر دامو دەزگەهێن خومەینی بڤێن ئانژی نهۆ خۆ ئامادە دكەن بۆ هێرشەكا نوی دژی ئەردێن عیراقێو هێزێن مەیێن چەكدار ئەڤە وەكی جهانەكێ‌یە ڕەفسەنجانی پێ‌دڤێت وان دەستەكێن دژی وی ڕادوەستن گونەهبار بكەت ب ترسێو خیانەتێ وداكو بشێت وان كەسان دویر بێخیت ژ حوكمی ئانژی ژحوكمی دەركەت ..

لێ عیراق ب قوماندارىو مللەتڤە .. بكوردو عەرەبڤە بهێزێن خۆ یێن چەكدارێن پاڵەوانڤە وەكی كەلایەكێ‌نە لبەرانبەر هەر هێرشەكا ئیران پێ ڕابیت دژی عیراقێ .. مە عیراقی‌یا باش دزانی كو ڕژێما ئیرانی ڤێ پێكهاتنێ بجهـ نائینیتو دێ شكێنیت .. چنكی ئەوی هەر ژ بنیاتدا باوەری پێ نەدئینا هەكە ئەو شارەزای هێزو شیانا مە نەبانو نەزانیبان كو بەرسڤامە دێ گەلەكا دژوار تر بیتو تیژ تر بیت .. ئو ئەڤە هندێ خویادكەت كو ڕژێما ئیرانی نەژبەر ئەگەرەكا مرۆڤایەتی‌و ئەخلاقی ڕازی بوو لسەر ڤێ پێكهاتنێ لسەر دەستێ ئەمیندارێ گشتی یێ نەتەوەیێن ئێكگرتی .. ئو نەژدلسۆزی‌یا وان لسەر پارازتنا ڕوحا وەلاتی‌یا ژ هەردوو لایان .. لێ ژبەر لاوازی‌یا وان ژبەرەنگاركرنا دربێت مەزنێت بەرسڤا عیراقێ ، ئەڤە ژلایەكی‌ڤە ئو ژلایەكێ دیڤە دژمنێ ئیرانی وەسا دزانی‌و وەسا تێدگەهشت كو

بڕوانە ل ٧

بەڕێوەبەری گشتی‌ی ڕێكخراوی پەرەپێدانی پیشەسازی عەرەب

● ڕێكخراوەی عەرەبیی پەرەپێدانی پیشەسازی دەورێكی زۆر گرنگ دەگێڕێ لە قۆناغی تازەی ڕاپەڕینیا بۆ چەسپاندنی بناغەی كاری هاوبەشی لە كەرتی پیشەسازیداو لە پەرەپێدانی پیشەسازی‌یە عەرەبی‌یەكاناو تازەكردنەوەیانو دامەزراندنی بناغەی بەهێزو پتەوی وا كەرتی پیشەسازی لە وڵاتەكانی نیشتمانی پشتی پێ ببەستێو لە دەسەڵاتی بێگانە ڕزگاری كا .

لەم چاوپێكەوتنەدا بەڕێز حاتم عبدالرشید بەڕێوەبەری گشتی‌ی ڕێكخراوە ئەركو دەوری ڕێكخراوەكەمان بۆ ڕوون‌دەكاتەوە لە كەرتی پەرەپێدانا .

ئەركەكانی دەزگاكەی بۆ هاوكاری ڕوون دەكاتەوە

ڕێكخراوە دەورێكی گرنگی هەیە

● دەوری ڕێكخراوەی عەرەبیی پەرەپێدانی پیشەسازی چی‌یە ؟

– ئەم ڕێكخراوەیە وەك ڕێكخراوو دەستەو یەكێتی‌بە عەرەبی‌یە تایبەتەكان هەر بۆ خۆیان پەیدانەبوون بەڵكو پەیدابوون بۆ ئەوەی ببنە هۆیەك بۆ هێنانەدی ئامانجێكی هاوبەش لە كاری عەرەبیی هاوبەشدا چ لە بواری سیاسەت یا ئابووری یا كۆمەڵایەتیدا . كەوا بوو دەوری ڕێكخراوە كە لەم چوارچێوەدایە ... بەڵام ئیشەكەی بەتایبەتی لە چالاكیی پیشەسازیدایە كە گومانی تیا نیە گرنگترین چالاكی ئابووری‌یە .. چونكە پەرەپێدانی پیشەسازی چ لە وڵاتدا یا لە ڕادەی نەتەوەدا بە بنكەی سەرەكی‌ی پەرەپێدانی تێكڕا دادەنرێو. ڕەگەزی پاڵ پێوەنەرو بزوێنی هەموو لقەكانی پەرەپێدانە بۆ وێنە ڕاپەڕینی كشتوكاڵو ڕاپەڕینی كۆمەڵایەتی‌و ئاوەدانی‌و بەكارهێنانی كەرەستەی خاو بە باشترین شێوە ئیتر چ سەرچاوەكەی لە كشتوكاڵەوە بێ یا لە كانەكانەوە .. بەستراوە بە

بڕوانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

بەرهەمی ئافرەت

نامەی یار

کەوکەب هەورامی

شەوێ لە خەوا بــــەزار
دووربوو یـــاری وەفـــادار
نامــەم تەواوکرد بـــە دڵ
چاوەڕێ نامەبـــەر بـــووم
خوا خوام بوو زووبێ‌ی‌بگات
گێرۆڵکەیـــك هەڵـی کـرد
نامەی لــە دەسی فڕانـدم
ووتــم گێژۆڵکە تـــوو خـوا
مـــەی دره مـــەی فڕێنـــە
ئــەم نامەیـــەم مەبەســــە
بەڵام هیـــچ چـارم نەبـــوو
فڕاندی

نامەم ئەنووســی بــۆ یــار
ئەم ویــست بیکەم ئاگــادار
سەرم داپۆشـــی بــە گوڵ
دڵ خوش تریــن کەم بووم
بەڵکـو لــە مـرازم بگــات
نامەکــەی لــە دەستم برد
پــڕ بــە دەم زریکا نـــدم
نامەکـــەم بکەڕێنـــە دوا
ڕیشـەی دڵ دەرمەهێنـــــە
بۆ خۆشەویس تریـن کەسـە
تــازە نامــەم لە دەس چوو
دڕاندی

خستیە نـــاو گۆمو زەڵکاو
ووتم بـــۆ وات کرد ئەی با
ئیتـــر لـــە داخـــو خەمـــا
کە ڕاپەڕیـــم لـــەم خـــەوە

کەوتــە نـــاو قوڕوو چڵکاو
ئیتـــر ئۆمیـــدم نەمـــــا
یەکسەر خۆم خست بەمما
دیـــم هێشتا نیوەی شەوە

خاتو امل محمد اسماعیل سەرۆکی یەکێتی ئافرەتانی هەولێر:

بەشدارکردنی ئافرەتانمان لە هەڵبژاردنی ئەنجومەنی نیشتمانیدا ئەرکێکی نیشتمانی پیرۆزە

لەگەڵ نزیــك بوونەوەی‌ڕۆژی هەڵبژاردنی ئەندامانی ئەنجومەنی نیشتمانیداچالاکی ڕێکخراوە جەماوەری پیشەییەکان زیاتر پـــەرەدەستێنێو خـــۆی گەرمتـر دەنوێنێ بـــــۆهۆشیارکردنەوەی خەڵـــك تا دەوری پێویستی خۆیــان‌لەم تاقی‌کردنەوە دیموکراتیە گەورەیەدا ببینن .

هەر لەم بارەیەوە ،یەکێتی‌ئافرەتانی عیراق ـ لقـــی هەولێر کەوتۆتە خۆ بـــۆئاگادارکردنەوەی ئافرەتانـی ئەم پارێزگایە .. خاتو امــل‌محمد اسماعیل سەرەکی لقی یەکێتی ئافرەتانی هەولێـــردەربارەی بەرنامەی یەکێتـی ناوبراو قسـەی بۆ «هاوکاری»کردو ووتی :

ـ ئاشکرایە کـــــەسەرکردایەتی حـــزبو شۆڕش بایەخێکی ســـەرەکی‌بە پێشکەوتنی ئافرەت داوەو ،هەنگاوی مەزنی نـــاوەلەسەرە ڕێگـــــای فراوان‌کردنەوەی مـــاوەی‌بەشداربوونی ئافرەت لـــە دروست‌کردنی عیراقی نوێ‌و سـەرکەوتوومان لە دەسکەوتە گرنگانەی کە ئافـــــرەت‌شانازی پێوە دەکــــا ، مەسەلەی بەشدار بوونە لـــەهەڵبژاردنی ئەندامانـــی ئەنجومەنی نیشتمانیدا ئـــەم‌بەشداری‌یە هەردوو لایەنـی مەســـەلەکە دەگرێتەوە ، لایەنی خۆ هەڵبـــژاردن‌و لایەنی هەڵبژاردنی نوێنەرانی گەل .

هەروەها بەڕێز امل محمد اسماعیل وتی :

ـ کـــە ئافرەت نیـــوەی کۆمەڵ بێ ، دیارە کارێکـــی گەورە دەکاتە سەر ئەنجامی هەڵبژاردنەکە بۆیەن داوا لە کۆمەڵانی ئافرەتانمان دەکەین لە دەنگدا دوانەکــــــەون‌و خۆیان لە جێ‌بەجێ‌کردنی ئەم مافەی دەستیان کەوتـــووە فەرامۆش نەکــــــەن‌و هۆشیارانە بچنە بـــەردەم سنووقی دەنگدان‌و دەنگ بۆ ئەو کەسە بدەن کـــە خۆیان بڕوایان پێ‌ی هەیەو بـــە نوێنەری خۆیانی دەزانن .

● باشـــە شـــێوەی‌جوڵانەوەی ئێوە چۆنە بـــۆ سەرخستنی مەســـەلەی‌بەشداری‌کردنی ئافرەتان لـــە دەنگدانا ؟

ـ یەکێتیمان بەرنامەیەکی‌چالاکی بۆ ئەم مەبەستە داناوەو گرنگترین خاڵەکانی‌ئەمانەن ڕێکخستنی دیداری تەلەفزیونی بۆ باس‌کردنـــی گرنگی ئەم تاقی‌کردنـــەوە دیموکراتیە کە لە ســـایەی‌سەرکردایەتی ڕابـــەری خۆشەویستی گەلی عیراقمان هەڤاڵ صدام حسین هاتۆتە دی هەروەها بڵاوکردنـــەوەی‌دەنگوباس‌و ڕیبورتـــاژی پێویست دەربـــارەی‌تایبەتی لە ناو شارەکانداو، هەڵواسینی دروشـــمی‌تایبەتی لـــە ناو شارەکانداو بڵاوکردنەوەی بەیاننامـــەی‌یەکێتی ئافرەتان بـــە شێوەیەکی زۆر فراوانـــی‌هەروەها لـــــە ڕۆژی هەڵبژاردندا یەکێتیمان پاسی‌گواستنەوە ئامادە دەکا بـــۆ گواستنەوەی‌خوشکانمان بـــۆ جێگاکانی دەنگدان‌و لــــە کۆتاییدا هیوادارم هیــــچ‌خوشکێك لـــە دەنگدان دوا نەکەوێ چونکە ئەمە ئەرکێکی‌نیشتمانی زۆر پیـرۆزەو ، کارێکە شـەخســـــیەتی‌پێشکەوتوو نوێی ئافرەتـــی عیراقیمان پیشان دەدا .

عبدالوهاب تاڵەبانی

شیر ڤەکرن

ـ گەلەك پرســــیاردێنەکرن ژ لایێ دایکا ڤە و دبێژن کا کەنگی بچویکێ خـــۆشیرڤەکەین یان ل چ دەمـی شیرڤەکەین چاکترە یـــان چ‌ڕەنگێت خواردنا بدەینێ ل دەمێ شیرڤەکرنێ یان دێ چ‌کەین دا بچویك تەنا ببیت و ب ڕەنگەکێ چاك مەزن ببیت‌و دویر ببیت ژ نەخوشی‌یا .

دایکا خوشتڤی :ـ یــــا باشتر ئەوە تۆ بچویکێ خــۆ شیرڤەکەی ل ژی‌یێ شەش هەیڤی‌یێ و پتر یانکـو ، ل نیڤا دووێ یا ساڵا ئێکێ ، دا بچویك بشێت و فێر ببیت خواردنێ بخوت ژ سێنیکا یان شیری ڤەخوت ژ پەرداغێ .

ب ڕاستی شیرڤەکـرن ل دەمێ هاڤینێ یا خرابە چونکی ل ڤی دەمی نەخوشی گەلەك د مشەنە و گەلەك گەرمایـە و گەرما نەخوشی‌یا زێـدە دکەت ، هەروەسا نابیـــت بچویکێ شیرفەکەی دەمـی نەخوشی‌یەك ل دەڤ هەبیت.

ڕێکا شیرڤەکرنێ :ـ

دەمێ شیرڤەکرنێ بچویــك هزر ب بەرزە بوونا تشتەکێ مەزن دکەت ئەوژی خوشتڤی و ڤیانا دایکێ‌یە و نزیـــك بوونا وی ل دایکێ دەمــێ شیرڤەکرنێ ، ژ بەرهنـدێ بچویك هەرێ نەرازی‌یـە و هەردەم د گریت و هـــەر چ ب دەنێ نەڤێت ، ژبـــەر ڤێ‌چەندێ یا فەرە دایـك ب ڕەنگەکێ دروست بچویکـــێ خۆ شیر ڤەکەت دا ئـــەڤ تەنگافی‌یە ل دەڤ بچویکـی دیار نەبن ، شیر ڤەکرنا ب ئێکجاری «ئێك‌سەر» گەلـەك

ڤیلی صالح موسی

یا گرانە بۆ دایکێ و هـــەر وەسا بۆ بچویکی ژبەر هندێ ئەگەر بچویك پیچ پیچە بێتە شیر ڤەکرن و فێـــری خواردنێ ب کەن و دویــر بێخن ژ شیرێ دایکێ گەلەك ڕێکەکا ســـەرکەڤتی‌یە ، دا بچویك هزر ب نەخوشـــی‌یێ نەکەت و بشێت فێــــری ژیانەکا تازە ببیت و خواردنا خۆ ب گهوریت . ئەگـــەر بچویکی نەڤیا شیری ڤەخوت ژ پەرداغێ یان ژ مەمکـــێ لاستیکی بلا دایك شیرێ خۆ نەدەتێ و ب هێلیت برســی ببیت و هەر شــیرێ دی و خواردنێ نیشا ب دەت و ب دەتێ . یا باشتر ئەوە بـــۆ شیر ڤەکرنێ مەمکێ لاستیکی ب کار بینیت و پڕی شیر ب کەت و ب دەتە بچویکـی ، وەلێ پاقژکرنا مەمکـــێ لاستیکی و شیشـــتنا وی گەلەك یا فەرە و بڕەنگەکـێ باش ، هەروەسا ل گــــەل شیری خواردنا بدەتـــێ خواردنێت دەمێ شـــیر ڤەکرنێ :ـ

ب ڕاستی هەمی ڕەنگێت خواردنێ د باشن بۆ بچویکی دەمێ شیر ڤەکرنێ وەلێ یــا پێتڤی‌یە خواردنێت قەلاندی یان خواردنێت گەلەك ڕوین تێدابیت دویر بێخـــــن ژ بچویکی و هەردەم خواردنێت سڤك و ب سانەهی بـــۆ هەرس کرنێ ب دەنێ دگەل شیرێ دەست‌کرد یـــــان خواردنێت تێکەل د گــــەل شـــیری وەك «شیروبرنج» هەروەسا گوشتێ ســـفك وەك گوشتێ مریشـــکێ و هنـــــدەك شریناهی‌یا وەك هنگڤینی ، هەروەسا هەمـی ڕەنگێت شینکاتی و هەمـی ڕەنگێت فێقی وەك سێف و پرتەقال و ئەوێت دی ، ب ڕەنگەکێ ڕێك و پێـــك و گەلەکێ نەدەنێ و هەروەسا خواردنا ب ڕێکەکـا باش و ڕێك و پێك و پیچ پیچە هەتا بچویك مەزن دبیت و فێـــر ببیت ئەو ب خۆ ب شـێت ژیانا خۆ ب بەتە سەری .

ماوە بدە منداڵ هەستی خۆی دەربڕێ لــە هەڵسوکەوتیا

نووسینی دکتورە دورثـی باروشی پسپورە لە زانیاری دەروونی منداڵدا .

جنێوو دەستوەشاندنی منداڵ لە کاتی توورەبوونیـا هیچ زیانێك بە گـــەورە ناگەیەنێت وەلە هەمـــان کاتیشا سوود بە منداڵەکـە ناگەیەنێت ..

دایك‌و باوك نـــــەم وروژاندنەی منداڵ دەتوانـن بنیشێنەوەو ڕق‌و کینـــەی دڵیان بکەن بە خۆشەویستی‌و دڵگەشی‌و لە لایەکی تـرەوە ڕقەکە بە منداڵـــــــە هەڵەڕێژێت‌و لــــە دڵـی منداڵەکەدا نەمێنێت بـــۆ نموونە :

دایك بە منداڵەکەی بڵێت لە کاتێکا منداڵەکە لە دایکـە کە ئاڵا بوو بۆ کزو چەپۆکـی بە دایکەکەدا دەکێشا :

.. بروانە ل ٧

ڕوناك محمود علی
کردویەتی‌بەکوردی

زیانەکانی سووراوو سپیاو بـــۆ دەموچاو

پەیمانگەی لێکۆڵینەوەکانی پزیشـــــکی دوای لێکۆڵینەوەیەکی دوورو درێژ سەلماندویەتی کە بەکار هێنانی کەرەسـەکانی سۆراوسپیاو وئارایش کردنی دەبێتە هۆی نەش‌و نماکردنی جۆرەهـــا بەکتریاو پاشان ووشـــك بوونی پێستی دەم‌و چاو ..

هەروا دوپاتی کردەوە کە ئـــاوی شلەتێن‌و ســابون باشترین هۆی پارێزگـــاری کردنی پێستی دەم‌و چـاوو جوانیەتی لەبەر ئەوە باشتر وایە کە لەمەو دوا بە پـێ‌ی توانا کەرەسـەی ســـوراو سپیاو بەکار نەهێنین چونکە هەمووی کەرەســـەی کیمیاویە بۆ ئارایش‌کردنـی دەم‌و چاو زۆر کەم بەکـــار بێنین‌و بایەخ بە سروشتی جوانی دەم‌و چاو بدەین ... هەروەها ئەگـــــەر سوراوسپیاومان بەکار هێنا ئەبێ پێش خەوتن لا ببرێت‌و دەم‌و چـــاو لـــــێ ڕزگار بێت .

سکینە منصور حسن

بەچرپە

س.ت

ـ هەوڵی زیندوکردنەوەی ڕابووردو مەدە ، چونکـــە مەسەلەکە لە یادێ کەمترە.. هەوڵدانی ئەمڕۆت بـــۆ گەڕانـــەوەی خۆشەویستیم سودی نی‌یە .

ڕۆژێك پێم ووتـــــی : خۆشم‌دەوێت ... سۆزم لە ڕێگاتا داخست ، بەڵێنـی بەهارێکی هەمیشەییم دایتی، بۆ بەدی هێنانی خەونەکانت،

پێم ووتی لە ســـایەی سێبەرتا ئەژیم ، بـــڕوات بەخاونەکانی خۆشەویستیم کرد وات تێ‌گەیاندبوم کـــە کاروانمان یەکێکە ،خۆشترین ڕۆژمم لە چاوەڕوانی تـۆدا بەسەر برد ، وازت لێ‌هێنام ئاواتەکانم کەلەکە بکـــەم‌و دەیشتزانی هیچی بـــەدی نایەت چونکە چارۆکـــەی پاپۆڕەکەت بەجێ هێـــلاو ڕۆیشتیت .

ئێستاش هەوڵی نـــــەود مەدە بەڵێنی گەڕانەوەتــــم بدەیتێ‌و خۆشەویســـتیم بگەڕێنیتەوە وەك ئەوەی منت لە میراتا بۆ مابێتـــــەوە . چیرۆکەکە لە زووەو تـــەواو بووە ، ئەچەپکە گوڵ زیندوی دەکاتەوەو ئەبیرەوەری‌یـــە کاڵەکانت ، چونکە بەڕەنگـی چاوەکانتم لە بیر مـــاوەو ئەئەو ئەو ووشـــــەی خۆشەویستی‌یە پێم دەوتی .

ـ گرەوم لەگەڵ دەکەی . زۆر بەبڕواوە دەڵێیت کە من هێشتا خۆشم دەوێت ... بەڵام بڕوا بکە ، ئەگەڕیشی خۆشەویستیت لە دڵما مابێ. تۆ دوا کەسێك ئەبی کە پێ‌ی بزانی ، ئەو زامەی کە بۆت بەجێ هێشتم بە بەڵێنی تازە سارێش نابێ ، من هەرگیز بڕوام بە بەڵێنەکانت نەماوە.

ـ پێویستی ئێستات پێم هەرگیز ڕێگای گەڕانـــەوەم نابێ ، من تۆم لە نزیك خۆم نەدی کاتی پێویستیم بێت بوو ، داوای لێ‌بووردنت ئەوە نابەخشێ کە لێت خۆشیم ، دەمویست خۆشەویستیم ئەو بەردە بێ کە لەسـەری ڕاوەستی‌و خەونەکانـــــی لەسەر جێ‌بەجێ بکەیـــت ، نەوەك ئەو ئەشکەوتەی کاتی بێزاری‌و تەنیایت هەڵبێتـــە ناوی .

ـ زۆر تەمادار بـــووم ، بەڵگەم بۆ هەموو نەهاتنێکت دۆزی‌یەوە ، بەڵام پێت درێژ کرد ، وات لێ‌کـــــردم پاشماوەی هەستو ســـۆزم کۆبکەمەوەو دوربکەمەوە لە ڕێگات .

ـ هەوڵ مـــــــەدە خۆشەویستیت لە دڵمـــــدا زیندو بکەیتەوە . هەرگیـز ناهێڵم بزانێ جێگایەکـــت گرتوە لەدڵ‌و سۆزو عاتیفەو خەونمدا ، هەرگیزیش ڕازی نابم بمکەیتە دوا محەتـــەی شەمەنەفەری ســـەرلێ شێواوت ، چونکە لـــــە تاقی‌کردنەوەمدا لەگەڵ تـــۆ فێر بووم کە زۆر پێخوشحاڵ نەبم بە بەخشینم بێ ئەوەی لە بەرامبەریدا بەخشینێکی وەك ئەوەم دەستکەوێ .

منداڵو زەردبوونی ددانەکانی

بێ‌گومان هەموو ئەزانیــن کە ددانی سپی جوانـــەو ئەدرەوشێتەوەو دیمەنێکـی جوان ئەدات بە دەمو چاوی مرۆڤ ، پرسیارێك لێرەدا خۆی دێنێتە کایەوە ، ئایـا دایکی ئازیز هەست بە زویر بوون ئەکەیت کاتێ منداڵێکی ددان سپی‌و جوان ئەبینــی‌و سەیری منداڵەکەی خۆشت ئەکەیت ددانەکانـــی زەرد هەڵگەڕاون ؟

دیارە وەڵامەکەت بـــــە بەڵێ‌یە ؟ چونکە دایك نی‌یـە زویر نەبێت بە کەموکـوڕی منداڵەکەی بەتایبەتـــی شتێکیش کە هەموو کەســ ئەیبینێت ، دایکی ئازیزم هیچ زویر مەبە بەمەو دڵخۆش بە چونکە پزیشکە تایبەتی‌یەکان لەم بارەیەوە ئەڵێن ئــەو ددانانەی زەردن بەرگـــەی کلۆربوون‌ونەخۆشیەکانی ددان زیاتر ئەگرن لەوانەی ددانیان سپی‌یە ،

پێویستە ئەوەش بزانیـن کە کاریگەری ڕەنگـــی ددان چەند جۆرێکی جۆراو جۆرە لەسەر هێزو بەرگری ددان‌و ،لەوانە زۆر جار بیستومانە کە گوایە کالسیۆمە کـــار ئەکاتە سەر ڕەنگـــی ددان‌و هەتا وەکو ڕادەی کالسیۆم زۆر بێت ئەوە ددانەکان زەرد هەڵئەگەڕێن‌و ئەگەر کەمیش بوو ڕەنگێکی شیری ئەگرن.

هێـــزو بەرگەگرتنی ددان چی ئەگەیێ ؟

مانای ئەوەیە کە ددانـــی بەهێز ئەوەیە توانای کەوتن‌و لە ناوچوون‌و کلۆربوونی کەم ئەبێتەوە ، بەڵام ئەگـــەر هاتوو منداڵەکە نەکەوێـــت‌و یاخود دەمی بەر شـــتێك ئەکەوێت هەر لە خۆیـــەوە ددانی بکەوێت‌و بشکێت ئەوە ددانی بە دوور ئەبێت لـــــە کلۆربوون‌و چەند شتێکی تر بە درێژایی ژیانی .

کلۆربوونیش لە ئەنجامـی هێرش بردنی هەندێ میکرۆبی تایبەت بۆ سەر ددانەکـــان بەیدا ئەبێت کە بـــەرە بـــەرە بەرەو بنەوەی ددانەکــــە ئەچێت‌و هەتا کالسیۆم لـــە بنچینەی ددانەکاندا زۆر بێت یارمەتی ئەم میکرۆبانە ئەدات کە باشتر ڕێگایان بۆ خۆش بکات بۆ کونکردن‌و لــــە ناوبردنی ددانەکان ، لێرەدا پزیشکی تایبەتی ددانەکـــان ئەڵێت [ئەگەر مرۆڤێکـــی گەورە دوای پشکنین بۆیـــان دەرکەوت هیچ نەخۆشیەکی نی‌یە ببێتە هۆی کلۆربوونـــی

بروانە ل ٧

ئامادە کردنی
هەڵالە محمد امین

چاپکراو

بەشی دووەم

محمد علي قەرەداخی

خوێندنەوەیەکی سەرپێی دیوانی خەلیل منەووەر

● وەك گوتم سەرنجم دەربارەی ئەم دیوانە زۆرەو لێرەدا سەرپێ‌یی دەیانووسم ، بۆیە ئەم لایەنە لە کورتی دەبڕمەوەو ، دەچمە سەر لایەنێکی دیکە ، ئەویش لایەنی شێوەی لێکۆڵینەوەی دیوانەکەیە .

لە لێکۆڵینەوەی ئەم دیوانەدا هەســـت بـە خۆماندووکردن‌و کۆششکردنی زۆر ناکرێ ؛ چونکە ناوی دەیان دێ‌و شاخ‌و شوێن دێت ، ڕەنگە خوێنەر هیچیان لێ نەزانێ‌و ئەمانیش نەهاتوون لـــــە پەراوێزەوە شتێکیان لەسەر بنووســـن وەك ناوی دێکـــانی (عەلی ســـــەرابی)و (عەرەب کۆیی)و (نەکە)و .... .

یان لـــە پێشـــــەکی‌یەکەدا ـ هەرچەند چەند پەراوێزێکیان نووسیوە ـ نەهاتوون ســـــەرچاوەی شیعرەکانی مەحموود پاشای جاف‌و ، حاجی قادری کۆیی‌و ، مەلا حەمدوون بۆ خوێنەر دیاری بکەن .

لێرەدا بە پێویستی دەزانم شـــــیعرەکـەی حەمدوون بە ڕاستی بنووسم ؛ چونکە ئەوانیش ـ جگە لە هەڵەی چاپ ـ بە هەڵە نووســـیویانە ، ئەمەیش ڕاستی شیعرەکەیە وەك لە دەسختەتی مەلا فەتاحی کاگردەڵیدایە :

ژاندرمە دەسووڕێنەوە وەك واشـــەی برسی
بۆ لاشـــەیی میللەت بـــە فڕو فێڵی غـەمزاوە

● ڕەنگە کە ژمارە (١٥)ی گۆڤاری کاروان دەرچوو ئـــەم دیوانـــە لەژێر چاپدا بووبێ ، بەڵام دەبوو ، ئەگەر نەیشیان‌توانیایە سوود لەو پارچـــە شیعرە وەرگرن کە کاك عومەر فارس محەمەد لــە هەمان ژمارەدا بڵاوی کردۆتەوە ، ئیشـــارەیان بـــۆ بکردایەو باسیان بکردایە .

● لە لاپەڕە (١٧)دا ڕەخنە لــە مامۆستایان ڕۆژبەیانی‌و ، سەججادی دەگرن کە هەندێ شتیان ڕاست نەنووسیوەتەوە ، لە کاتێکدا هەردوولایـــان نووســـیویانە : (خەلیل کوڕی محەمەد منەووەر) ئەم ناوهەڵدانە لە مامۆستا سەججادی دەکرێ بـــە هەڵە ، کەچی بۆ ڕۆژبەیانی ئەمەیان لە بیر دەچێ !

● لە لاپەڕە (٧٩)دا دەڵێ : « هەندێك لــە شیعرەکانمان نەنووسی » هەروەها لە لاپەڕە (١٠٧)دا دەڵێ « لێرەوە بە چەند دێڕە شیعرێك هێرشـێکی تفت‌و تین (!) ئەباتە سەر ئافرەتان لەبەر ئـــەوەی لـــەگـــەڵ ئـــەم بـــارو گـــوزارەی ئێمەدا ناگونجێ نەمان‌نووسی » بەڵێ ئەگەر بیەوێ هەموو شـــیعرە هەجوەکان بژار بکات ـ هەرچەنـــد ڕەوا نی‌یـــەو زیانێکی گەورەیە ـ بە بێ جیاوازی ، ئەوە بـــــە هەرحاڵ ، بەڵام کاتی وا هەیە خۆی دەزانێ شیعرەکە هەجوی تفت‌و تاڵی تێدایە بـــەڵام بـــە بیـــانووی « دەربڕینی هونەری خەلیل منەووەر لـــە ... » شیعرەکان بڵاودەکاتەوە وەك لـــە پارچەی لاپـــەڕە (١٩٦)دا کە سەراسەری شیعرەکان جنێون‌و زۆریان ســـــەرو گوێلاکی ســـلێمانی‌و (گوڵ عەنبەر) دەکوتنەوە . کـەواتـــە دەبوو یـــان ئەمـــانـــەیش نەنووسرایان ، یان ئەم بیانووی هونەرە بۆ شیعرەکانی شێخ ڕەزاو باسی ئافرەتانیش بهاتایەتـــە کایـــەوە ، ئەوسا کێشەکە لارەسەنگ نەدەبوو .

● لە پێشەکی‌یەکەدا باسی دەســـــختەتی (دەفتەری ژمارە دوو) کراوە دوایش لە لاپـــەرە (١٢٣)دا پارچە شـــیعرێك بڵاوکراوەتەوە ، نـــە لەم‌لاو ، نە لەولا حەقیان بە شاعیرو پارچە شیعرەکە

بروانە ل ٧

Institut Kurde de Paris

زیندوو کۆژو مردوو پەرستی

ئیتر با بەس بێت

خوێنەرێك لە کەرکوك

«ئیتر با بەس بێت ،زیندوو کۆژو مردوو پەرستی !» دەمێك بوونیازی ئەوەم هەبوو ، هەر وا تیژ ڕەوانە باسی بەرهەمی‌وەرگێڕی مەزنمان ، مامۆستا شوکور مستەفابکەم . بەڵام پاشان بۆم دەرکەوت ، ئەم کارە لەتوانای قەڵەمی مندا نیەو قوتابخانەی وەرگێڕانی‌مامۆستا شوکور هێندە قووڵو بەرینە چەندین‌لێکۆڵینەوەو توژینەوەی زانستی گەرەکە بەڵام ئەی‌بۆچی تا وەکو ئێستا کەسێك خۆی بەم کارەوە خەریك‌نەکردوە ؟.

بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە چەند ڕاستیەك دەخەینە ڕوو :

وەرگێڕانی شاکارو کتێبی زانستی لە هەر زمانێکەوە بێت ، گورڕو تینێکی گەورە دەداتە زمانو ڕۆشنبیری ئەمڕۆمان بۆیە بە گوێرەی ئەمڕۆی واقیعی کوردەوە ، ئەگەر نەڵێین وەرگێڕان پێش دانان دێت، ئەوا هیچیش لێی کەمتر نی‌یە زەمینەیەکی ڕۆشنبیری هێجگار گەورە دەبەسێت ، جا ئەگەر زمانی کوردی تا وەکو ئێستا ژمارەی کتێبەکانی بە چاپو خراپەیەوە لە دوو هەزار تێپەڕ نەکات ، کەوا بێت کوا ئەو زەمینە فراوانە ، بۆیە وەرگێڕان ، هونەری وەرگێڕان ، بە گوێرەی ئەمڕۆی کوردەوە زۆر گرنگە . لێرەدا پرسیارێ خۆی دەچەسپێنێ ئەگەر وەرگێڕان هێندە گرنگە بۆ بابەخی پێ نادرێت ؟

پێش ئەوەی وەڵامی ئەم پرسیارە بدەینەوە ، حەز دەکەین لە شاکارەکانی مامۆستا شوکور مستەفا خۆیەوە ، وەڵامێك جەرجەستە بکەیت : کام ڕۆشنبیری ئەمڕۆی کورد هەیە «ئەفسانەی چیای ئاگرین» و «کوێر ئۆغلی» و «تەنەکە» و «کاریتە یا ئەو دیوی چیای»، یەشار کەمالی نەخوێنبێتەوە ؟، بەڵام کێش هەیە بەو زمانە پاراوەی مامۆستا شوکور شاگەشکە نەبووبێ تەنانەت زۆر جار هاتۆتە سەرمو سوێندم خواردوە گرتوومە وەڵلا یەشار کەماڵ وای نەنووسیوە ، دەنا کێ هەیە سێ جار «تەنەکە»ی یەشار کەمال ، بە زمانی تورکی بخوێنێتەوە کەچی خۆم سێ جار «تەنەکە»م خوێندەوەو زیاتر جێگای خۆی لە دڵمدا دەکردەوە ، من لە پەرجووی زمان دەدوێم ئەو زمانە کوردی‌یە شیرینەی لە سینەی مامۆستا شوکور پەنگاوەتەوە جا ڕەنگە بپرسن مامۆستا شوکور مستەفا ئەو کوردی‌یە لە کوێوە فێر بووە؟ هیچ پێویست بەد پرسیارە ناکات لە منی بکەن ، چونکە من خۆم دەمەوێ ئەو پرسیارەتان لێ بکەم کە چەندین ساڵە سەرانسوێی خانووی مێشکمی داگیر کردوە . من یەشار کەمالم نەدەناسی ، گەلی کورد یەشار کەمالی وون کردبوو ، کەچی مامۆستا شوکور مستەفا بە شوێینا وێڵ بوو، ئەو شەوانە ئێشکی دەگرت تا دۆزیەوەو سەر لە نوێ لەسەر بەڕەی جوتیارێکی کورد کردی بە میوان ،بەڵام بەداخەوە کەسێك نەیگووت ئافەرین مامۆستا شوکور ، لێت بەزیاد بێت کە کەڵە نووسەرێکی وەکو مامۆستا «یەشار کەمال»ت بە ڕانکو چۆنمەی زاخۆوە کرد بە میوانی هەموو ڕۆشنبیرێك! ئەی هەزار ڕەحمەت لە گۆڕی ئەو کەسەی ووتوویەتی : «ئێمە زیندوو کۆژی مردوو پەرستین». بە ڕاستی جوانی بۆ چووە ،

کابرا وا لە ژیانە کەسێك ئافەرین‌و دەستی یارمەتی بۆ درێژ ناکات هەرکە مرد، ئیتر هەر دەستەو دەزگایەو خەریکی پیاهەڵدانو بڵاوکردنەوەی بەرهەمی دەبن ، کەچی ئەو بەرهەمانەش هەر ئەوانەن کە کابرا بردبووی بۆ دەزگاکەیان تا وەکو بۆی بە چاپ بگەیەنن ، بستێ خۆڵی لێ دەنیشێ ئەوجا دەیتەکێنن‌و لە ژێر زەوییەوە ، دەری دێنن ، کەچی ئەو کاتەش نووسەرەکە نەك بستێ بەڵکو پشدێنە پێ خۆڵی بەسەردا کراوە . بەڕاستی جێگای خۆیەتی لێرەدا ئەوەش بڵێین ، نووسەری کورد تا ڕادەیەکی هەست پێکراو ،لەم چەند ساڵەی دوایی وەزعی بە بارێکی باشترو چاکتردا وەرگەڕاوە .

با زۆر بە تانی قسانەدا نەچیت ، هەردا لەلاڕێوە مەڵۆیەك بخەینە سەر خەرمانی هونەری وەرگێڕانی کوردی ، کە لە باریدا هەیە تەکانێکی گەورە بە زمانو ڕۆشنبیری کوردی بدا . بۆ ئەم مەبەستە دەمەوێ چەند پێشنیازێ بخەمە ڕوو جا جێگای خۆی دەگرێت یان نا ئەوا مێژووی داهاتوو ڕوونی دەکاتەوە .

١ – وەرگێڕان بۆ زمانی کوردی ، بەگشتی یان لە زمانی عەرەبیەوەیە یان لە ئینگلیزی‌و فارسی‌و ڕووسی‌یەوەیە ، بۆیە گرنگی دان بە فەرهەنگو ڕێزمانی ئەو زمانانە ، بەر لە هونەری وەرگێڕان دێت ، کێ هەیە هەموو ووشەی زمانەکەی خۆی بزانێت ، چ جای ئەو زمانەی لێی وەردەگێڕێ بۆیە کەمی یان نەبوونی قامووسی لەو زمانانەوە ، بۆ زمانی کوردی یەکێکە لەو کۆسپە هەرە گەورانەی دێتە بەردەم وەرگێڕی کورد پاشانیش ڕۆشنبیری کوردی . لەوانەیە هێندێ دەزگای ڕۆشنبیری ئەمڕۆی کورد بڵێن ئەم کارە زۆر زەحمەتە . بۆ ئەوەی پێچەوانەی ئەمە بسەلمێنین لێرەدا نموونەیەکی هاسان دێنینەوە با بڵێین دەیانەوێ قامووسی عەرەبی –کوردی بە چاپ بگەیەنن زۆر قامووسی سەرکەوتووی عەرەبی – عەرەبی تا وەکو ئێستا چاپ کراون ، یەکێ لەو قامووسانە هەڵدەبژێرن بۆ ئەمەش دەتوانن پێوەندی بە زۆر زانای زمانەوانی عەرەبەوە بکەن ، تا وەکو بزانن کام قامووس بکەن بە کوردی ، کورد دەتوانێ بە تەواوی سوودی لێ وەربگرێت . پاش ئەوەی ئەو قامووسەیان هەڵبژارد ، ئەوا لیژنەیەکی تایبەتی هەڵبژێرن لە چەند پسپۆڕێکی شارەزا، هەر چەند پیتێك بدەن بە شادەزایەك ، پاش ئەوەی لە کارەکانیان دەبنەوە لیژنەکە پیتی‌دا بچێتەوە ، ئەو قامووسە هەرچەندە گەورە بێت ساڵێك زیاتر تاخابەنێت . چونکە ئەو قامووسە بۆ کوردە دەتوانن پاشکۆیەکی ڕێزمانی عەرەبیشی لەگەڵدا ئاوێتە بکەن .

٢ – وەرگێڕانی چەند کتێبێکی زانستی لە مەڕهونەری وەرگێڕانەوە کە دەبێتە ڕێ نیشان دەر .

بەڕاستی من دەمویست ئەم نووسینە تەنیا دەرباری مامۆستا شوکور مستەفاوە بوایە . بەڵام قەڵەم بۆ دەریایەکی تری بردم ئەویش دەریای وەرگێڕان بوو .

کارە پوختەکانی مامۆستا شوکور مستەفا لە مەیدانی وەرگێڕان یەکێکە لەو کارانەی جارێکی دی بە دەگمەن لە نێو کورددا دووبارە دەبنەوە چونکە هێندە بەسەر زمانی کوردیدا زاڵە ، وەکو هەوێرێکە بە دەستیەوە چۆنی بوێ‌و چی بوێ ئەوەی لێ دروست دەکات .

جا من لێرەدا دەمەوێ هێندێ پێشنیاز بخەمە بەردەم مامۆستا شوکور مستەفا ، جا ئەگەر وەڵامی بداتەوەو بە ئاکامی بگەیەنێ ئەوا زۆربەی زۆری خوێنەری کورد کەڵکێکی زۆری لێ وەردەگرێت .

یەکەم :
ئەوەی گومانی تێدا نیە ، وەرگێڕان هونەرێکی گەورەو مەزنە ، بۆیە داوا لە مامۆستا دەکەین ، تێکستێکی عەرەبی بکاتە کوردی ، وەرگێڕانێکی پراکتیکی ،واتە برگە وەری بگێڕێ ، عەرەبی‌و کوردیەکەی بە چاپ بگەیەنێت ، جگە لەوەی باسی هەموو ئەو قۆناغانە بکات کەوا وەرگێڕان پێی‌دا تێپەڕ دەبێت .

دووەم :
داوا لە مامۆستا دەکەین ، چۆن ئەو کوردیە فێر بووە، ئەو ئەزموونەی خۆی بڵاو بکاتەوە تا وەکو کەسانێکی زۆر کەڵکی لێ وەربگرێت .

سێیەم :
بۆ ئەوەی ئەو هەموو ووشە ڕەسەنانەی کەوا مامۆستا دەیزانێت نەفەوتێ ، ئەوا داوای ئەوەی لێ دەکەین کەوا قامووسێکی عەرەبی وەربگێڕێتە سەر زمانی کوردی ، تا بەو هۆیەوە ، هەموو ئەو ووشە ڕەسەنانە تۆمامە بکات ، بەڕاستی ئەمە کارێکی زۆر پیرۆز بەجێ‌یە. چونکە کێ هەیە ئەمڕۆ گرنگی زمانی عەرەبی نەزانێت .

ئێمە دەمانویست ئەم هەموو کارە گرانانە نەخەینە ئەستۆی ئەو مامۆستایە ، بەڵام کەلەپووری هەژاری کورد داوای ئەرکی لەوە گەورەتریش دەکەن ، نەك هەر بە تەنها لەو بەڵکو لە هەموو ئەوانەی دەتوانن بەردێك .

بخەنە کەلەبەرێکەوە . لە کۆتایدا تاکە هیوایەکم هەیە ئەویش تەمەن درێژی بۆ مامۆستای گەورەمان شوکور مستەفا جێگای خۆیەتی لێرەدا ئەوەش بڵێم زۆربەی زۆری خوێنەری کورد ، بە چاوێکی یەکجار ڕێزو حورمەتەوە سەیری کارەکانی مامۆستا شوکور مستەفا دەکەن‌و دەچەی ئەمڕۆی کورد ، کە هیوای دواڕۆژە ، دەبێت ببرێتە سەر شەقامی ڕاستی زمانی کوردیەوە . بۆیە لێرەدا من بە ناوی زۆربەی خوێنەرانی کوردەوە ئەم نامەیەم پێشکەش بە مامۆست شوکور مستەفا دەکەم ئەو پێشنیازانەش بە تەنها هی من نیە بەڵکو هی زۆربەی خوێنەری کوردە جا داواکارین مامۆستا بۆمانی جێبەجێ بکات .

بۆ دەهاتی ؟

● غەریب پشدەری ●

خۆ دەتزانی .. ڕێکا سەختو ناهەموارو سەرەو ژوورە
خۆ دەتزانی .. دڕكو داڵو چاڵی مەرگ‌و هیوای دوورە

خۆ دەتزانی .. گەردەلوول‌و ڕەشەباو تۆف‌و زریانە
تەرزەو پێتەڵوکەی بەفرو گەواڵەی شەستە بارانە

خۆ دەتزانی .. ئاگردانی ساردو سڕی بێ‌پشکۆیە
پەتایە ئازارە دەردە ، تەرمی ووشەی گفتوگۆیە

خۆ دەتزانی .. تەراویلکەی ووشك‌و برینگی بێ‌ئاوە
هەوارێکی چۆڵ‌و هۆڵی مەرزو بومێکی بێ‌ناوە

خۆ دەتزانێ .. درەختێکی بێ لق‌و گەڵاو سێبەرە
مەرگی دوا ڕۆژی پاییزی چیمەنی زەردی دێبەرە

خۆ دەتزانی .. وەرزێکی لە دایك‌نەبووی ، شروشتی
چوار وەرزی ساڵە
ڕەزی بەندەن‌و لاپاڵی ڕەقەنێکی کرچ‌و کاڵە

خۆ دەتزانی .. تەزووی ناخ‌و فرمێسکی بە کوڵ گریانە
هەناسەی ساردو تەزیوی ، سەر لێوی کۆرپەی ژیانە

خۆ دەتزانی .. گڕو کڵپەو بڵێسەو خۆ سووتاندنە
شەرعی (مۆم‌و پەپوولە)یە ، بەبێ‌دەنگ خۆ مراندنە

خۆ دەتزانی .. هەتا ماوی ، من ماڵ ئاوابیت لێ‌ناکەم
تاوان ناخەمە ئەستۆی خۆم ، هەرگیز گوناهی وا ناکەم

بۆ دەهاتی .. کە دەتزانی تا دوا هەنگاوت بڕ ناکەی
جام لە کانی دڵی منا بۆ لێوی تینووت پڕ ناکەی ... ؟!

پێشکەش بە « نوفلێ » بێت .

دوو چیرۆك و ڕەخنە

سامی سلیمان حاجی دهوك

لسەر بەرپەرێن ژمارە٧٢٦و ٧٢٧ یێ ڕوژناما هاوکاری دوو چیرۆك هاتبینەبەلاڤ کرن لژێر ناڤ ونیشانێن «ژیان‌و پاشەڕوژ»و «پەری‌و هەلامەت» بقەلەمێ عەبدلایێ جندی‌و قاسم سلێمان بەدواری لدوی ئێك .

١– پێش گوتن :–
ئەڤە دەمەکە ئەز دبینم پیجەك لڤلڤین یاکەتیە چیرۆکا مە هەر وەکی دیارەژهەژمارا چیروکێن بەلاڤ کری لڕوژنامەو گوڤارا ...وئەڤە تشتە جهێ شانازی وڕێزامەندیا مە هەمیانە ،بەلێ یا هەکە ئەڤ چیرۆکە –وچیروکێن داهاتی –بێنەبەلاڤ کرن پێ کێشان‌و پیڤان ژلایێ ڕەخنەگرا ڤە ئەزدێژم ئەم چیرۆکا خو ناگەهینینە وێ پلێ ئەوا مەدڤێت‌و ئەم بو دکەین .... لڤێرە م دڤێت ئاخڤتنا سەیدا«محمد سلیم سواری» بینمە بیرا خوینەڤانا ... سەیدادبێژیت «بێ گومان نەمانا ڕەخنێ لسەر لایێ چیرۆکێ‌دەرفەت دا گەلەك قەلەما دا چیرۆکا بنڤیسن ژخالاخودانێت وان قەلەما وەرە نڤیسینا چیروکێ ژنڤیسیناناڤێ وان ب ساناهی ترە».. وپێڤە دچیت وبو مە دیاردکەت کا ئەنجاما ڤی تشتی چی‌یە ؟ «مەیدانکا چیرۆکا کوردی وەك پرێزەکێ لێهات گەلەك گیا وگول‌و کناری وشینکاتی دناڤدا پەیدابون . ئو مروڤ نەشێت چویا ژچویا جودا کەت ژبەر نەمانا ڕەخنێ ... ئەوێ تورە پێ تێتە کێشان» .

٢– بابەتێ چیروکێ :
هەر چیرۆکەك ژڤان هەردوو چیرۆکا وێنەك ژگەلەك وێنێت ژیانێ بومە ددانتە بەر چاڤ بڕەنگەکێ هونەری ئانکو دقالبێ چیرۆکێدا . چیرۆکا ئێکێ چیرۆکا ئەڤینی‌یێ وهەژارێ یە ... ئەڤینیا «ژیانێ» بو بابێ وێ‌و ...هەژاری یاوان ...ئەو ئەڤینیا «ژیانێ» دکوژیت ژقەهردا دەمێ هەژاری دبتیە ئەگەرا مرنا بابێ وێ هەر وەکی دیارە ژخواندنا چیروکێ . چیرۆکا دوویێ هەروەسا ئەڤینی بابەتێ وێ‌یە بەلێ ئەڤینیا ژڕەنگەکێ دی .. ئەڤینیا کچو کوڕا.. ئەڤینیا ژلایەکێ بتنێ ڤە ... گەنجەکێ باڵە حەژ کچەکێ دکەت –ددلێ خودا– .. چەند ڕوژا پاشی دهێلیت دەمێ بکرێتیا دێمێ خو دحەسێیت –بهزرا وی– .

وهەر وەکی گەلەك چیروکێن مە یێن ڤی دەمی هەردوو سەیدا ئەو هەردوو وێنە یێن گرتین ژ ژیانێ... بەلێ جوان نەهاتن چنکی وێنەکێ نەڕەنگاوڕەنگ بی.. ئانکو بێ صور و زەرکرن .. هەردوو وێنە کرنە چیروك‌بێ کو کێم وزێدەکەن .ئەرێ پا کارێ چیروك نڤیسی چی‌یەلڤی دەمی هەکو چیروکێ دنڤیسیت بێ کو تشتەکی‌چارەسەرکەت ئان ڕەخنێ لسەر بگریت ، نەمازە ئالوزێت کومەلایەتی .. زوڕداری ..نەزانین و ...هەژاری ...هتد ، پاهەکە مە هەمیا هوسا چیروك‌نڤیسین چەوا دێ چیروکا مە بسەر کەفیت ...هەکە هەرێکی بوڕێت –تجارب –خو ڤەگوهاستنە سەر بەرپەرێن‌گوڤارو ڕوژناما ..کی دێ بومە هندەك چیروکێن‌ئیبداعی نڤیسیت ..کی دێ پێ ڕابیت ژ چیروك نڤیسا پێڤەتر ؟!

هەلبەت هەر چیروك‌نڤیسەك بدلێ خویە هەر بابەتێ وی بڤێت هەلبژێریت‌و بکەتە کورتە چیرۆك ،چنکی چیرۆك ڕەنگەکێ هونەری یەهەمی لایێت ژیانێ تێکڤە ددەت‌و بەرهنگاری هەمی‌ئالوزی‌و سەرهاتێن دونیایێ دبیت ...بەلێ پا یا فەرەلسەر چیرۆك نڤیسی –نەمازە لنك مەو دەمی–ئاگەهـ ژ داخازێت ژیانێ ..داخازێن کومەلێ ...داخازێن هەڤچەرخ هەبیت‌و ...لدوی ڤان تشتاوهندەك تشتێن دی چیروکێن خو ڕاچینیت داهەڤالوهوگرێت ڤی هونەری مشە ببن .ئو هەر وەکی سەیداصدیق شرو دبێژیت [ڕەنجیا مە لسەر لێ چونا چیڤانو کێ‌یەو کا چی هێلایە بو مروڤی وچی دانا بو مانێ‌وپێشکەفتنێ] وپێڤە دچیت ودبێژیت [چی کەسێ لێکولینەکێ دکەت بدیتنا شورەشانە دەست پێ بکەت‌ئانکو ئەو دەڤ نەشەرتە فەلسەفی بیت یان هێڤکرینەبیت بجارەکێ یافەر ئەوە خزمەتا میللەتی تێدا بیت‌وڕاگرتنا خەباتا کەسانەو ژیانا سەربەست تێدا بخازیت‌ب گوهورینەکا پێشکەفتی وسەرفەراز] .

لێ سەر هندێ ژی ڕاگەلەك سەربوڕ یێن بوینە جوانترین ومەزنترین چیرۆك‌لجیهانێ ... چیروکێن «ئەنتون چیخوف»ی زوڕبەسەربوڕێن وی وخەلکی بون بەلێ ناڤ‌و دەنگێن وی‌وچیروکێن وی لجیهانێ چوون ..هەروەسا «یەشار کەمال»و... گەلەکێن دی ...ڤێ گاڤێ مە نەڤێت ناڤ ودەنگێن‌مە لجیهانێ بچن ..بەلێ هەما بلا لناڤ عیراقێ بچیت گەلەك‌باشە .

ڤێجا لڤێرە بومە دووسەربور دیار دبن دڤان هەردوو چیرۆکادا ... بەلێ‌پا وەکی پارێکێ پترسی ب‌کوتتەك دگەوریا مروڤی دادچتیە خارێ ..مەبەستا م ئەوە کو ئیبداعا چیرۆك‌نڤیسی دیار نەبوبە ..ڕابا خو دیار نەکری‌یە کە ئێك ژکەسێن چیروکێ هەر وەکی دیارە ژخواندنا چیروکێ‌و دێ پاشی لسەر ڤی تشتی ئاخڤم –و بدەورێ خو نەڕابی‌یە کە چیرۆك نڤیس.. چنکی ئەوە یێ بیرو باوەرێن کومەلی دگوهوڕیت ..ئانژی پتر موکم دکەت ...هەر وەکی ئەم دزانین .

٣–بکار ئینانا بەرناڤێ دچیروکێ‌دا :
بو نڤیسینا چیروکێ .چیرۆك نڤیس بخو ڕێکەکێ دگریت ژگەلەك ڕێکا بو دارێتنا چیروکێ ، وهەر وەکی ئەم دزانین زوڕبەی چیرۆکا تێنە دارێتن لسەر ئەزمانێ گوتوبەکی هەمی تشتا دزانیت‌و هەمی کەسێن چیروکێ دیناسیت بەلێ ئەو بخو پشکداریێ تێدا ناکەت‌و ...دبێژنێ گوتوێ هەمی زان –راو علیم– بەلێ هندەك چیرۆك نڤیس لڤێ ڕێکێ ناچن بەلکی دچنە ڕێکەکا دی ئەوژی بکار ئینانا بەرناڤی –ضمیر– بو دارێتنا چیروکێ لڤێرە چیرۆك تێتە گوتن لسەر ئەزمانێ کەسەکی ئان یێ سەرەکی دچیرۆکێ‌دا –الشخصیە الرئیسیە– وەکی چیرۆکا «پەری‌و هەلامەت». ئانژی لسەر ئەزمانێ کەسەکی نەیێ سەرەکی دچیرۆکێ‌دا وەکی چیرۆکا «ژیان‌و پاشە ڕوژ» ...ئەڤ بەرناڤە دبێژنێ بەرناڤێ قسەکەر –الضمیر المتکلم– .

دچیرۆکا «پەری‌و هەلامەت»دا ئەڤ تشتە بومە خویا دبیت باش هەکە ئەم سەح کەینە بەرناڤێ بکار هاتی (من) وئەڤ بەرناڤە سیمایێ ڤی ڕەنگێ چیرۆکایە [من نەزانی چەوا وەخت بوری] و [گوهێت من پر قە سێت نەخوش کرن] و[دەستێت من بەری چاڤێت من چونێ]و ...هتد .دڤی ڕەنگێ چیروکا دا ئەم هەمی سەح‌و سوی‌یا –معلومات–ڕویدان‌و پەسن ژ زار دەڤێ مروڤەکێ پشکداری کری‌دچیرۆکێدا ئەوژی قارەمانێ چیرۆکێ‌یە –البطل– چنکی‌ئەوەیێ بومە دئاخڤیت ژ سەری هەتا دویماهیکێ[هینگێ هەرو سپێدی زوی ئەز دڕاوەستام لهیڤیا پاساگشتی دا بچم شولێ پالەتیا ئاڤاهیا] وهەر ئەوە دبێژتەمە چەوا ئەو کچك دیت وحەژێ کر وهەرڕوژ دا چیت لهیڤیا وێ ڕاوەستیت هەتا دەلیڤە کەتێ کو بشێت وێنێ‌خو بدەتە ڤێ لێ [کتێبا وێ من دەرهیناو من وێنێ خو دانابەر وێنێ وێ ..من باوەر نەکر ئەڤە ئەزم یاشمن ڤەئەز یێ وێنێ هەلامەتەکێ دبینم] ...هتد .

هەروەسا دچیروکا «ژیان‌وپاشەڕوژ»دا بەرناڤێ قسەکەر یێ دیارە بەلێ لڤێرەنەکەسەکێ سەرەکی‌یە تێدا بەلکی ئێکە ژکەسێت چیروکێ‌ئەڤ ڕویدانە یێ بچاڤێ خو دیتی ، لەوما لڤێرە بەرناڤێ[من] گەلەك بکار نەهاتیە و..ئەڤ تشتە بو مە دیاردبیت دەمێ ئەم ڤان ڕستێن خوارێ بخوینین .

[ئەم گەهشتینە سەرێ کۆلانا وان ، شوفێرێ لسەر خوە دچت و..]و..

[هێدی ..هێدی ئەم دچووین گەهشتینە بەردەرێ مالا وان ..] و..

[پشتی ژشویشتن وکفن کرنێ سەڕاس بووین ..]..یا ئاشکرایە کو ئەڤ کەسێ ڤان‌ئاخڤتنا بو مە دبێژیت .. پشکداری‌یا کری دچیروکێ‌دا بەلێ نە ئەوە قارمانێ چیروکێ بەلکی «ژیان»ە .

٤– ئێك گرتنا هونەری :مەبەستا من ب ئێك گرتنا هونەری دچیرۆکێ دا ئەوەکو ڕویدانێن چیرۆکێ پێکڤە دگرێدای بن وپەیوەندی‌دگەل ئێك هەبیت ژلایەکی ڤەو دگەل کەسێن چیرۆکێ‌وگوتن‌و کریارێن وان ژلایەکێ دی ڤە دخزمەتانائەڤڕوك و ڕامانا چیرۆکێ داکو چ کێم و کۆڕی وزێدەهی‌تێدا نەبیت چ گوتن بن چ کریار .

بڕوانە ل ٧

کچی مرۆڤ

● د . نافع ئاکرەیی ●

بۆ ئەو خوشکانەی خویان تەرخان کردوە بو خزمەتی مرۆڤ‌و مرۆڤایەتی .
بۆ ئەو فریشتانەی ویستوویانەو دەیانەوێ ئەم ڕێگا پیرۆزو پڕ نرخە ئاوا بکەن .
بۆ ئەو گەنج‌و جوانانەی هەموو گفت‌وگۆی نەزانینیان لە پشتی سەر جێهێلاوەو ڕێگای سوزو شەرەف‌و مرۆڤایەتی‌یان گرتوتە بەر .
بۆ ئەو خوشکانەی لە ڕێگای ئەوین‌دا پێش‌دەکەون‌و پێشڕەوی ئەم نەوەن ئەم چەندووتە پێشکێشنە ..

کچی مرۆڤ ... کچی پڕ سۆز .. ئەی فریشتە
مێژو دەڕوات ... ڕاناوەستێت
ئەم دونیایە .. ئەم گێتی‌یە
زوهرەو مەریخ ... هەمو زانستەکانی
لە جەنگی مرۆڤدا وەك بەرگی خەزانن
روباری ئاو لە ڕێگای خۆی‌دا
دەڕوات‌و پاشگەز نابێت
ڕەورەوەی مێژوو تێدەپەڕێت
هەموو کۆسپەو بەهای بێ‌قیمەت
نەیانتوانیوەو ناتوانن ... ئەم ڕەورەوەیە
ڕاوەستێنن تو س ئەی کچی پڕ سۆز ..
د گەل مێژو تێدەپەڕی‌و
پەردەستێنی‌و ڕاناوەستێ

★ ★ ★

فریشتەی سۆز

بەرگە سپی‌یەکەت گەلێ پیرۆزە
لە ڕێی مرۆڤایەتی زۆر ئازیزە
دەستی تۆ وەلە باڵی فریشتان
هێمنی دەبەخشی
بۆ زامدارو پەژار و هەژاران
بڕۆ .. بڕۆ بەڕێگاتا
ڕەڕەوی مێژوو شانازێت پێوە دەکا
هەردوکتان بەهەموو هێزەکانی دڵ ڕەشی
ڕاناوەستن .. هەر پێش‌دەکەون

★ ★ ★

کچی مرۆڤ

منداڵ‌و پیر

ژن‌و مێر .. بێ‌هێزو دلێر
لەم کوردستانە نازدارە
لەم نیشتیمانە پڕ ئازارە
لەم عیراقە پڕ دۆست‌و یارە
بەدەستی تۆ پڕ ئومێدو هیوان
بۆ تۆ دەکەن ئاخ‌و ئۆف ناڵاڵ

کچی پڕ سۆز

بڕۆ .. بڕۆ بەم ڕێگایە
ڕەوڕەوەی مێژو دلنیایەبەتۆ
هەر دوکتان بەهوو هێزەکانی دڵ ڕەش
ڕاناوەستن .. هەر پێش دەکەون

★ ★ ★

کچی مرۆڤ

ئەم بەرگە سپی‌یە .. بەرگەکەت
سوزو شەرفە
سپی‌یە وەك دلی تۆ
هەموو ڕەنگی ڕەش دادەپۆشێن
کچی سوز .. لە کاروانی ژیانا
بەڕێگای خزمەتی مرۆڤ
خۆت سەر بلندی
کاروانی مێژو تۆ .. هەر دەڕوات
هەردووکتان بە هەموو هێزەکانی دڵ ڕەشی
ڕاناوەستن .. هەر پێش‌دەکەون

★ ★ ★

کچی سۆز .. کچی مرۆڤ ئەی فرشتە
سەرکەوتنت ... پێشکەوتنت
سەرکەوتن‌و پێشکەوتنی وولاتی تۆیە
خواو سروشت‌و مرۆڤ
بەم خزمەتەت دلشادەو
ڕەورەوەی مێژوو شانازیت‌و پێوە دەکا
هەردوکتان بە هەموو هێزەکانی دڵ‌ڕەشی
ڕاناوەستن هەر پێش‌دەکەون

★ ★ ★

مامۆستایانی هونەری جیهانی

هونەرمەندی ئیتالی بلیمەت جۆرجۆنی

● محمد عارف ●

لە ڕووسی‌یەوە وەری‌گێڕاوە

— بەشی دووەم —

٢

● **مێژووی ژیانی هونەرمەند ، لە قۆناغی ژیانی لە ڤینیساداو خوێندنی لە ستۆدیۆی مامۆستای هونەرمەند (جۆڤانی بیلینی) ، شتێکی نادیارو تەمومژاوی بووە .**

گۆیا هونەرمەند ، لە کۆشکی مەزنی خانمی بەناوبانگ : (کاترینا کۆرنارۆ) ، کە مەلبەندی هونەرمەندو ڕۆشنبیرو وێژەرو پیاوە گەورەکان بووە ، پەروەردە کراوە .... بەشێك لەوانەی باسکراو ، پاش ماوەیەك ، بوونەتە ئەندامی ئەکادیمیەی ناسراوی ناو (ئالدۆ مانووسیۆ) .

ـــــــ

● جۆرجۆنی ، تا وەکو ، وەك هونەرمەندێك ناوبانگی دەرکردووە ، ڕووی لە زۆر شتی ووردەکاری کردووە ، وەك : ڕازاندنەوەی قەلفان‌و سوندووقی بووك‌و زاوا .

نیگارەکانی ناو :– (تاقی‌کردنەوەی ئاگر)و (خێزانی پیرۆز)و (کرنووش بردن)و (مادۆننە) ،

تاکو ئەمرۆمان جێی دەمەتەقێ‌و دوودلییە لەسەر ئەوەی کە گۆیا بە فلچەی هونەرمەند دروست‌کراون ، یان نا ؟!!

ـــــــ

● قۆناغی هونەریی تازەی جۆرجۆنی‌و بەرزبوونەوەی پلەی نیگارەکانی ، پاش ئەوە دەست‌پێ‌دەکات ، کە چاوی بە تابلۆکانی هونەرمەندی بلیمەت ، (لیۆناردۆ داڤینشی) ، کەوتووە .... ئەمەش ڕێك‌کەوتی ساڵانی یەکەمی سەدەی شازدەمین بووە . بۆ نموونە ناوی نیگاری : (یودیف) دەهێنین ، کە لە ڕاستیدا بە دەرگایەکی تازەی هونەری نیگارکێشانی ڤینیسی دەژمێردرێ .. ڕووداوی (یودیف)ی شۆخ‌و شەنگ ، کە بە ئازایەتی‌و پاڵەوانی توانیویەتی سەری سەرەکی دوژمنی گەلەکەی ببڕێ‌و لە دیلی‌و ستەمکاری ڕزگاریان بکات ، کانی سروشی هونەرمەندانی ئیتالی بووە ، (بە تایبەتی لە سەدەی ووریابوونەوەدا) ... بەڵام چارەسەرکردنی هونەریی جۆرجۆنی ، لە نیگاری باسکراودا ، جیاوازی‌یەکی داهێنەرانی هەبووەو شێوەیەکی زۆر خۆیی‌و لیریکی وەرگرتووە ...... لە کاتی بەرەبەیاندا (یودیف)ی دەربڕیوە ، وەك کچە لاوێکی شۆخ‌و شەنگی بەژن‌و باڵا بەرز ، لە کاتی بیرکردنەوەیەکی قووڵدا ، پاش ئەوەی سەری دوژمنی بڕیوەو لە ژێر پێی داناوەو بە دەست‌و پەنجە ناسك خرپنەکانی شیرێکی گەورەو درێژو بریسکەداری گرتووە .

ـــــــ

● ناوبانگی هونەرمەند ، لەسەرەتای سەدەی شازدەمینەوە ، زیاتر بڵاوبووەتەوە . لە ساڵی ١٥٠٤دا ، لە لایەن فەرمانڕەوایانی تابلۆی (مادۆننەی کاستلفرانکۆ) ، دروست بکات . ئەم نیگارە تاکو ئەمرۆمان لە شاری ناوبراو ، پارێزگاری کراوە .

ـــــــ

● لەسەدەی پازدەمین‌دا ، دەربڕینی (مادۆننە) بەشێوەی ئافرەتێکی شاژنانەی شۆخ‌و شەنگ ، شتێکی باو بووە ، بەتایبەتی لەسەر سەکۆیێکی بەرز دانشتبێ‌و پاشەکێی : (BACK - GROUND) ، کۆمەڵە بینایەکی گەورەی پڕ لە ستوونی لە مەڕمەڕ درووست کراوی نەخش نیگاراوی بێت‌و لەخوار مادۆننەش ، پیاوە ئاینی‌یەکان‌و خەڵکی شار بەجلك‌و بەرگی نایابەوە ڕیز بووبن . هونەرمەند ئەم سیستەمەی لە نیگاری

ناوبراوی‌دا ، دووبارە کردوەتەوە ، تەنیا گۆڕینی پاشەکێی نەبێت ، کە زەمینەیەکی هێمن‌و دامەزراندنێکی هونەریی – ئاسۆیی – پێ‌بەخشیوە .

تابلۆی ئایینی دووەم ، کە لە نێوان ساڵانی : (١٥٠٥ – ١٥٠٦)دا ، درووست کراوە ، نازناوی : (مادۆننە لە کاتی خوێندنەوەدا)ی ، هەڵگرتووە .. ئەم نیگارە یەکەم بەرهەمی هونەرمەندە ، کە پاشەکێ‌کەی زەمینەی لادێ ، بەرجەستە ناکات ، بەڵکو ڕەنگی تیشکی زێڕینی ڕۆژئاوا بوونی بەکار هێناوەو لە دوورەوە کڵێسەی مەزنی ناو : (مارك)، سەنگەری نیگارەکەی ڕاگرتووە .

ـــــــ

لە نێوان ساڵانی ١٥٠٦–١٥٠٧دا ، هونەرمەند ، یەکێك لە نیگارە هەرە جوانەکانی درووست کردووە ، کە زەمینەی بیرکردنەوەی بیرو هۆشی مرۆڤ دەردەبڕێ‌و جیهانی فەلسەفەی ئەوسا ، بەرجەستە دەکات ، ئەم نیگارە نازناوی : (سێ فەیلەسوف)ی هەڵگرتووە .

لە ڕاستیدا نیگاری نەمری ناو : (ڤینۆسی نووستو) لەڕێز تابلۆی ڕابووردودا ، بە لووتکەی هەرە بەرزو زێڕینی بەرهەمەکانی هونەرمەندی مەزن دەژمێردرێ .

لە تابلۆی (سێ فەیلەسوف)دا ، هونەرمەند کاتی ئێوارەی هەڵبژاردوەو کەلەریتی ئەوتۆی بەکارهێناوە کە مرۆڤ‌و قووڵی بیرکردنەوەی لەگەڵ جوانی‌و ڕەنگین سرووشت ، یەك بگرنەوەو هارمۆنیایەکی مرۆڤایەتی گەرم بڕەخسێنن .

ـــــــ

تابلۆی (ڤینۆسی نووستو) ، کە لە پاشەکێی دیمەنێکی ڕەنگین‌و نایابی گووندێکی دەوروبەری شاری ڤینیسیادا لە زەمینەیەکی پڕ لە کامەرانی‌و هێمنی‌و ئاشتی‌دا ، خواوەندی جوانی (ڤینۆس) ، خەوی لێ‌کەوتووەو لەم نیگارەشدا ، هونەرمەند کاتی ڕۆژئاوا بوونی بەشێوەیەکی پڕ لە داهێنان‌و ڕۆمانتیزم ، بەکارهێناوەو جوانترین‌و ناسکترین هارمۆنیای ، لەنێوان ئەو ئافرەتە نازدارو شۆخ‌و شەنگەو سروشتی جوان‌و ڕەنگین‌و قەشەنگ ، دۆزیوەتەوە .

● بەڵێ ، نیگاری (ڤینۆسی نووستو) ، دەربڕینی ئارەزووی هونەرمەندە ، بۆ ژیانێکی پڕ لە

ئاسوودەو جوانی‌و کامەرانی مرۆڤ‌و یەکگرتنەوەیەکی هەرە بەرزی نێوان مرۆڤ‌و سرووشت‌دا .

ـــــــ

● لە ساڵی ١٥٠٧دا ، هونەرمەندانی مەزن : (تیتیان)و (سیباستیانۆ دێل پۆمبۆ) ، کە ئەو کاتە قوتابی هونەرمەندی نەمر مامۆستا (جۆفاننی بیلینی) بوون ، لە ستۆدیۆکەی دەردەچن‌و دەبنە یارمەتی دەری هونەرمەند جۆرجۆنی‌و هەر لەم قۆناغەشدا تیتیان یارمەتی مامۆستاکەی (مەبەس جۆرجۆنی)یە، دەداو پێکەوە نیگاری هەرە ناسراو : (ڤینۆسی نووستو) ، تەواو دەکەن .

ـــــــ

● بێجگە لەم بەرهەمانەی باسکراو ، هونەرمەند لە گۆڕەپانی هونەری (پۆرترێت)یش‌دا ، دەستێکی باڵای هەبووە . لێرەدا ناوی پۆرترێتی : (لاوێك) ، (لاورا)و (ئافرەتێك) دەهێنین . لەم بەرهەمانەی باسکراودا ، مەبەسی سەرەکی

بڕوانە ل ٥٧

کورتە چیرۆکە

شەمو

ژنڤێسینا قاسم سلیمان بڕواری

وێ هاڤینێ وەکی هەر ساڵ ، دگەل دیار بونا ڕەش‌ماڵێت قەرەچا لناڤ بێدەرێت پشتا گوندی کەیفەکا مەزن بو هەمی گوندیا پەیدا بو .

بێ‌گومان (شەمو) یێت دگەل وان ،و ژنەڤروکە وەهەتا هەیامەکێ دێ شەمو بیت ئەگەرێ پەیداکرنا کەنی وخوشیێ بو هەمی خەلکێ گوندی ، نەخاسمە بچیکا .

ژبەر وان یاری وزارڤەکرنا ودیلانێت شەمو بو خەلکێ گوندی پێش‌کێش دکەت دگەل خودانێ خو .

وهێشتا ئێڤارەکا زوی بچیك ومەزنێت گوندی خربون لدور کوینێ (ماقیلێ قەرەچا) قەپلان ئاغای ،ئەوێ وەکی نێرییێت سەرە ، کورتە رهدینەك بئەرزنکا وی‌ڤە دلڤی وەختێت دئاخفت ئاخفتنەکا نەرم وتەنا وەکی زانایێت دەورێ بەرێ . ولبەر دەرێ کوینی هرچەکێ نێرێ مەزن کەت‌بو وێرێ بێ‌دەنگ‌و بێ‌لڤین وەکی دەهبەکێ خەوگران ، بەلێ دیار بو، یێت خەو نەبو ، چنکو وەختێ خودانێ وی ، قەپلان ئاغای ، کازی کرێ بدەنگەکێ نزم ، سڤك رابۆ وبخێر هاتنەك بگوندنا کر وەختێ چەند جارەکا خو وجارەکا دی چو رینشت جهی خو وهەتا رێزێت مروڤا بوینە دو یێ گەری لپشت ئێك ، قەبلان ئاغا رابو وگوپالەکێ ستویرێ کەڤوتی ددەستێ خو گرت وگوتە هرچێ .

– ماقولێ گران ، شەمو، کەرەمکە رابە دلێ مێهڤانا خوش‌کە .. بەلێ شەموی خو گران کرو نەلڤی ، ئینا جارەکا دی خودانی وەگوتێ و شەهرو باژێت مەزن دگەل گوتن ، بەلێ شەمو هەر نالی‌و لدلی وی نەهاتن هەتا خودانی گوتیێ :

– شەمو ، ماقولا رابە ، سوز وپەیمان بوتە ،ئەم ڤێ هاڤینێ بچین زوزانێت ژوری ،ئەم بەفرا کەفیا بگوشتێ بەرخا بخوین ، لناڤ مێرگێت چین ونەفەلی ...

ودگەل قەسێت قەپلان ئاغای ، شەمو رابو ولدور خو زڤری هەتا بەرێ وی کەتیە چیایێت ئەفرازی ئەوێت هەتا بەر ئەسمانی دبلند وهێشتا سەر ودولێت وان‌پر بەلەکێت بەفرێ .

وێ گاڤێ گولیەك شەموی بەردا ، بەلکی ژکەیفا زوزانادا ، یان ژهناف سوتنیاخو وەکر ، وپاشس ژنوی دەست بدیلانەکا جوان‌کر ،لبەر دەنگێ خودانێ‌خو ، ئەوێ پاش ژێ خواستی زار تەمبل وبێ شولا بکەت ، ووەکی مەزنا وئاغا قەلونێ بکێشیت‌و .. شەمویێ رەبەن چ شولا ژێ خواستی گەلەك جوان وژێهاتی بجهئینا ،ولدیماهیکێ پێلەکا دەست لێگدانا دژوار وگەرم دگەل گزلوکەکا ئانا ودەرهەما هەمیا بو شەموی کرن دیاری .

خەلکی بدلێت خوش ڕێکا ماڵێت خۆگرت ، بەلێ هێشتا بدوبر نەکەتین دەنگێ قەپلان ئاغای دهات ژپشت پەردا کوینی دگەل نالینا شەموی .

– شەمو ، مال وێرانا بێ‌جەه وارا ، ئەز زوردارێەکا گران لقەدکەم ، تو کودێ هرچێت زوزانێت ژوری بوی .دایك‌و بابێ تە کوشتن‌و تو ئێخسیر کری وفروتی من ، قەرەچەکێ بێ مال‌و گوندو وەلات ، من‌تو لدەشت وبەیابانا گەڕاندی ئەف زنجیرا پیلای من‌کرە ستوهێ تە من ددانێت تە شکاندن ونوینیکێت تە تراشتن ، وئەڤە تو پیر بوی بەلێ هەر تو بو زوزانا دنالی گەلەك جارا من یا گوتی ،دێ تە بەم زوزانا ، وهێشتا چ جارا من وەنەکرە ، چنکو ئەز نەوێرم ، ترسم ئەگەر بچین تو کویڤی ببی لوێری ، لمن ببورە ...

وهندی نالینا شەموی زراف دبو پێلێت بایێ هوین ژ زوزانا دهاتن .

ئاوازی هەڵۆیەك

● عبدالله پیرداود حیدر ●

چەند حەز دەکەم
هەڵۆیەك بم
لە سەر لوتکەیەکی یەکجار سەخت‌و بەرزا
لە باوەشی ئاسمانێکی زۆر قەشەنگا
لانە بکەم
تاشە بەردی جوان‌و ڕەنگین سەرینم بێ
کلۆ بەفری سپی‌و جوان پێخەفم بێ
بەیانیان
بەسەر شارو دێهاتەکان
بەسەر جۆگەو کانیاوەکان
بەسەر دۆڵ‌و نسارەکان
بێ ماندوبون
بەسەربەستی
هەڵفڕم‌و ....
ئاوازی بەچێژ بۆ هەموو
چرۆو نەمامێك دابنێم
شنەی شەماڵ ، لە ڕینەوەی درەختەکان
شەقەی باڵ‌و قاسپەی کەوی نسارەکان
شمشالی شوان ، بگرەو بەردەی شەنگەبێریان
لایەلایەی دایکی دلسۆز
بزەی منداڵ
هاژەی ڕووبار
تەقەی داس‌و گازدابڕینی کاکی سەپان
خرینگەی بازنی مەلۆنێران
هەڵسن لەخەو ، دەی ڕاپەڕینی قوتابیان
ئاوازێك بن
وانەیەك بن
بۆ ئەوانەی
یەك کەوتونەو
دەستەو ئەژنۆ دانیشتوونە
دەم قوچاوو پەل بەستراون
بیر شەکەتن
بێ مرووەتن
مشەخۆرو تەوەزەلن
بێ بەرهەمن

Institut Kurde de Paris

بەرەو چاپکرانی تەواوی دیوانی ئەحمەد موختار جاف

■ پارێزەر : ئەفراسیاب جاف ■

دەمێکە ئەدەب دۆستانو نیشتمانپەروەران داوای ئەوەمان لێدەکەن بەرهەمی تەواوی باوکم (ئەحمەد موختار جاف)ی نەمر بە شیعرو پەخشانیەوە کۆبکەینەوەو چاپی بکەین بەڕاستی منیش زۆر بە تاسەی ئەوەوە بووم کە بە هەوڵی هەموو لایەك ئەم ئەرکە بەجێ بهێنین . هەروەك لەزۆر لاوە ئەمبیست هەندێ لە لاوە نووسەرو ئەدەب دۆستەکانمان خەریکی ئەم کارەن ئەوەبوو ساڵێك لەمەوبەر کاك مەحموود زامدار لە ڕێگەی دوکتۆر عیزەدین مستەفای دۆستمەوە ئاگاداری کردم کە خەریکی کۆکردنەوەی چاپکراوو دەستنووسی شیعرەکانی ئەحمەد موختار جافەو ، داوای لێکردم ڕێگەی کۆکردنەوەو چاپی بدەمێ منیش بە پێخۆشحاڵیەوە ئامادەیی یارمەتیدانیشم پیشاندا . پاش ئەوە بە ماوەیەکی کەم لە سلێمانی لاوێکی تری نووسەرو خوێن گەرم کاك ئومێد کاکە ڕەش هاتە لام و کۆکراوەیەکی شیعرەکانی خواڵێخۆشبووی بۆهێنام و ئەویش داوای ڕێگە پێدانی لێکردم هەر ئەو جارەش لە سلێمانی بیستم هەندێ برای تریش ماوەیەکە خۆیان بەو کارەوە خەریك کردووەو شتێکیشیان بەرهەمهێناوە .

منیش بەرامبەر بەم هەموو کۆششەو بۆئەوەی ڕەنجی کەس بەخۆڕایی نەڕوات هەواڵم لە کاك زامدار گێڕایەوەو کاك ئومێدیشم ئاگادارکرد بەوەی ئەرکی ڕێکخستنو بەراوردو دوا ئامادەکردنو پێشەکی نووسین بە دوکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسووڵ بسپێرمو هەموو لا بەمە ڕازی بوون .

کە گەیشتینە ئەم ئەنجامە لە سەفەرێکی سلێمانیو هەڵەبجەدا لە مانگی مایسی ڕابوردوودا لەگەڵ دوکتۆر عیزەدیندا کەوتینە سۆراخی هەندێ لایەنی ژیانو بەرهەمی ئەحمەد موختار جاف ئەوەبوو لە دیدەنی کاك حیلمیی شاعیردا لە هەڵەبجە کە بە دڵنیاییەوە باسی ئەوەی دەکرد کە دەستنووسی ڕۆمانێکی خوواڵێخۆشبووی لابووەو ئەمەش وەك ڕووداوەکانی ئەگێڕایەوە تەواو شتێکی ترە ، واتە جیایە لە (مەسەلەی ویجدان) . هەروەك مامۆستا شاکیر فەتتاح لە کتێبێکدا پەنجەی بۆ ئەوە درێژ کردووە کە لە گەشتێکی هەڵەبجەدا خواڵێخۆشبوو خۆی باسی دوو ڕۆمانی خۆیی بۆ کردووە .

جا بەرامبەر بەم شتە تازانە ، بە پێویستم زانی داوای یارمەتی لە هەموو خوێندەوارانی خۆشەویستی کورد بکەم بۆ ئەوەی کارەکە پوختەترو تەواوتر بێت هەر لەبەر ئەوەش کە نیازمان وایە هەموو بەرهەمەکان بە شیعرو پەخشانەوە لەیەك بەرگدا چاپ بکەین ، داوا لە هەر کەسی ئەکەم لە توانایدا بێ ، بەم چەشنە دەستی یارمەتی بۆ ئەوە پرۆژە بەنرخە درێژ بکات .

١ – بە ناردنی شیعری بڵاونەکراوەی شاعیر .

٢ – بە ئاگادارکردنمان لە شوێنی بڵاوکردنەوەی هەندێ لە شیعرەکانی لە گۆڤارو ڕۆژنامە کۆنەکاندا .

٣ – بە پەیدا کردنەوەی دەستنووسی ئەو دوو ڕۆمان .

٤ – بە نووسینەوەو ناردنی باسی هەر چمکی پڕ لە ڕووداوو کارەساتی ئەحمەد موختار جاف .

بێ گومان کاك مەحمود زامدارو کاك ئومێد هەردوکیان کۆششی زۆر بەنرخیان کردووەو زوربەی شیعرەکانیان لە رووی چاپکراوو لە گۆڤارو ڕۆژنامەی کۆندا بڵاوکراوەو دەسنووسەوە نووسیوەتەوەو ڕەنجێکی باشیان بۆ ساغکردنەوەی داوە . دیارە لە لایەن ئێمەشەوە چ ڕەنجی ئەو دوو برایەو چ ڕەنجی ئەو کەسانەی تر کە یارمەتیمان ئەدەن ، لە هیچ ڕوویەکەوە نافەوتێ .

جا هیوادارم خوێندەواران چ لە ڕێگەی خۆمەوەو چ لە ڕێگەی دوکتۆر عیزەدین مستەفا ڕەسوولەوە ، دەستی یارمەتیمان بۆ درێژ بکەن ، بۆ ئەوەی بەرهەمێکی تەواوو پوختەو بەکەڵك پێشکەش بەو نەتەوەی کوردە بکەین کە هەموو هیوار ژیانی ئەحمەد موختار بۆ ئەوە بوو نەوجوانانی وەتەن نەتەوە یەك بخەنو کێوو کەژی وڵاتی گشت بکەن بە باخو قەسری گەوهەرین .

بە هیوای یارمەتیتانەوە پێشەکی سوپاستان ئەکەمو چاوەڕوانین .

ئالان ڕۆب گرێو کێشەکانی ڕۆمانوسی نوێ...

■ غفور سالح عبدالله ■ کردوبەتی بەکوردی

بەشی چوارەم

گۆڕینی هەچ شتێك لە ڕۆمانێکی مەزندا سەرپاکی وێران دەکات . کەواتە نووسین هەرخۆی بەتەنیا بەرپرسیارە ..

« ئاخاوتن دەربارەی ناوەڕۆکی هەچ ڕۆمانێك هەروەکو شتێکی بێلایەن لە شێوەکەی دەبێتە هۆی هەڵوەشاندنەوەی هونەری ڕۆمانووسی لە نێو هونەرەکانیتردا ، چونکە بەرهەمی ئەدەبی ناوەوەی شتێکی تێدا نییە پڕ بە پیستی واتای ووشە (هەروەکو دەفرێك شتێکی ئەوەتۆی تێدا نییە سروشتێکی نامۆی هەبێ) یان هونەر پرپاسکەیێکی هەمە ڕەنگی پرشنگدار نییەو بەشتی ڕازاوە داپۆشرابێ کە بریتیە لە « ناوەڕۆکەکەی »و نووسەر دەیەوێ بیخاتەروو ، یاخود کاغزێکی ڕەنگ زێڕین نییە پاکەتی پسکولاتەی پێ بپێچرێتەوە ، یان بۆیەی دیوارێك ، یاخود دۆشاوێك کە تامی ماسیی خۆش بکات . بۆیە هۆنەر بۆ هیچ پابەندیەك سەردانانەوێنێ ، و نە بۆ هیچ مەبەستێکیتر لەمەوبەر دیاریکرا بێت ، چونکە پشت نابەستێ بەو ڕاستیەی کە لەپێش خۆیدا هەبووە ، دەتوانین بڵێین تەنیا دەربڕینە لە زاتی خۆی ، بەخۆی پارسەنگیی زاتی دەخولقێنێ ، و لە پێناوی خۆیدا واتا تایبەتیەکەی دەبەخشێ ، ئەگینا هەرەس‌دەهێنێ ».

(ڕۆب گرێ)

ڕۆب گرێ بەوە ڕازییە کە بە شێوەخواز تاوانباربکرێ و یەکێك بێ لەبەرەی « هۆنەر بۆ هونەر » ، لەگەڵ ئەوەشدا ئەم باریسەرنجانە لەبەرەی ئەو ڕێبازە ڕۆمانووسیەن لەمەوبەر ڕەتیدەکردنەوە ، تا دەگاتە ئەوەی بڵێ نووسەری ڕاستەقینە ئەو کەسەیە هیچی پێنییە ، بەڵام ڕچەیێکی تایبەتی هەیە بۆ قسەکردن ، ئەو ڕچەیە کە بابەتەکە بە پێویستیەکی ناوخۆیی دایدەنێ کە لێیەوە بەرهەمە هونەریەکەی دەست پێدەکات . بەهەڵەدا دەچین ئەگەر بیربکەینەوە ڕۆب گرێ دژی هەموو تەقلیدێك بێ . و بەپێ ئارەزووی خۆی گشت شیرازە سەرەکیەکانی ئەدەبی پێشوو دەڕوخێنێ بۆ ئەوەی ڕۆمانێکی نوێ بخولقێنێ لەسەر کێلکەیێکی وێرانەیدا . ئەو شتێك ناڕوخێنێ ، وەکو خۆی دەڵێ ، بەڵام تەنها مەرگ نامەکان پێشکەش دەکات ، ئەو شیرازە هونەریانە لەمەڕ ئەودا لە مێژدایە مردوونو گشتپێوەرە جوانکاریەکان (ستاتیکا) مردوونو هیچ ناگەیەنن ، و دەبێ ڕۆمانی زیندوو لە دەرەوەی ئەم پێوەرانەدا بەشوێن

بڕوانە ل ٧

بەهار

■ خالد حسین ■

گەلو چاوا
بەرێن مەزن
کە ڤرێن بلند
ژ سەری جیا بلند دێن
دشکێن و سەر نشیف
ژوردە بەردەن
من دڤی تو وەلێ بێی
گەلو چاوا شەڤا تاری
دەما دبە درەنگ ئێڤار
پەرو شاپەرێن خوە ئێن تیر
ڕوژ هەلاتی دکە تاری
من دڤێ تو
ژناڤ دەرکەڤی
ببی روناهی لسەر بەفرو کەڤی
گەلو لافاو لێمشت
بهارەك زوی
یان هو درەنگ
ژوردە بێ خوار
بقیرو هەوار
لگەل خوە ببە
چەند وا گولێن پەنگی
چەند ئەو ئاڤا
گەنی و ژنگار
من دڤی وەلێ
تو زوی زوی بێی
ئەی سەر بەستی

قەفقاس

شیعری بوشکین
انور محمد طاهر کردوویەتی بە کوردی

بەشی دووەم

پیرەمێر :ـ
ئەز گەلەکێ شادو دل خۆشم
بمینە دگەل مە هەتا سپیدێ
تۆ هەکە تە ڤیا دگەل مە بمینە
تو ببە .. هەڤ پشکێ مە
ب خێنو نان
ببە کورێ مە
خۆ فێری ژیانا مە بکە
سوبە ..
دگەل دبکل بانگ دانێ
دێ ل ئێك ڕەوڕەو سیار بین
خۆ فێری سنعەتەکی بکە
ئاسنگەری یا ستڕانا
ئەلیکو :ـ
دێ مینم

زمفیزا :
دێ بیتە هاوسەرێ من
کی دێ شێت ژمن دویر ئێخیت
بەلێ سەر وەخت فەچو
ئۆ هەیڤ ئاڤا بوو
جۆل تاریستان بوو
توقلسکێت خەوێ
بێت تێنە من

× × ×

سپێدە هلات
پیرەمێر بێ تێتو دچیت
لبن چادرا خۆ
زمفیزا هلو
ڕۆژا مە هلات
تۆ مێڤانێ خۆ هشیار بکە
دەمێ چۆنا مە هات
دەنگێ گێلەشۆکا قەفقاسیا یا دهێت
چادرا تێك وەر دپێچن
تۆ ڕەوڕەو ئامادەنە
بۆ چونێ

ها ئەوێت هەنە
بێت گافە لوتێ دکەن
ل ڤان دەشتا
سەفیکا دوتا لکەرا دانی
زاروکێت سافا کرینە تێدا
ژن زەلام
لاو جانو پیرو دای
بێت لدویڤ پێت وان دچن
ل دەنگێ سترانێت وان
دەنگێ ڕەوڕەوا دهێن
دگەل پیکێنا زۆرنایێ
هەمی تشت ئێك ئاگرن
هەمی خوین گەرمن
خوین گەرمیا وان کا !؟؟
تۆ تەمبلیو سستیا مەکا !؟؟

بڕوانە ل ٧

لێکۆڵینەوە

کۆمپانیای گشتی کۆگاکانی عیراق لە هەولێر

پێشوازی بازاڕی هاوینە دەکات

● بەم زوانە بازاڕێکی مەرکەزی لە هەولێر دەکرێتەوە .

● بازاری «ئۆرزدی باك»گەرمترە ..

● کۆمپانیای گشتی کۆگاکانی عیراق «ئورزدیباك» لەهەولێر لە سەرەتای ساڵی١٩٧٤دا دامەزرا . . شوێنێکی شارستانی گەورەی لەژیانی ڕۆژانەی خەڵکی شارەکە پڕ کردەوە ، و زۆرلە پێویستی‌یەکانی هاووڵاتیانی بەجێ هێنا بۆئەوەی شارەزا تربین لە ئیشو کاری ڕۆژانەی ئەمکۆمپانیایە ، چووینە لای بەڕێوەبەری کۆمپانیاکەمامۆستا «جمال عثمان عمر» تا دەربارەی هەندێك لایەنیئەم کۆمپانیایە قسەمان بۆ بکات ..

● ڕێژەی کەلو پەل ..

بەڕێز بەڕێوەبەری کۆمپانیاکە لە رووی ڕێژەی کەلوپەل بە کوێرەی بازاری ئەمڕۆ وتی :ـ

کۆمپانیای «ئورزدی باك» لە هەولێر ، هەمیشە هەوڵی ئەوەی داوە کەوا بە شێوەیەکی جدیو ڕێكو پێك پێویستیەکانی هاووڵاتیان جێ بە جێ بکات .. بەتایبەتی هەولێر شارێکی گەشت گوزاری فراوانە ساڵی بە سەدان خەڵك رووی تێدەکەن . بۆیە ڕێژەی فرۆشتنی لە هاویندا زیاترە.

بۆیە ئەمساڵ بڕیارمان دا کە پەرە بە ئورزدیی هاوینەهەواری صلاح‌الدین بدەینو کەلو پەلی زیاتر بۆ دابین بکەین ..

● کەلو پەلی نیشتمانیو بیانی ...

بەڕێزی دەربارەی هێنانی کەلو پەلی نیشتمانیو دەرەوە قسەی بۆ کردینو وتی :ـ

مەسەلەی ئەم کۆمپانیایە مەسەلەیەکی بازرگانیە .. لەگەڵ هەردوو لایەن یانی کۆمپانیای نیشتمانیو بیانی پەیمانی بازرگانیمان هەیە ، لەگەڵ ئەوەی کە گرنگی دەدەنیە کەلو پەلی نیشتمانی پەیمانی بازرگانیش لەگەڵ کۆمپانیاکانی دەرەوە مۆر دەکەین .. کەواتە لە ئورزدیباك هەردوو لا بەدی دەکرێت ، بەڵام کامەیان زیاترە ئەمەیان وەرزشی فرۆشتن دەزانێ بیریشمان نەچێ کە ئێمە ئەو کەلو پەلانە دەخەینە روو دەیفرۆشین فەرقێکی زۆر زۆری هەیە لەگەڵ بازاڕدا.. ئەگەر قاتە جلێکی بیانی لە ئورزدی بە (٢٠) دیناربێ لە بازار بە (٤٠) دینار زیاترە بۆیە خەڵکەکە بە زۆری رووی تێدەکاو بازاری کەلوپەل گەرمە لە هەمان کاتیشدا یارمەتی ژیانی گوزەرانی هاووڵاتی دەدات ..

● لە سەردەمی جەنگدا .

بەڕێز مامۆستا جمال باسی ئەم بازاڕەی کرد بەر لە جەنگو لە سەردەمی جەنگدا وتی :ـ

جەنگی پیرۆزمان دژی رژێمی ئێرانی خوێن ڕێژ وای لە گەلەکەمان کردووە کە بە تەواوی هەست بە لێپرسینەوە بکات ، چونکە رژێمە بۆ گەنەکەی ئێران مانای مرۆڤایەتی نازانێ ... دەیەوێ رێ لە پێشکەوتنی گەلی عیراق بگرێ ، بەڵام مەحاڵەو لە گوێی مانگادا نوستووە ، ئابوری نیشتمانی عیراقی لە پێش‌کەوتن ناوەستێ .. بڕوا بکە ئێستاکە بەرای من بازار گەرمترە لە بارو دۆخی بەر لە جەنگ چونکە وەك ووتم هاووڵاتی بەگیانێکی گەرم تر کار دەکاتو بەرهەم وەدەست دەهێنێ ...

● بازارێکی مەرکەزی ..

مامۆستا جمال بۆ کردنەوەی بازاری مەرکەزی لە هەولێر وتی :ـ

بڕیار وا بوو زۆر زووتر بازارێکی مەرکەزی لە هەولێر بکرێتەوە ئەم پرۆژەیە لەبەر چەن‌هۆیەکی تایبەتی دواخرا ، بەڵام ئێستاکە بە دوای شوێنێکی گونجاودا دەگەڕێین بۆ کردنەوەی ئەم بازارە .. نیاز وایە لەم چەند مانگە بکرێتەوە ...

● بوکەشووشەو یاری منداڵان ...

پرسیارێکمان ئاراستەی کاك جەمال کرد دەربارەی بووکەشووشەو کەلوپەلی یاری منداڵان کە گران دێنە بەرچاو ووتی :ـ

بۆی هەیە لە هەندێك لە وڵاتان بەتایبەت وڵاتە سوشیالستی‌یەکان کەلوپەلی منداڵان لەگەڵ وڵاتە سەرمابەدارەکان فەرقی هەبێ ..

بەڵام لە وڵاتی ئێمە ئەو پشتگیری‌یەی کە دەدرێتە ئارەزووەکانی منداڵ زۆر زۆرە ، بۆنموونە ئیمساڵ نرخی هەموو کەلو پەلەکان زیاد بوو تەنها کەلوپەلی منداڵان نەبێ ، بەڵام بۆی هەیە بەلای زۆر کەسەوە گران بێ ئەویش دەگەڕێتەوە سەر باری گوزەران ..

ناظم دلبدند

Institut Kurde de Paris

وێنە لەناو ئێران

لەناوچەی کوردستانی ئێرانا ئافرەتیش چەکی لە پێناو روخاندنی رژێمی کۆنەپەرستی تاران هەڵگرتووە .

ئەم وێنانە لە ئوردوگایەکی جەنگاوەرەکانی ناوچەی کوردستانی ئێران لەلایەن جاك بافلوفسکیەوە، وێنەگری ئاژانسکی سیکما، گیراون . کە ماوەیەك لەریزی هێزەکانی بزوتنەوەی نیشتمانیی ناوچەی کوردستانی ئێران ژیاوە .

پێك هاتن ـ پاشماوە

بڤێ پێك‌هاتنێ دێ شێت وان براڤێت خۆ یێت عەسکەری ڤەشێریت یێت کو پێ رادبیت بۆ وێ هێرشا نوی یاکو خۆ بۆ ئامادەدکەت ژلایەکێ دیڤە .

قوماندارێا پارتێ و شۆرەشێ باش دزانی کو رژێما ئیرانێ ڤێ پێك‌هاتنێ بجھ نائینیت ، بەلێ ڤیا ئاشکرا بکەت بۆ هەمی جیهانێ وبۆ بیروراێ گشتی کو حاکمێن تەهرانێ نەژوی رەنگی‌نە یێت کو مروڤ بشێت بزمانێ ئاشتیێ دگەل وان باخڤیت . ئو بڤێ چەندێ رژێما ئیرانێ باش ئاشکرابۆ لسەر راستی‌یا خۆ لبەرانبەر هەمی جیهانێ . نەخاسمە پشتی کو نەهێلای زێرەڤانێن دەولەتێ ژوەفدێ نەتەوەیێن ئێك‌گرتی بچنە دناڤ ئەردێن ئیرانێ داکو زێرەڤانیا بجھ ئینانا ڤێ پێك‌هاتنێ بکەن ..

لێ عیراق قەت ناهێلیت کو ئەڤ پێك‌هاتنا راوەستانا تۆپ باران کرنا باژێران ببیتە وەکی هەجەتەکێ داکو رژێما ئیرانێ هێزێت خۆ خرڤەکەت لسەر توخیبی‌و خۆ ئامادە بکەت بۆ هێرشەکا نوی . ژبەر هندێ پێتڤی‌یە لسەر نەتەوەیێن ئێك‌گرتی کارەکێ مجدو بلەز بکەت بۆ راوەستاندنا ڤێ چەندێ وپێتڤی‌یە زوی حاکمێت تەهرانێ رێ بدەنە وان زێرەڤانێن دەولەتی داکو بچنە ناڤ ئەردێن ئیرانێ‌و رابن بکارێ خۆو داکو بدرستی زێرەڤانیا راوەستانا تۆپباران کرنا باژێران بکەن ، هەروەسا پێتڤی‌یە ئەو باژێرێت لسەر توخیبی بهێنە ڤالاکرن ژ خرڤەبۆنێت عەسکەری .. ئەگەرنە ئەو دێ ئارمانجێت عەسکەری هێنە دانان‌و ئەم دێ مەجبوور بین دربێت وەتۆڤ دانینێ کو حاکمێت ئیرانێ قەت ژبیر نەکەن .

ئالان ـ پاشماوە

ڕێبازەکەیدا بکەرێ ، بەڵام ئەمەش ڕێگا لەو ڕۆمانوسانە ناگرێت لەنووسین بەردەوام‌بن ، هەروەکو لە سەدەی نۆزدەهەمدا ئەمەیان دەکرد ، بۆیە شێوە کۆنەکان ناتوانن جگە لە ئەدەبێکی مردوو بدەنە دەستەوە .. وە رۆب گرێ ئەو هەڵخەڵەتاندو جادوگەریە ئاشکرا دەکات ، بەڵام ئەمە ڕێگا لە زۆربەی خوێنەران ناگرێ کە بەپێی ئەو پێوەرە کۆنانە رۆمانەکان رۆژ ژمێر بکەن . ئەمەش دەبێتە هۆی ئەوە تووشی گێرەشێوێنی زەینی ببن لە کاتی خوێندەوەی ڕۆمانە نوێیکاندا چونکە لە راستیدا لەو ڕۆمانە نوێیاندا ئەوە نادۆزنەوە بەشوێنیدا دەگەڕان. ئەو جیهانەی کە تێدا هەست بە ئاسوودەیی دەکەین لە رۆمانی تەقلیدیدا لە چاو وون‌بوو ، لە هەمان‌کاتیشدا ئەو سەردەمەی ئەو رۆمانە نوێنەری بوو .

« گەرهاتوو خوێنەر هەندێ‌جار خوێندنەوەی رۆمانیکی نوێی بەلاوە گران‌بوو ، ئەوا دەسا خۆیشی بەهەمان دۆخ لەو جیهانە واقیعیەدا زۆرجار بزر دەبێ ، کاتێك هەموو شتێك لە دەوروبەریدا دەستبەرداری ئەو بنەماو پێوەرە کۆنانە دەبێت » .

(رۆب گرێ)

ئافرەتانی ـ پاشماوە

لەم بەرنامەیەدا زنجیرەیە کۆڕی فراوانی وا دەکرێ لە هەمان کاتی چالاکی‌ی هەڵبژاردنداو لە هەموو پارێزگاکاناو هۆڕو دێهاتە دوورەکانیش دەگرێتەوەو هەروەها بەرنامەی ڕاگەیاندنی ڕادیۆو تەلەفزیۆنیشی تیا دەبێ لەگەڵ دەرکردنی پۆستەرێك بەم بۆنەیەوەو ژمارەیەکی تایبەتیش لە گۆڤاری ـ المراة ـ دەردەکرێ کە بە خۆڕایی بەسەر ئافرەتاندا دابەش دەکرێ .

سەرچاوەکە ئەوەیشی ڕوون کردەوە کەوا یەکێتی بەیاننامەیەکی ئامادە کردووەو تیایا داوا لە ئافرەتان دەکا کە گوێ بدەنە بەشداری‌کردنیان لەم هەڵبژاردنەدا .

مامۆستایانی ـ پاشماوە

هونەرمەند ، دەربڕینی هەستی دەروون‌و باری سایکۆلۆژی پاڵەوانەکانی بووە ..

● لە بەرهەمە تایبەتی‌یەکانی هونەرمەند ، لە بەشی پۆرترێتدا ، ناوی پۆرترێتی خۆی واتە (SELF - PORTRAIT) دەهێنین ، کە خۆی لە شێوەی داڤیددا ، بەرجەستە کردووەو لە دەربڕینی هەستی کوڵاوی ناوەخۆو بیرکردنەوەیەکی قووڵدا ، سەرکەوتوو بووە .

● لە سەرەتای سەدەی شازدەمین‌دا ، کەم هونەرمەند توانیویەتی وەك جۆرجۆنی لە هونەری (پۆرترێتی کۆمەڵی : GROUP - PORTRAIT) ئیش بکات ... هونەرمەند وەستایانە ئەو پەیوەندی‌یە گشتی‌یەو ئیستاتیکی‌یەی نێوان ، کۆمەڵە مرۆڤەکانی یەك تابلۆداو سرووشتی دەوروبەرو بوونیان‌دا ، بدۆزێتەوە ... لەم بوارەوە ، ناوی نیگاری (ئاهەنگ) ، وەك نموونەی قسەی باسکراومان ، پێش‌کەش دەکەین .... بەڵام وا دەرکەوتووە ، کە هونەرمەند زنجیرەیەکی زۆری لەم (ئاهەنگانە) درووست‌کردووەو قوتابی‌و هونەرمەندە چاولێ‌کەرەکانیش ، لە دووبارە کردنەوەی ئەم ناوەرۆکە (مەبەس ئاهەنگ)ە ، درێغییان نەکردووە .

لووتکەی داهێنانی هونەرمەند ، لەم ڕووەوە ، لە نیگاری هەرە جوانی ناو : (ئاهەنگی لادێ) بەرجەستە کراوەو زەمینەیەکی پڕ لە کامەڕانی‌و تەندروستی باشی‌و هەستی لاوێتی‌و مۆسیقاو جوانی سرووشتی ڕەنگین ، درووست کراوەو لە بەرزترین پلەی دەرهێنانی هونەریشدا جێ‌بەجێ کراوە . بە داخەوە ، ئەم نیگارە ، دوا بەرهەمی هونەرمەند بووە .

جۆرجۆنی ، کە کۆچی دوایی کردووە ، تەمەنی نەگەیشتوەتە (٣٥) ساڵ ، بەڵام ، بە بلیمەتی خۆی توانیویەتی ڕێگایەکی تازەی داهێنەرانە ، بۆ هونەری هاودەمی بدۆزێتەوەو بناغەی هونەری ڕیالیزم ، بەهێزو پتەو بکات‌و بەرهەمێکی نەمری پڕ لە ژیان‌و گەشبینی ، بۆ خۆی‌و گەلەکەی‌و هەموو نەتەوەکانی سەر ڕووی زەمین بەجێ‌بهێڵێ .

خوێندنەوەیەکی ـ پاشماوە

نەداوە ؛ چونکە لە شیعرەکانەوە دەردەکەوێ شاعیر کتێبێك ـ یان بڵێین کەشکۆڵێك ـ ی بۆ ئەمین ئاغای هەمەوەند نووسیوەو لە پارچە شیعرەکەدا پێشکەشی کردووە ، ئەم باسەیشیان بەسەردا تێپەڕیوە ، یان خۆیان بە ئارەزوو خۆیان لە قەرەی نەداوە . لە کاتێکدا پێویست بوو بە وردی ئەمە باس بکەن‌و ، باسی ئەمین ئاغای هەمەوەند بکەن‌و ، هۆی پەیوەندیی نێوانیان بدۆزنەوە ، بە تایبەتی کە ئەمان خەلیلیان بە (شاعیری چەوساوەکان) لە قەڵەم داوەوە ، ئەویش بە شان‌و باڵی (ئاغا)دا دەڵێت‌و ، بەری هەست‌و بیرو ڕەنجی خۆیی پێشکەش دەکات .

● لایەنێکی دیکەی سەرنجەکانم دەڕوانێتە زمانی نووسینی نووسەران لەسەر دیوانەکە ، لە کاتێکدا زۆر کەمیان لەسەر بابەت‌و شیعرەکان نووسیوەو ، لێکۆڵینەوەو هەڵسەنگاندنیان دانسقەیە .. ئەو زمانەیش ئەم چەردەیان پێ نووسیوە زمانێکی لاوازو بێ‌پێزە ، چەند نموونەیەکیش لەم بارەوە دێنمەوە :

أ ـ « ئەو چیرۆکانەی ئەو **هۆنیوەتەوە** هیچیان ئەفسانە **نەبوون** بەڵکو **ڕووداوێکی** ڕاستەقینە بوون یان ئەوەتا خۆی تیا ژیاوەو **کاری تێ‌کردوون** » ل : ١٥ .

دەبوو بنووسرایە : (ئەو چیرۆکانەی ئەو هۆنیونی‌یەتی‌یەوە هیچیان ئەفسانە نەبوە ، بەڵکو ڕووداوگەلێکی ڕاستەقینە بوون ، یان ئەوەتا خۆی تیایانا ژیاوەو کاریان تێ‌کردووە) .

ب ـ « میرزا هێرش دەباتە سەر پارەو ئەوانەی هەڵپەی دوای پارە دەکەون » ل : ٦٤ .

ئەمەیش ڕاست وایە بگوترێ « میرزا هێرش دەباتە سەر پارەو ئەوانەی هەڵپە بۆ پارە دەکەن ـ یان ـ ... سەر پارەو ئەوانەی دوای پارە دەکەون » .

ج ـ « هەردوو لایان دەمیان بە شیعر پژاوە » ل : ٧٥ کورد دەڵێ : (زمانی پژاوە) نالێ : (دەمی پژاوە) .

ه ـ « میرزا (!) سکاڵاو دەردەدڵی خۆی بۆ (ئاغە سەی ڕۆستەم) هەڵ ئەرێژێ » ل : ٩٦ .

ڕاست وایە بنووسرێ : « میرزا سکاڵای خۆی لای ئاغە .... ئەکاو دەردەدڵی خۆیی لە لا هەڵئەڕێژێ » .

قەفقاس ـ پاشماوە

وی لاوێ ب غەم
سەح دکرە ڤاچۆل‌و بیارا
نە دزانی ژبەر چێ
بێ دل کەسیرەیە
خۆ دیر دکر
خۆ ژبیر ڤە دکر
یا بتەنشتا ویڤە
ڤێ گاڤێ مرۆڤەکێ ئازادو سەربخوبە
رۆژال هنداڤ سەرێ وی
ب هەمی رەندی‌یا خۆ
ئەو چی‌یە وی دو دل دکەن
ما غەما دلێ وی چی‌یە
ما چیچکا بەر ئاسمانی ؟
غەم‌و دەردەك هەیە ؟
ما خۆ زحمەت ددت
هەتا هێلینکێ بخو دابنیت
لسەر چەقەکێ دارێ پالدەت
هەمی شەڤێ
دومێ رۆژ دهلیت
نەرم گۆهێت خۆ ڤەچنیت
گوھ ددتە پەیڤێت خودێ
ڤەجنیقیت‌و ئاوازا دخینیت
بەهار خەملا جیهانێ‌یە بلا بچیت
ئۆ هاڤینا گەرم دێ هێت
ئۆ بالندە دێ
چنە وولاتێت دیر
سەر دەریا بورن
دا جارەکادی بەهارێ بزڤرنەڤە

دوو چیرۆك ـ پاشماوە

دهەردوو چیرۆکێن مەدا هندەك کێم وزێدەهیێن بچویك یێن تێدا هەین . دچیرۆکا «پەری‌و هەلامەت» دا هندەك ڕویدان وکوتن یێن تێدا هەین پەیوەندی دگەل ئێك نینە ئان دژی ئێکن . شەهسوار دبێژیت [وێ سپێدێ زوی من خو ب بەرێك ڤە بربۆ].. نزا چەوا پالە خو ب بەرێك ڤە دبەت ئان خو رێك و پێك دکەت دەمێ دچتیە سەر شولێ ئاڤی‌یا ؟ باشە هەکە ئەم بێژین وی ژڤان دگەل وێ کچێ هەبو ! نێ وی لسەرێ چیرۆکێ یێ گوتی [هەتا وێ ڕۆژی من ئاگەھ ژ وێ هزرێ نەبو] !پا بوچی خو ب بەرێك ڤە بربو؟ پا چەوا وی زانی دێ کچێ بینیت دا وە بکەت ؟....

ماویەتی

منداڵو ـ پاشماوە

ددانەکانی‌و لەگەڵ ئەوەشدا ددانەکانی کلۆر بوو بوون ئەمە ئەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی کە ئەم مرۆڤە بە منداڵی ددانەکانی زەرد بوون] .

دایکی دڵسۆز ئەگەر ئەتەوێت ددانی خۆت‌و منداڵەکەت سپی‌و بێ گەردو بریسکەدار بێت‌و زەرد هەڵنەگەڕێت هەفتەی جارێك پاش شتنی ددانەکان بە فلچەو دەرمان ، فلچەکە پاك‌و خاوێن بکەرەوەو دوو یان سێ دڵۆپ لیمۆی ترش بگوشە سەر فلچەکەت‌و ددانەکان رزگاریان ئەبێت لە نەخۆشی‌و کلۆربوون‌و زەرد هەڵگەڕان .

لە مەڵبەندی ـ پاشماوە

● چالاکی زانستی ..

هەروەها بەرێوەبەری لە رووی چالاکی زانستی‌یەوە دەڵێ :ـ

لەم رووەوەش هەوڵی بێ‌شومار دەدەین بەهرەی لاوەکانمان پەرە پێ‌بدەین‌و ئارەزووەکانیان بهێنینە دی. بۆ ئەم مەبەستە کادیرێکی توانا لە مەڵبەندەکەمان ئەم دەورە دەگێڕێ کە ئەویش کاکی ئەندازیاری کارەبایی . «سالار محمد عبداللە»یە تا ئێستا چەند دەورەیەکی زانستی کردۆتەوەو گەلێك موحازەرەی نەزەری‌و عەمەلی پێش‌کەش کردووەو گەلێك لە لاوان سوودیان لێ وەرگرتووەو بە گەرمی‌یەوە پێشوازی ئەم جۆرە دەورانە دەکەن ...

● چالاکی وەرزشی ..

بەڕێز کاکی بەرێوەبەر دەربارەی چالاکی وەرزشی بە گیانێکی پتەوەوە پێی وتین :ـ

مەڵبەندەکەمان لە رووی وەرزش‌و وەرزشەوانی‌یەوە دەورێکی گرنگ دەگێڕێ .

ئەمساڵ تیپی هەڵبژاردەی رانیەی تۆپی‌پێ پلەی دووەمینی وەدەست‌هێنا لەسەر ئاستی هەموو پارێزگا ئەمەش بووە هۆی ئەوەی کەوا لیژنەی ئۆلەمپی لە پارێزگای سلێمانی بڕیاربدا یانەی وەرزشی رانیە بکاتەوە کە ئەمە دەسکەوتێکی گرنگ بووە بۆ رانیە ، چونکە لێرەوە دەتوانین زیاتر بجولێینەوە..

هەروا تیپەکانی باڵەو ئاسن‌و شەترەنج بەردەوامن لە ڕاهێنان‌و بەشداری‌کردن لە پاڵەوانیەتی‌یەکان جا چ لەسەر ئاستی پارێزگابێ یان لە میانەی بەرنامەی ئەمینداریتی رۆشنبیری‌و لاوان بێ ...

لەم دوایی‌یانەشدا ئەمینداریتی بڕیاریدا ، مەڵبەندی لاوانی قەڵادزێ بکرێتەوە ئەمەش هەنگاوێکی زۆر چاك بوو .. بەڵام ئەوەی لێرەدا دەمانەوێ بیڵێین وەك پێشنیار دامەزراندنی چەند کادیرێکی پسپۆرە بەتایبەت لە دەرچوانی ئامۆزگای هونەرە جوانەکانن کە خەڵکی ئەم ناوچەیەن ، چونکە زیاتر مەڵبەندەکامان پێش دەکەون‌و لە کارکردن بەردەوام دەبێت.

ماوە بدە ـ پاشماوە

«کورم یان کچم نابێت زۆران بازی لەگەڵ من بکەیت‌و بۆ کزم پیاکێش ئەزانم تۆ منت خۆش ناوێت‌و رقت لێمە ... بەڵام تۆ سەیری ئەو پشتیە کۆنەکە چەند ناشیرینەو کۆن‌بووە با ناوی بنێن دایکی تۆو زۆران بازی لەگەڵ بکە بزانم کامتان ئازان ..؟؟..!!

لەگەڵ من زۆران بازی مەکە چونکە من تۆم زۆر زۆر خۆش دەوێت !!!

بۆ نموونە :

«چاوەکەم یاری بەو خواردنە مەکە... ئەزانم زۆر هیواش‌و ئارامی ئەگەر باوکت لە ماڵ بووایە یاریت لەگەڵ ئەو دەکرد .. بەڵام وەرە بۆم باس کە باوکت چەند خۆش دەوێت ؟؟ بۆچێ ؟؟ بۆچێ خۆشت ناوێت ؟؟. ..هتد

بۆنموونە :

گاز لە براکەی خۆت مەگرە رۆڵە ... وەرە بزانم بۆ گازی لێ دەگریت ؟؟ ئەگەر گریا دەبێت من ژیری کەمەوە ... منیش وا خەریکی چێشت لێ نانم ... ئەگەر من خەریکی ئەو بم کێ نانتان بۆ ئامادە کات؟؟ ئەگەر ئارەزوور دەکەیت گاز بگریت بووکەکەت بکە بە برای خۆت‌و گازی لێ بگرە لە جیاتی براکەت .. بەس نی‌یە بووکەکە ناگری‌و دایکت خەریك ناکات ...!!!»

دەبێ ماوە بدەن بە منداڵ هەڵچوون‌و رق‌و قینی دڵیان هەڵڕێژن ؛بە قسە بێت یان بە کردەوە ..... داخی دڵی خۆیان برێژن بە بسووکەکەیان یان بە یاریەکی تریان ... داینێین بەو کەسەی رقی لێیەتی‌و تووڕە بووە لێی بەبێ ئەوەی زیان بەگەورە بکەیەنێت .

ڕێکخراوەی ـ پاشماوە

لە گەلانی جیهانی سێهەم بە شێوەیەکی تایبەتی بۆنموونەی ئەمەیش پەیدابوونی بلۆکی ئابووری وەك دیاردەیەکی پێشە وا بە پێچەوانەی ئەوەی ئەوسا ناسرابوو کە بلۆکی سیاسی‌و سوێندخواری سوپایی لەسەر ڕووی سیاسەتی جیهانیدا زاڵ بوو .

کۆنگرەی شەشەمی نەش‌و نوما خاڵی وەرچەرخانە

● ئەو گرنگی‌یە چی‌یە ڕێکخراوەو لا پیشەسازی‌یە تایبەتەکان لە دەولەتە عەرەبی‌یەکانا دەیدەن بە بەستنی کۆنگرەی شەشەمی نەش‌و نوما لە تیشرینی یەکەمی داهاتوودا ؟

ـ ئێمە وا چاوەڕێ دەکەین ئەم کۆنگرەیە تەڵەمبازێکی گرنگ بێ لە چاو کۆنگرەکانی لەمەوبەردا چونکە ئەنجامەکانی بەری تاقیکردنەوەی ساڵانی ڕابوردووی کاری عەرەبیی هاوبەش دەبێ لە بواری بەکتر تەواو کردن‌و هاوکاری پیشەسازیداو (١٠٧) پرۆژەی پشتگیراو بۆ هێنانە بەرهەم لەسەر پلەی وڵات‌و نەتەوە دەخرێنە بەر دەست .

ڕادەی پەرەپێدان‌و نەش‌و نومای توانای بنکەی پیشەسازی‌یەوە .. بەڵکو پیشەسازی دەورێکی سەرەکی دەگێڕێ لە نەش‌و نوماکردنی هێزە ئادەمیزادەیی‌یەکانا چ لە بارەی پەیداکردنی ئیش بۆ ئەم هێزانە یا لە بارەی کارامەیی تەکنیکی یا ناو بەرزکردنەوە پلەی شارەزایی‌یانا .

جگە لەمەش بنکەی پیشەسازی دەوری سەرەکی هەیە لە گواستنەوەو بەکارهێنان‌و پەرەپێدانی تەکنۆلۆژیای تازەدا .

● ئایا ئابووری‌یەکی یەکگرتووی وا هەیە یەك یەکی تر تەواو بکا ؟

ـ ئێمە لەو باوەڕەداین کەوا نەتەوەکەمان‌و نەوەکانی داهاتووی ماوەی ژیانیان نابێ ئەگەر دوورکەونەوە لەوەی کە لە بارەی ئابووری‌و بەتایبەتی پیشەسازی‌یە یەك یەکتر تەواو کەن .. ئەم دوو دەساڵەی دوایی ئەوەیان دەرخست کە دیاردە ئابووری‌یە جیهانی‌یەکان هەر بە تەنها کار لەگەڵ پێشکەوتووەکان ناکەن بەڵکو

Institut kurde de Paris

له هەولێر :

چالاکییەکانی رۆشنبیری جەماوەر

هەر لە دەستپێکردنی وەرزی نوێی بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری جەماوەر لە هەولێر چەندان جموجۆڵی هەمەرەنگی رۆشنبیری نواندووەو لە بەسەرکردنەوەیەکی خێرادا مامۆستا شامل مەردان بەڕێوەبەری ئەم دەزگایە ووتی : بەڕێوەبەرایەتی رۆشنبیری لە هەموو رێکخراوە پرۆگرامێکی تایبەتی بەدەستەوەبوو تیایدا رۆشنبیران بەشدار دەبن بە نواندنی چالاکی کۆڕو کۆبوونەوەو لایەنی رۆشنبیری تر .

١ - کردنەوەی پێشانگای وێنەی فۆتۆگرافی شەهیدانی جەنگی رەوامان لەهۆڵی بەڕێوەبەرایەتییەکە کە بەرێز بەڕێوەبەری گشتیی رۆشنبیری و لاوان کردیەوە.

٢ - میوانداری کردنی نووسەر باسم حمودی بۆ پێشکەش کردنی باسێکی فراوان دەربارەی رەخنە .

٣ - کۆڕێکی رۆشنبیری دەربارەی ئەدەبی کوردی لە لایەن کاک اسعد عەدۆوە .

٤ - تۆمارکردنی شانۆگەری «ئاداب» نووسینی سعد الجبوری و دەرهێنانی هاشم زەیعل .

٥ - بەشداربوون لە هەموو بۆنە نیشتمانی و نەتەوەییەکان کە هەولێر و لقەکانی لە دەرەوەدا بەشداربوون .

٦ - تۆمارکردنی چیرۆکێکی تەلەفزیۆنی بە ناوی «میوانی ناوەخت» نووسینی چەتۆ حەسەن و دەرهێنانی هونەرمەند ناصر حسن .

٨ - کردنەوەی پێشانگای پۆستەر لە لقی کۆیەدا .

٩ - سازکردنی کۆڕێکی تایبەتی بۆ کاک محسن محمد دەربارەی شانۆگەری «خانزادێکی تر» ، سەرباری چەندان چالاکی کە لقەکانی رۆشنبیری جەماوەر لە دەرەوەی پارێزگادا دەیانکرد .

شێرزاد

جەژنتان پیرۆزبێ

ئەوا جەژنی رەمەزانی پیرۆز داهات ، جەژنی ئەمسالمان ، لە سایەی سەرکەوتنی زیاتری عیراق و پێشکەوتنی زیاتری رەوتی سەرفرازیدایە بە رابەری سەرکردەی گەل صدام حسین ، بەم بۆنە پیرۆزەوە «دەستەی نووسەرانی «هاوکاری» گەرمترین پیرۆزبایی لە سەرکردایەتی و گشت گەلی عیراق و هەموو خوێنەرانی دەکات ..

هەموو سالو سەرکەوتن و پێشکەوتنی زیاتر، وە لەبەر بشوی رۆژانی جەنگ و وەستانی کار لە چاپخانە هەفتەی داهاتوو هاوکاری دەرناچێت و دوایی ئەوە ئاسایی دەگەڕێتەوە لای خوێنەرانی ئازیز .

بۆ بەرچاوی شارەوانی هەولێر ..

ئەمە شوێنی وەستانی پاسە.. نەک شوێنی وەستانی عەرەبانە..

شۆستە بۆ هاتوو چۆی خەڵکە ، ئەم وێنەیە شوێنی وەستانی پاسە لای دادگای هەولێر کەچی ئەو عارەبانانەی میوەجات دەفرۆشن داگیریان کردووە ئەگەر یەکێکی لایدە بێتە شارەکەمان ئەم دیمەنە ببینێ جوانکاری شارەکە لە بیر دەکات بۆیە پێویستە شارەوانی هەولێر چارەیەک بۆ ئەمە بدۆزێتەوە. چونکە ئەم شوێنە شوێنی پاسەو هی عارەبانە نی یە .

ناظم دلبەند

ئێران لە ناوەوە

فؤاد حسین

شارەزایان و پسپۆرانی سیاسی و ئابووری جیهانی دەربارەی باروودۆخی ناوەوەی ئێران دوواون ، دەربارەی رەفتارو کردەوەی بەڕێوەبەران و تاقمە گوجەکەی خومەینی شتی زۆریان تۆمارکردووە ، ئەوەی هیچ نکوولیەکی لێ ناکرێت و کۆکەرەوەی رای گشتی شارەزایانە بارى ئێران لەو رژێمەی خومەینی دەستی بەسەر ئێراندا راگرتووە هەمیشە بەرەو شلەژاوی و ناڵەباری و خراپی رۆیشتووە ، بگرە ئەم تاقمە نەفامە هیچ لە سیاسەت ناگات ، گەلێ جاریش لەبەر کەللە رەقی و بێمێشکی خۆی زیانێکی تێجگار گەورەو ناڵەباری بە وولاتی ئێران گەیاندووە ، بەرژەوەندی تاقمە بۆگەنەکەی بەسەر گشت گەلانی ئێراندا دەسەپێنی و هەرچیش رووەدەدات فیروسیا . بەردەوام بوونی ئەم چەشنە ئاکارانە زۆربەی هەرە زۆری وولاتانی جیهانی لەخۆی دوورخستۆتەوە و بوونەتە دوژمنی بلاو بەو سیاسەتە چەوتەی و لە هەڵەکەی دەکرێ ، جگە لە داگیرکەری زایۆنیزم و ئیمپریالیزمی ئەمریکاو ئەوانەی لە تەسکەی عەرەبیان هەیەو رەفتاریان تەنها دوژمنکاری و خوێن رشتن و ئاژاوەنانەوەیە تەنها لەبەر یەک هۆ ئەویش بۆمانەوە لەسەر حوکم و هیچی تر .

.. لەم بارەیەوە بابێکەوە ئەم هەواڵە بخوێنینەوەو ئەوسا هەربەکە بەباشی بۆی دەچەسپی تا چ رادەیەک باری ئابووری ئێران کربووەو تا چ رادەیەک بێ مرۆڤانە دەستەی بەڕێوەبەرانی ئێران کافرانە مامەڵە لەگەڵ ئێرانیەکاندا دەکەن ، بەتایبەتی موچەخۆرەکان ، هەواڵەکە : « هەزار مامۆستای ئێرانی لەناوچەی مازەندەران ئەوە دوو مانگە موچەیان وەرنەگرتووە .. دەزگای فێرکردنی ناوچەکە بەرەبەست بوو تێراوی خۆی بۆ تاران بنێرێ بۆ ئەوەی لێپرسراوان ئاگابکات ، بەنیاری سەرف کردنی موچەکانیان .

لە مەڵبەندی لاوانی رانیەدا

بینایەتێکی نیسک سوور لە شاری «رانیە»ی دڵگیر بەرامبەر بە شاخی «کێوەرەش» کە هەموو بەیانییەک سێبەری بەسەردا دەبەخشێتەوە .. ئەم شوێنە مەڵبەندی لاوانی رانیەیە .. بە رێکەوت رێگەمان کەوتە ئەم مەڵبەندە ، جموجۆڵێکی فراوانمان بینی ، تیپێکی مۆسیقای ژیکەلانە ، یاریزانانی تۆپی پێ و بالە ئاسن هەڵگرتن ئەمە و چەند وێنەیەک بە دیوارەوە هەڵواسراو کە چالاکی ئەدەبی و هونەری دەخستە رووی مەڵبەندە بە دیداری کاک «جلال حمد خضر» کە خۆی بەرێوەبەر بوو خۆشحال بووین ..

● کەی دامەزراوە ..

دەربارەی دامەزراندنی ئەم مەڵبەندە برای بەرێز بەڕێوەبەری مەڵبەند پێی وتین :-

لە راستیدا قەزای رانیە بەر لە کردنەوەی ئەم مەڵبەندەش هەموو جموجۆڵێکی لێ بەدی دەکرا ئەمەش دەگەڕێتەوە سەر ئەوەی کە مەسەلەی زانست و زانیاری لەو ناوچەیەی گرتۆتەوە ، بێگومان چونکە دواوریش کاریگەر گرنگ دەکاتە سەر دروستبوونی بەهرەی مروۆف ، بەلام

جولانەوەی بەردەوام بۆ هاندانی لاوان

بەرەوانی ئەوە لە دوای ئەوەی کە سالی (١٩٨٠) بەپێی بڕیارێکی ئەمینداریتی گشتی رۆشنبیری و لاوانی ناوچەی کوردستان مەڵبەندی لاوان لە رانیە کرایەوە ئەم چالاکیانە شێوەیەکی تریان وەرگرت ، چونکە بە شێوەیەکی رەسمی مومارەسەی کارەکانی خۆمان دەست پێکرد .

● چالاکی هونەری ..

دەربارەی چالاکی هونەری لە مەڵبەندی لاوانی رانیەدا کاک جلال حمد خضر وتی :-

هەموومان حەز دەکەین هونەری میللەتەکەمان لە گەنجێک و فێرکردنیان لەسەر ئامێری مۆسیقا . ئەنجامێکی چاکی بە دەست داو لە ماوەی سالێک و چەند مانگێک تیپێکی مۆسیقای چاکمان لە (١٢) ئەندام پێکهێنا پار هەمدیکیان چوونە «ئامۆژگای هونەرە جوانەکان» ئەمەش کارێکی گرنگ دەبەخشن لە

لە رووی چالاکی ئەدەبی و رۆشنبیریش ، گەلێک کۆڕمان بەستووە بۆ شاعیرو ئەدیبانی ناوچەکە هەروا بەردەوامین لە دەرکردنی بلاوکراوەی سەر دیوار کە هەموو لایەنە ئەدەبی و هونەری زانستی و وەرزشییەکان دەگرێتەوە .

پرواتە ل ٧

ناظم دلبەند

بەرەو پێشەوە چوون دابێ و سیمای سەرکەوتن بەخۆیەوە ببینێ ... بەکەمین کار لەم مەڵبەندە دەستمان پێکرد ئەمە بوو چەند راهێنەرێکمان هێنا بۆ ئەوەی کارەکانمان شێوازێکی چاک بەخۆیەوە ببینێ لەمانە بێگەیاندنی چەند

دوا رۆژدا ...

ئەم تیپە بەشداری لە گەلێک ئاهەنگی نەتەوەیی و نیشتمانی و میهرەجاناتی هونەری کردووە . لەمانە میهرەجانی دهۆک کە تیپێکەمان سەرکەوتنی وەدەستهێنا .. هەروەها تیپێکی شانۆگەریمان پێکهێنا ئەمەش کۆمەڵێک بەهرەمەندی وەدەست هێناوە .. بەلام دەمەوی شتێک لەم خەمە ئەویش گلەیییەکە لە بێنانی سوودی گشتی سەرکەوتنی هونەری شانۆی کوردی ئەمیش ئەمەیە (ماوەی چەند مانگێکە دوو شانۆگەریمان لە گۆڤاری «بەیان»ی ئازیز بلاوکردبۆوە بۆ لیژنەی تەماشاکردنی شانۆگەری لە ئەمینداریتی تا ئێستاکە هیچمان نەبیست) .

لاویک لەسەر زلەیەک سالێک بەند ئەکرێت

رۆژنامەی (هارتس) ئەلێت دادگای ئاشتی لە (عەفولە) لە فەلەستینی داگیرکراو حوکمی سالێکی دا بەسەر هاووڵاتی یوسف شلبیدا کە تەمەنی ٢٢ ساڵە لە دێی عەرەب شبلی باش ئەوەی تاوانبار کرا بەوەی زللەیەکی لە مندالێکی جولەکە داوە کە تەمەنی نۆ سالونیو بووە .

گرانترین تابلۆ لە ئەمەریکا

تابلۆی (گول فرۆش)ی وێنەکێشی ئەمەریکای لاتینی دیکوریفیرا بە بەرزترین نرخ فرۆشرا کە ئەمەش بە ٤٢٩ هەزار دۆلار ، ئەمەش بە بەهاترین نرخ دائەنرێ لە جیهانی تابلۆدا لە ئەمەریکای لاتینی ،هەروەها تابلۆی (کچ گولەبەرۆژە) فرۆشرا بە ٢٤٢ هەزار دۆلار .

فرۆکەوانێک خۆی ئەکات بە نافرەت

لە ماوەی ئەم مانگەدا ملیۆنەها سەیرکەرانی تەلەفزیۆنی بەریتانی گۆڕانی

هەواڵی جیهانی

فرۆکەوانێک کە زووتر لە سوپای ئاسمانی شاهانی بەریتانیادا بووە ئەبینن کە چۆن بە عەمەلیاتێک ئەبێتە ئافرەت .

ئەم پیاوەی کە کۆن فرۆکەوان بووە ئێستا لە ئاوەراستی ئینگلتەرەدا دەژی و ئێستا دوو جار ژنی هێناوەو ئەیەوێت بۆ جاری سێهەم هاوبەشێکی هەبێت بەلام ئەمجارەیان پیاو نەوەک ئافرەت .

هەروەها ئەم پیاوەی کە تا ئێستا ناوی خۆی ئاشکرا نەکردوە حەز ئەکات جلی ژنانە لەبەرکات ، ئەم عەمەلیاتانەش زۆر کەم ئەکرێت بەتایبەتی بۆ ئەو کەسانەی تەمەنیان لە ٥٥ سال زیاترە .

وێنەی گۆڕانی ئەم فرۆکەوانە بە فلیمێکی (وثائقی) ئەگیرێت ، دوای ئەوەی چەند هەفتەیەکە وێنەکەی تەلەفزیۆنیەکان خۆیان ئامادە کردوە بۆ ئەم فلیمە لەگەڵ فرۆکەوانەکەو پزیشکە دەروونناسەکان .

بیرێکی راگوزاری

هەندێ جار لەخۆم ئەپرسم ، هەندێ کەس چۆن ئەتوانن لەبەردەم قسەی رەقدا ..نەرمو نیان بن ؟ لە زووەوە وتویانە .. (ئەو کەسە کەسە .. ئەلفێکی بەسە !)... کەسانی وام دیوە هەزارو یەک ئەلف بدە بەتوفی سەریاندا .. ئەلێی نەبای دیوە نە بۆران. بەلام مەسەلەکە هەر بەو بارەدا لێک نادەمەوە ،هەندێ جار ، ئەشپرسم .. بەسی نیە بۆ یەکێک کارگێری .. کرێکاری .. فرۆشیاری .. بلێی شتە راستەکە ئەوەیە .ئەوەی تۆ ئەیکەی هەڵەیە .. کەچی.. سورە لەسەر ئەوەی لەدەوام رائەکات ، فرۆشیار شت بەگران ئەفرۆشێ ..و هتد.. جا لەبەر ئەوە.. یاسا ریزی تەواوی خۆی هەیە .. کەدەوری تەواوی خۆی ئەبینێ.. ئەمە .. بارى سەرنجێکە ..

بەهرە

جیهانی منالان

چیرۆک بۆ مندالان

پاداشت

مندالێکی بچکۆلە کە بەکەم ئەستێرەی لە ئاسمانا بینی ئەدرەوشێتەوە بە دایکی وت :

- ئەو ئەستێرەیەم بدەرێ کە بەلێنت دابوومێ دایکی پێی ووت :

- ها وەریبگرە ئەوە بۆ تۆ .

باش تۆزێ دووەم ئەستێرە دەرکەوت مندالەکە بچکۆلەکە بە دایکی ووت :

- ئەو ئەستێرەیەم بدەرێ کە بەلێنت دابوومێ دایکی پێی ووت :

- ها وەریبگرە ئەمەش بۆ تۆ .

کاتێ ئەستێرەی سێیەم دەرکەوت مندالەکە بە دایکی ووت : ئەو ئەستێرەیەم بدەرێ کە بەلێنت دابوومێ .

دایکی ئەستێرەی سێیەمیشی پێبەخشی ، مندالەکە یەک لە دوای یەک داوای ئەستێرەکانی کرد ، هەتاوەکو چەند ئەستێرەیەکی وەرگرت .

دایکی ئەو رۆژە هەر لە بەیانیەوە بەلێنی دابوو بە مندالەکە لە پاداشتی هەر

سالی پار لەژمارە ٦٩٥ ئەم رۆژنامە خۆشەویستەدا لەلاپەرە دوانزەدا خوشکە جنور ستەدا گفتوگۆیەکی هێمنی لەگەڵ ئەم فریشتە نازدارەدا کرد .

ئەمسالیش بەبۆنەی کۆتایی سالی قوتابخانەکانەوە کارتی نومرەکانیمان بینی ، کە لەپۆلی سێهەمی سەرەتاییەوە دەرچوو بۆ پۆلی چوارەم .. هەروەک بارووپێزاری نومرەکانی دە لە دەیە .

کردارێکی چاک ئەستێرەیەکی بداتێ .

کاتێ ئەستێرەکانی ژمارد سەیری کرد دوانزە ئەستێرەیە ، هەر یەکەیان لە پاداشتی گوێرایەلی دایک و باوک ، خۆشەویستی ئازایەتی ، دلنەرمی لەگەڵ گیانداران ، راستگۆیی ، پاکوخاوێنی ، ژمارە ، خوێندنەوە ، پەروەردە ، مێژوو سروود لەبەرکردن بۆی بەخشیبوو .

لەلایەکی کەشەوە بەردەوامین لە کردنەوەی پێشانگای جزراو جزر ،دوا پێشانگامان تەرخان کرد بۆ جلو بەرگی کوردی ..

هیرش محمد امین

. **کردوویەتی بە کوردی**

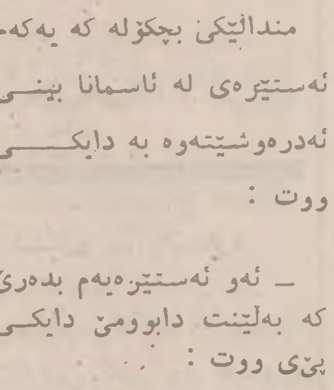

رەوا احمد محمد

خونچە گوڵێکی هەمیشە گەش

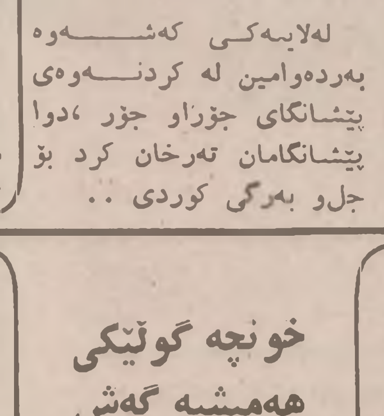

ووتم : هاژە خان .. چیت دەوێت .

ووتی : وێنەکەم بنێرە بۆ هاوکاری .

بۆچی ؟!

:چونکە هاوکاریم خۆش دەوێت .

ئێمەش تۆو هەموو مندالێکی ئازیزو زیرەکمان خۆشدەوێت . هەر لەسەرکەوتندابن .

هاوکاری

دەزگای رۆشنبیری و بلاوکردنەوەی کوردی

شەقامی الخلفاء، مەیدانی الخلانی

تەلەفون ٨٨٧٥٧٩٥

[illegible]

Institut Kurde de Paris

چەند وێنەیەكی هەڵبژاردە لە ئاهەنگی بەخشینی مەدالیای حزب بە هاوڕێی تێكۆشەر صدام حسین‌و ئەو هاوڕێیانەی لە سەرکردایەتی لە ٢٥ ساڵ زیاتریان لە حزب بەسەربردوە

لە یادی ١٦ ساڵەی تەمەنی شۆڕشی مەزندا

ڕەوتی هەمیشە سەرکەوتوو

ئەوا ١٦ ساڵ لەتەمەنی شۆڕشی مەزنی ١٧-٣٠ تەمووز بەرێ كرا ، ١٦ ساڵ‌و گەلی عیراق لەهەموو مەیدانێكا سەردەكەوێت ، مەیدانی خەباتی مەردانەی بۆ تەواو كردنی سەربەخۆیی تەواوەتی ، خەبات لەپێناوی زیاتر چەسپاندنی یەكیتی نیشتمانی عیراق‌و یەك ریزی كوردو عەرەب،سەركەوتنی تەواو لەمەیدانی بیناكاری نوێدا بۆ پێگەیاندنی كۆمەڵێكی نوێ‌و مرۆڤی نوێ ...

لەم ١٦ ساڵە پڕ لە سەركەوتنەدا شۆڕش زۆر جار لەلایەن دوژمنەكانیەوە گەمارۆ دراوە ، بۆ ئەوەی نەیەڵن ڕەوتی سەرفرازی بەمرادی بگات بەڵام لەهەموو بەرەنگاربوونەوەیەكدا ئەنجام سەركەوتنی زیاتری شۆڕش بووە ، بەتوانای چاكترەوە لە هەنگاوناندا بەرەو پێشكەوتنی زیاتر .

یەكێك لەو هویانەی وای كردوە لەم ١٦ ساڵەدا شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووزی مەزن لەلایەن هێزەكانی دوژمنەوە پیلانی دژ بگێرێ‌و تەقەللای لەبار بردنی ڕەوتەكەی بدەن باوەری سەربەخۆیی ئەم شۆڕشە مەزنەیە ، دوا پیلانیش دژی ڕەوتی شۆڕش گێرا بۆ لەبار بردنی ئەم ڕێبازەی توش كردنی بوە بەم شەرەوە كە چوار ساڵە ڕژێمی نارەسەنی ئێران بەسەریا سەپاندوین بەڵام هەتا ئەم پیلانە گەورەیەش كە ئەڵقەیەكە لەو زنجیرە پیلانانەی بەو مەبەستە لەكونو كەلەبەرە تاریكەكاندا دژی شۆڕشەكەمان سازدراوە نەیتوانی وەناتوانی بەقەدەر تاڵە مویەك لەرەوتی سەربە خۆیی لابدات‌و عیراق‌و گەلەكەی مل‌كەچ پێ بكات .

لەبۆنەیەكی واپیرۆزا ، لەسایەی ١٦ ساڵ سەركەوتندا ، لە بەهیوای بەسبەینی زیاتر پڕ لەسەركەوتنی شۆڕشدا سەركردە صدام حسین وەك ڕۆژی ڕووناك لەپێشەوەی ڕەوت ڕووی تیشك دەداتەوە ، ئەم سەركردە ڕەمزە هەرە مەزنەی گەلی عیراق كە توانی بەبیری تیژی‌و بەهرەی هەرە مەزنی پێشرەوی ڕەوتی شۆڕش بگەیەنێتە ئەم لوتكەی سەركەوتنە گەورەیە ، عیراقی ئاوەدان ، گەلی عیراقی شادمان‌و مرۆڤی نوێی باوەر بەخۆ بوو .

لەیادی ١٦ ساڵەی شۆڕشدا هیوا بە باشەرۆژ پتەو ترە ..

لەیادی ١٦ ساڵەی شۆڕشدا عیراق لە لوتكەدایە ، تیشكی سەركەوتن‌و ئاوەدانی‌و پێشكەوتنی بۆتە چقڵی چاوی دوژمنان‌و كاروان هەر بەرەو سەركەوتنی زیاتر دەچێت .

لەیادی ١٦ ساڵەی شۆڕشدا ئەو پەری ڕێزو خۆشەویستی بۆ ڕابەری گەورەی ڕۆڵەی گەلی عیراق صدام حسین .

ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچەی كوردستان

بەشداری میهرەجانی تەمووزی فۆتۆگرافی دەكات

● ئەمساڵ لە بەغدای پایتەخت بە بۆنەی ئاهەنگەكانی تەمووزی پیرۆزەوە ، وەزارەتی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاند میهرەجانێكی فراوان رێكدەخان بە ناوی (میهرەجانی تەمووزی فۆتۆگرافی) كە هەموو وەزارەتەكان بەشداری تێدا دەكەن ... ئەمینداریتی ڕۆشنبیری‌و لاوان لە ناوچەی كوردستانیش بەشداری ئەم مەهرەجانە دەكات بە چەند وێنەیەكی رەنگاو ڕەنگ ، بۆ زیاتر زانیاری لەم ڕووەوە بە پێویستمان زانی چاومان بەو برا وێنەگرانە بكەوێت كە ئەم وێنانەیان گرتووە ..

● لە پێشدا وێنەگر كاك «محمد عبدالعزیز» وتی :ـ

كردنەوەی ئەم جۆرە میهرەجانانەیان بڵێین پێشانگا فراوانانە كە ئەمساڵ بەم شێوەیە بۆ هونەری وێنەی فۆتۆگراف رێكدەخرێ لەلایەن وەزارەتی ڕۆشنبیری‌و ڕاگەیاندن ، بێ‌گومان ئەمە ئاوڕدانەوەیەكی پێشكەوتوانەیە بۆ هونەری فۆتۆگراف ، چونكە بەرای زۆربەی زۆری مێژوونووسان وێنەی فۆتۆگراف ڕووی گەش‌و ڕاستەقینەیی مێژوو پێشان دەدا .. جا لە عیراقی شۆرش‌و لەسایەی سەرەكی خۆشەویست صدام حسین ئەم وێنانەی گرتوومانە هەموی مێژووی شارستانیەتی عیراق پێشان دەدا ..

● با بزانین كاكی وێنەگر «محمد بكر» دەڵێ چی ..

بەشداری كردنی ئێمە بە ناوی ئەمینداریتی گشتی ڕۆشنبیری‌و لاوانی ناوچەی كوردستانەوە ، سیمای ئەو دەسكەوتە مەزنانەی وێنەی فۆتۆگرافی بە قەوارەی ٥٠ × ٦٠ بەشداریمان لەم مەهرەجانە كردووە كە بریتی‌یە لەو دەزگاو پرۆژە پیشەسازی‌و خزمەتگوزاری‌و گەشتەوانی ... هتد لە ناوچەكەدا سەرەڕای گەلێك دیمەنی ڕەنگینی كوردستان كە زیاتر شوێنە گەشت گوزاری‌یەكان دەگرێتەوە .. هیوادارین ئەم جۆرە مەهرەجانانە بەردەوام بێت.

● ئینجا وێنەگر كاك (ظاهر محمد) وتی :ـ

ئەم خۆپیشاندانە هونەری‌یە بە گوێرەی هونەرمەندانی فۆتۆگراف ، یەكترناسین‌و شارەزابوونێكی پتەو لە نێوانی ئێمە دروست دەكات .. لەم چاوپێ كەوتنە كورتەدا دەمەوێ شتێك بڵێم . ئەویش ئەو پێشنیارەیە كە هەموو ساڵێك لە هەمان (بەروار) ئەم مەهرەجانە دووبارە بكرێتەوە ، چونكە زیاتر ئەم هونەرە پێش دەكەوێ بەرای من بەشداری ئەمینداریتی لاوان لەم مەهرەجانەدا دەبێتە هۆی هاندانی وێنەگرانی فۆتۆگراف كە زیاتر گرنگی بە هونەری وێنەگرتن بدەن ..

ناظم دلبەند
لقی هەولێر

- ١٦ ساڵە عیراق لە سەركەوتنی بەردەوامدایە .
- لە جەژنی تەمووزی مەزندا سلاو بۆ سەركردەی سەركەوتن .
- ١٦ ساڵ لەسەر ڕێگای سەربەستی‌و سەربەرزی‌و بیناكاری .
- شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووز شۆڕشی ڕێگای سەربەخۆ .
- شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووز شۆڕشی بەخششی هەمیشەیی .
- سەركردە صدام حسین نیشانەی سەركەوتن‌و سەربەرزی .
- صدام حسین ڕاپەڕێنەری شۆڕش‌و سەركردەیی لەسەر ڕێگای بیناكاری‌و بەرگری لە سەربەرزی .
- لەسەر ڕێبازی سەربەخۆیی‌و بیناكاری دەڕۆین .
- صدام حسین ڕەمزی سەربەرزو بە غیرەتی عیراقیەكانە .
- هێزی چەكدارمان قەڵغانی عیراق‌و شورای پتەوی نیشتمانە .
- بیرو باوەری شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووز بەڕابەری تێكوشەر صدام حسین دەچەسپێ .
- پاشەرۆژی ڕووناكی عیراق لە ڕووی صدام حسین دایە .
- ئەی جەنگاوەر : دەستەڵات‌و توانای شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووز لە سەنگەری جەنگدا لەگەڵتایە .
- قادسیەی صدام بەرگری‌یە لە دەستكەوتەكانی گەل .
- ئۆتۆنۆمی ناوچەی كوردستان لە دەستكەوتەكانی شۆڕشی ١٧ ـ ٣٠ تەمووزە .
- یەكیتی نیشتمانی پشتیوانە لە ڕەوتی شۆڕش‌و سەركەوتندا .
- دایكی شەهید شوێنی نموونەیی هەیە لە ویژدانی گەل‌و شۆڕشدا .
- شۆڕش لەپێناوی پاشەرۆژی ڕووناكی‌منداڵەكانی عیراقدا خەبات دەكا .

هەڵبژاردە لە دروشمەكانی یادی ١٦ ساڵەی شۆڕش

نیشتمان پەروەر

علی ناجی عطار

نیشتمان پەروەر كەسیكە وابەراو تەدبیرو بیر
هەوڵ ئەدا بو خزمەتی گەل نەك بەتەنها شیرو تیر
هێمنی‌و ئارام لەئیشا بێ‌گومان سەركەوتنە
تونگو تیژی گەر لەجێی خویا نەبێ ژێركەوتنە
ئەو كەسەی بۆ نیشتمانی هەوڵ ئەدا خۆی بەخت ئەكا
كۆسپی ڕێی پیش كەوتنی كۆمەڵ لەڕێدا تەخت ئەكا
گەنجو سامانی هەمو دنیای بدەیتێ لای ئەنێ
ژینی خوی دایم لەپێناوی هەژارادا ئەنێ
تو كەویستت بەرهەمت دەرخەی لەخزمەتكردنا
قەت لەبیر ناچێتەوە ناوت لە ژینو مردنا
چونكی خاوەن جێگەیو بەشگر لەخێرانی ولات
حەیفە بێ‌خەم ڕابوستی دوور لەناو كوڕی خەبات
چیكەنەی لووسی زمانو كاری بێ ئەنجامو بەر
ئیش وپیشەی پیاوی بێ كەلكەو نەزانو بێ هونەر
چون ئەبیتو نیشتمان پەروەر بەدەم خاوەن تەلار
بێ‌خەبەر بێ لەحالو ژینی چەوساوەو هەژار

هاوكاری

دەزگای ڕۆشنبیری‌و بڵاوكردنەوەی كوردی

شەقامی الخلفاء
مەیدانی الخلانی

تەلەفون
٨٨٧٥٧٩٥
٥ خەت

Institut Kurde de Paris